Safer 1446

tevhid

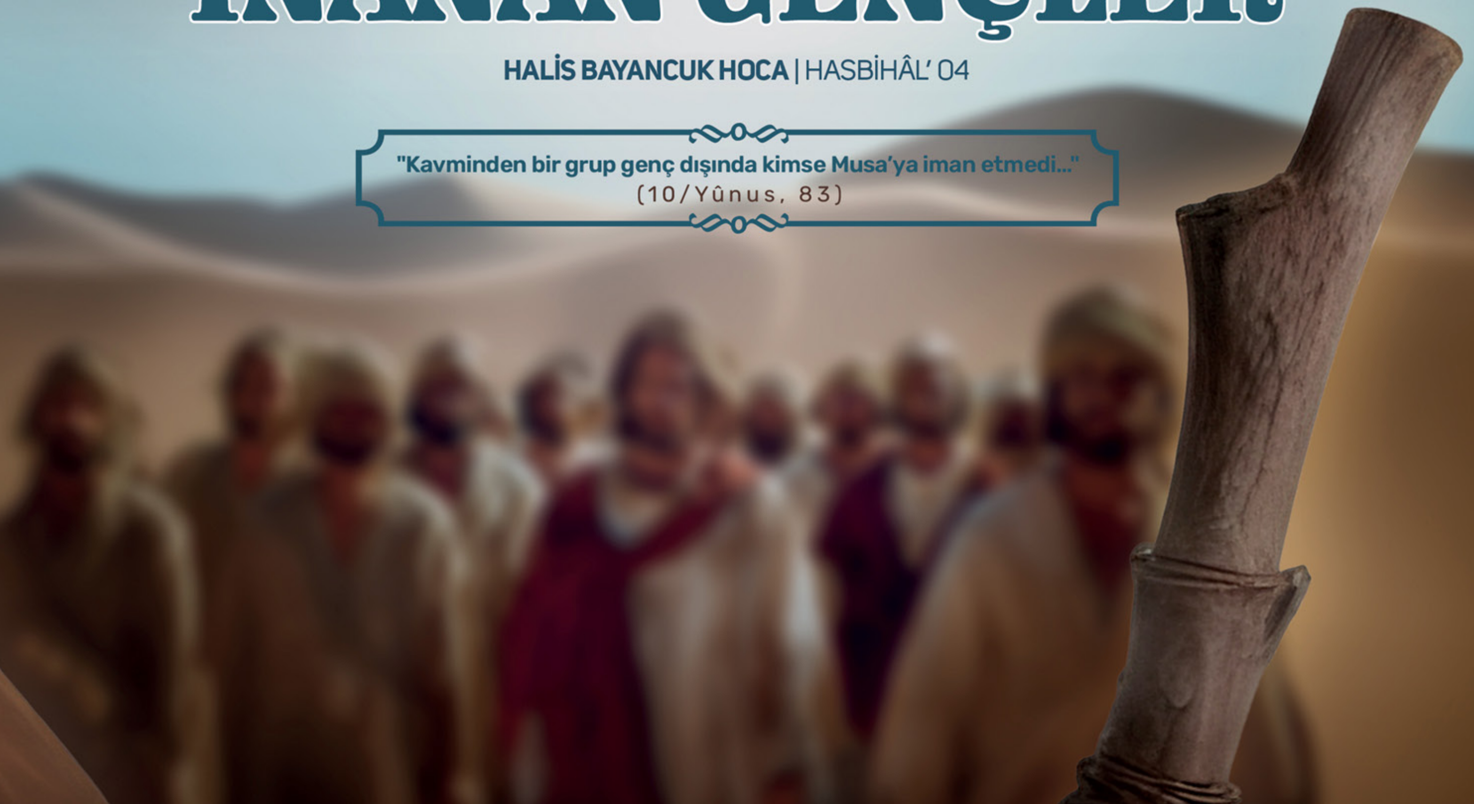
"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZUMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | AĞUSTOS '24 | YIL: 13 | SAYI: 138 | FİYATI: 60₺ | ISSN: 2148-4635

MÛSÂ'YA (as) İNANAN GENÇLER

HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHÂL' 04

"Kavminden bir grup genç dışında kimse Musa'ya iman etmedi..."
(10/Yûnus, 83)

Küçük Sahabi
Rafi
Zeynep Bayancuk
Tevhid
ÇOCUK
vahyin aydınlığında çocuk olmak
ÇIKTI
Küçük Sahabi
Rafi
ROMAN
TEVHİD KİTABEVİ
+90 552 872 83 84
www.tevhidkitap.net

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Tevhid Dergisi olarak 138. sayımızı siz değerli okuyucularımıza takdim ediyoruz.

Halis Bayancuk Hoca'mız, bu sayımızda Rabbimizin sünneti gereği peygamberlerin davetine icabet edenlerin azınlık olup yüz çevirenlerin ise çoğunluğu oluşturduğunu bilmemenin getireceği zararları, gençlerin İslam davasındaki rolünü, tağuti düzenlerin baskı ve tehditlerine karşı nebilerin zafer vadeden metodunu Mûsâ'ya (as) iman eden bir grup genç üzerinden mercek altına alıyor. Bu gençlerin temsiliyetleri bağlamında İslam'daki en temel mücadele kaidelerini öğretiyor.

Enes Yelgün, Hendek Gazvesi'nin sonuçlarıyla ilgili İslam devleti ile müşrik koalisyonu açısından genel bir değerlendirme yapıyor ve İslam toplumuna hangi hasletlere sahip olduğumuzda zaferin geleceğini gösteriyor.

Talha Akman, Âl-i İmrân Suresi'nin 180. ayetini nimet ve nimete karşı cimrilik kavramlarının Allah'ın (cc) bahşettiği tüm güzellikler kapsamında olduğunu vurgulayarak tüm bunlara karşı sahip olduğumuz sorumluluklarımızı zikrederek tefsir ediyor.

Enes Doğan, muksirûn sahabilerimizden Abdullah ibni Abbâs'ı (ra) ve onun bu sıfatı almasındaki sebepleri incelemeye devam ediyor.

Emre Acar, hayatımızda ihtiyaç duyduğumuz her şey için sahip olmamız gereken tek sevgiyi ve bunu nasıl elde edeceğimizi izah ediyor.

Ömer Akduman, İmam Nevevî'nin Kırk Hadis isimli eserini şerh etmeye devam ettiği bu yazısında "Sen Allah'ı koru ki Allah da seni korusun." hadisini "Mükâfatlar amelin cinsindendir." kaidesi uyarınca açıklamaya başlıyor.

Salim Kandemir, hayatı hicret ve cihadla geçen, Allah'ın (cc) bir lütfu olarak duaları makbul olan takva öncüsü Saîd ibni Zeyd ibni Amr ibni Nufeyl'e (ra) veda ediyor.

Kerem Çağlar, Aile Makaleleri serisinin bu bölümünde Öteki Oda Sendromu'na kapılmamak için aile içindeki sorunların en asgari düzeyde olmasını hedeflemeyi tavsiye ediyor ve gerektiğinde haklarından feragat etmenin ne kadar erdemli bir davranış olduğundan bahsediyor.

Zeynep Bayancuk, Filistin'e karşı üç temel görevimizi hatırlatıyor ve tüm bunların zalimlerin akıbetlerinin hazırlanıyor olmasının yanı sıra her birimiz açısından iddiamızı ispatlamamız için bir fırsat olduğunun farkına varmamızı istiyor.

Dr. Gözde Tercuman, beynimizin bölümlerini tanıtmaya devam ettiği bu yazısında sağ beyin ve sol beyin özelliklerini paylaşıyor, iki bölgenin de ne kadar mühim olduğu ve eksikliklerinde neler yaşanabileceği hakkında oldukça faydalı bilgiler veriyor.

Elif Duruk, Batı menşeli Travma Sonrası Stres Bozukluğu tanısı ile İsrail'in Filistin'e uyguladığı sınırları zorlayan vahşet karşısında bu denli onurlu ve izzetli duruş sergileyen halkın davranışlarını karşılaştırıyor ve bu duruşun kaynağı olan meselenin özüne temas ediyor. Yaşananları İsrail açısından da ele alarak dünyanın bu iki yüzlü tepkisinin bizlere neye ihtiyacımız olduğunu gösterdiğini de ekliyor.

Melek Şeref, Gençlerle Muamele isimli yazı dizisinde gaye edindiği "İslam'ın belirlediği hak ve sorumluluklar çerçevesinde kurulan sağlıklı bir ilişki elde etme" ilkesini ve bu yolda uğradığımız durakları andığı geriye dönük bir çalışma yapıyor.

Sultan Amed Yaşar, yapay zekânın eğitimdeki yerini İslam perspektifi üzerinden yorumlayarak kazanımları ve riskleriyle birlikte değerlendiriyor.

Konuk Yazarımız Hafsa Hilal, İbrâhîm'in (as) putları kırma kıssasından yola çıkarak gençlik olarak şirke ve şirk ehline karşı nasıl bir duruş sergilememiz gerektiği üzerine bir yazı kaleme alıyor.

Osman Sadıkoğlu, Rabbimizin Allah/El-İlah ismini ve bu ismin inceliklerini anlatıyor.

Bu sayımızda sizlere Naşit Tutar'ın Eşreften Esfele isimli eserini tanıtıyor, İslami mücadelemizde yol gösterici bir nasihat olmasını umarak tüm okurlarımızın faydalanmasını diliyoruz.

Allah'ın (cc) izniyle 138. sayımızı istifadenize sunuyoruz.

Editör

tevhid

İmtiyaz Sahibi
Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com
0 (545) 762 15 15

Adres
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Yazışma Adresi
Hamza ÖZTÜRK
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım
İmak Ofset, 71320
Akçaburgaz Mah. 137. Sok. No. 12
Esenyurt/İSTANBUL 0 212 656 49 97

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 06794 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Fırat Mah. 500. Sok. Taşkıran 2 Sitesi D Blok Altı 21070 Kayapınar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2 A 65100 İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA 0 543 225 50 46
- **Adana** : Reşatbey Mah. 62008 Sok. No. 10 İşyeri-2 01120 Merkez/Seyhan/ADANA 0 555 655 00 70

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No. 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No. 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Fırat Mah. 500. Sok. Taşkıran 2 Sitesi D Blok Altı 21070 Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Erciş** : Kışla Mah. Şehitler Cad. No. 10 65400 Erciş/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 06794 Etimesgut/ANKARA
- **Kırıkkale** : Yenişehir Mah. Özbek Saran Sok. No. 3/A 71450 Yahşihan/KIRIKKALE

Ağustos 2024 | Safer 1446
Yıl: 13 | Sayı: 138 | Fiyat: 60₺
ISSN: 2148-4635

teuhid

İÇİNDEKİLER

HASBİHÂL

Halis BAYANCUK HOCA

MÛSÂ'YA İNANAN GENÇLER

Bugün Mûsâ'nın vârisi olanlar da benzer bir tutumla karşılaşacak, insanların hak davet karşısında ilgisiz olduğunu görecektir. Zira Kur'ân, hak karşısındaki bu lakayıt tavrı yalnızca Mûsâ'nın kavmine değil, insanlığın çoğunluğuna nispet etmiştir. Böyle bir tavır ve tutumla karşılaşan Müslim, Kur'ân'ın öğrettiği bu hakikatten habersizse kendini ve davetini sorgulayacak, "Acaba ben mi anlatamıyorum?" vesvesesine kapılacaktır. Tabiatı itibarıyla zor ve çileli davet yolunu yanlış düşüncelerle iyice ağırlaştıracak, Yüce Allah'ın yaptığının aksine ilgisiz çoğunluğu değil, kendini suçlayacaktır.

Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Mûsâ (as) insanları Allah'a (cc) davet ettiğinde bir grup genç onun çağrısına icabet eder. Yûnus Suresi'nde tanıştığımız bu gençlerin iki özelliği göze çarpar: Az olmaları ve korku içinde iman etmeleri. Kurulu düzene teslim olmuş çoğunluğa oranla az ve dinlerinde fitneye/ezaya uğrayacakları endişesi taşıyan bugünün gençleri gibi… Yüce Allah Yûnus Suresi'nde bugünün muvahhid gençlerini onlarla, yani öncüleriyle tanıştırır. Onlar üzerinden Firavuni düzenlerde yaşayan muvahhid gençlere öğüt verir ve İslam'ın temel hakikatlerini öğretir.

"Kavminden bir grup genç dışında kimse Mûsâ'ya iman etmedi. (O gençler de) Firavun'un ve ileri gelenlerin kendilerine işkence etmesinden korkarak iman etmişlerdi. Çünkü Firavun, yeryüzünde üstünlük taslayan bir despot ve haddi aşan bir taşkındı. Mûsâ demişti ki: 'Ey kavmim! Şayet Allah'a inanıp O'na teslim olduysanız yalnızca O'na tevekkül edin.' (Bunun üzerine,) 'Allah'a tevekkül ettik.' demişlerdi. 'Rabbimiz! Bizi zalimler topluluğuna fitne kılma. (Bize üstün gelirlerse hak yolda olduklarını zannederler. Onlara fitne olmuş oluruz.) Ve bizleri rahmetinle kâfirler topluluğundan kurtar.' Biz Mûsâ'ya ve kardeşine şöyle vahyetmiştik: 'Kavminiz için Mısır'da evler hazırlayın. Evlerinizi (içinde namaz kılınan) kıblegâh hâline getirin. Namazı dosdoğru kılın. Müminleri de müjdele.' "[1]

İman Eden Bir Grup Genç

"Kavminden bir grup genç dışında kimse Mûsâ'ya iman etmedi."

Yazıya konu olan ayetleri bağlamıyla beraber ele aldığımızda önemli bir hakikati fark ederiz, ki bu hakikat Kur'ân'ın ısrarla vurguladığı, toplumun apaçık gerçekler karşısındaki tutumuna ışık tutar. Şöyle ki; Mûsâ (as) Firavun'un sihirbazlarıyla karşılaşmış ve Allah'ın (cc) yardımıyla onlara galebe çalmıştır:

"Firavun, 'Bana bütün usta büyücüleri getirin.' demişti. Sihirbazlar gelince Mûsâ, 'Atın (bakalım) ne atacaksanız.' demişti. Onlar (ellerindekileri) atınca Mûsâ demişti ki: 'Bu yaptığınız büyüdür. Şüphesiz ki Allah, onu iptal edecektir.

1. 10/Yûnus, 83-87

(Çünkü) Allah, bozguncuların yaptığını ıslah etmez. Suçlu günahkârlar istemese de Allah, kelimeleriyle hakkı ortaya çıkaracaktır.' Kavminden bir grup genç dışında kimse Mûsâ'ya iman etmedi."[2]

Bunca mucizeyi görmesine rağmen insanların çoğu hakikatten yüz çevirmiş, bir grup genç dışındaki büyük çoğunluk iman etmemiştir. Demek ki bir daveti yapan nebi de olsa, o günün şartlarında en açık ayetleri de gösterse insanların çoğu iman etmeyecek, tevhid davetinden yüz çevirecektir.

"Onlardan sana kulak verenler vardır. Biz, onu (vahyi) anlayamasınlar diye kalplerine örtüler, kulaklarında da ağırlık kıldık. Ayetlerin tamamını görecek olsalar yine de iman etmezler. Öyle ki sana gelecek olsalar seninle tartışır ve o kâfir olanlar, 'Bu, eskilerin masallarından başka bir şey değildir.' derler."[3]

"Şayet onlar için gökyüzünde bir kapı açsak ve onda yükselseler hiç şüphesiz, 'Gözlerimiz perdelendi. (Hayır,) galiba bizler büyülenmiş bir toplumuz.' derler."[4]

Bugün Mûsâ'nın vârisi olanlar da benzer bir tutumla karşılaşacak, insanların hak davet karşısında ilgisiz olduğunu görecektir. Zira Kur'ân, hak karşısındaki bu lakayıt tavrı yalnızca Mûsâ'nın (as) kavmine değil, insanlığın çoğunluğuna nispet etmiştir. Böyle bir tavır ve tutumla karşılaşan Müslim, Kur'ân'ın öğrettiği bu hakikatten habersizse kendini ve davetini sorgulayacak, "Acaba ben mi anlatamıyorum?" vesvesesine kapılacaktır. Tabiatı itibarıyla zor ve çileli davet yolunu yanlış düşüncelerle iyice ağırlaştıracak, Yüce Allah'ın yaptığının aksine ilgisiz çoğunluğu değil, kendini suçlayacaktır.

Neden Gençler?

Mûsâ'nın (as) davetine, kavminden bir grup genç iman etti.[5] Bunun nedeni gençlerin imana daha elverişli olmasıdır.[6] Zira tevhid daveti, bir değişim davetidir. Allah'ın emirlerini gözeterek hayatı baştan sona yenileme ve değiştirme daveti... Yaşlıların aksine gençler değişime açıktır. Yine tevhid daveti bir mücadele davetidir. La inancının gereği olarak siyasi tuğyana başkaldıran muvahhidler, zorlu bir mücadele içine girecektir. Böyle zorlu ve çetin bir mücadeleyi ancak gençler göğüsleyebilirler.

Tevekkül, Allah'a güvenmek, bir vekile işleri emanet eder gibi yaptıklarımızın neticesini O'na emanet etmektir. Sorumluluklarımızı yerine getirdikten sonra sonucu O'na bırakmaktır. Yazımıza konu olan gençler üzerinden düşünecek olursak Mûsâ'nın yanında yer alıp Firavun düzenine karşı çıkmak, Firavun ve ileri gelenlerin yapabilecekleri hakkında "Allah benim vekilimdir, O beni zayi etmeyecek ve benim için en hayırlı olanı takdir edecektir." diye inanmaktır.

Allah (cc) nebilerini ve tevhid davetini gençlerle desteklemiş, İslam daveti için gençlere özel bir ehemmiyet vermiştir. Örneğin müminlerin atası İbrâhîm (as), henüz bir gençken putları kırmış,[7] zamanın tağutunun karşısına çıkıp onu tevhid davetiyle ilzam etmiştir.[8] İnsanlığın uyanışına vesile olan ve adlarına bir sure indirilerek kıyamete dek insanlığa öncü kılınan Ashâb-ı Kehf, gençlerden oluşan bir arkadaş topluluğudur.[9] Kur'ân'ın örnek gösterdiği Uhdud Ashâbı, bir gencin hidayetlerine vesile olmasıyla imanın zirvesine ulaşmıştır.[10] Allah Resûlü'ne (sav) ilk iman

---

2. 10/Yûnus, 79-83
3. 6/En'âm, 25
4. 15/Hicr, 14-15
5. Ayetin bu kısmı "Firavun'un kavminden yalnızca bir grup genç (veya azınlık) Mûsâ'ya iman etti." şeklinde tefsir edilmiştir. (bk. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 11/123-125) Bu tefsirin temel dayanağı şudur: İsrailoğullarının tamamı Mûsâ'ya (as) iman ediyordu. Hâliyle ayette zikredilen azınlık Mûsâ'nın kavmi olamaz. Olsa olsa bunlar Firavun kavminden iman eden azınlık müminlerdi. Allah (cc) en doğrusunu bilir, mezkûr tefsir iki açıdan isabetsizdir:

   - Arapça dil kuralları dikkate alındığında zamirler kendilerinden önce zikredilen en yakın isme dönerler. "Min kavmihi" ifadesindeki zamirden önce en yakın isim, Mûsâ'nın (as) ismidir. Hâliyle en doğru tercüme, "Mûsâ'nın kavminden Mûsâ'ya bir grup genç dışında kimse iman etmedi." şeklinde olacaktır.

   - İsrailoğullarının tamamının Mûsâ'ya iman ettiği ön kabulü doğru değildir, Kur'ân bu düşünceyi onaylamaz:

   "(Hatırlayın!) Hani demiştiniz ki: 'Ey Mûsâ! Apaçık bir şekilde Allah'ı görmeden sana iman etmeyeceğiz.' (Bunun üzerine) öylece bakıp dururken sizi yıldırım çarpmıştı." (2/Bakara, 55)

   "Onların çoğunda söze bağlılık (ahlakı) görmedik. Ama onların çoğunun gerçekten fasıklar olduğunu gördük." (7/A'râf, 102)

   "İsrailoğullarını denizden geçirdik. Kendilerine ait putları olan ve sürekli o (putlara) tapan bir kavme geldiler. 'Ey Mûsâ! Onların ilahları olduğu gibi sen de bize bir ilah yap.' demişlerdi. 'Şüphesiz sizler, cahillik eden bir topluluksunuz.' demişti." (7/A'râf, 138)

   "Ey kavmim! Allah'ın size yazdığı mukaddes topraklara girin, (kaçmak için) arkanızı dönmeyin. (O hâlde) hüsrana uğrayanlar olarak geri dönersiniz.' Dediler ki: 'Ey Mûsâ! Orada çok güçlü bir topluluk vardır. Onlar çıkmadan biz oraya girmeyeceğiz. Şayet çıkarlarsa elbette biz gireriz.'... Dediler ki: 'Ey Mûsâ! (O güçlü topluluk) orada olduğu müddetçe ebediyen oraya girmeyeceğiz. Sen ve Rabbin gidip savaşın. Biz burada bekliyor olacağız.' " (5/Mâide, 21-24)

   İsrailoğulları Allah'a verdikleri sözü bozan, iman etmek için nebilerine şart koşan, putperest ve Allah'ın (cc) vaadine inanmayan bir toplumdur. Onlar iman ettiklerini iddia etmiş, ancak Allah (cc) onların iman iddiasında yalancı olduklarını defaatle tekrar etmiştir.
6. bk. Tefsîru's Sa'dî, 2/437
7. "Demişlerdi ki: 'İlahlarımıza kim yaptı bunu? Şüphesiz ki o, zalimlerdendir. Bir genç işittik onları diline dolayan! Onun adı İbrahim.' demişlerdi." (21/Enbiyâ, 59-60)
8. "Allah'ın kendisine mülk vermesi sebebiyle Rabbi hakkında İbrahim'le tartışanı görmedin mi? Hani İbrahim demişti ki: 'Benim Rabbim diriltir ve öldürür.' Demişti ki: 'Ben de diriltip öldürürüm.' (Bu cevap üzerine) İbrahim demişti ki: 'Allah Güneş'i doğudan getirir; sen de batıdan getir (bakalım).' (Bu hüccet karşısında) kâfir afalladı. Allah zalimler topluluğunu hidayete erdirmez." (2/Bakara, 258)
9. "Biz sana, onların kıssalarını hak olarak/gerçek hâliyle anlatıyoruz. Şüphesiz ki onlar, Rablerine iman etmiş bir grup gençti ve biz de onların hidayetlerini arttırmıştık." (18/Kehf, 13)
10. Suheyb'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

    "...Genç, 'Allah, onlara karşı bana yardım etti. Benim emrettiğimi yapmadıkça sen beni öldüremeyeceksin.' dedi.

Bugünün tağutları aynı yolu izliyor, tabiatları gereği tevhid davetine gönül veren yiğitleri baskı altına alıyorlar. Ancak Mûsâ'nın izinde olduğunu iddia eden çoğu öncü, Mûsâ gibi davranmıyor. Gençlere korkaklığı, taviz fıkhını ve olmadığı gibi görünmeyi öğütlüyor; kendi yaşamlarıyla da kötü örneklik sergiliyorlar. Tağutların gençlerde oluşturduğu korkuyu tevekkülle aşmak yerine taviz ve korkaklıkla iyice büyütüyor, gençleri korkuyla zehirliyorlar.

edenler gençlerdir ve Allah (cc) tevhid davetini onların omuzlarında bugünlere taşımıştır.[11] İman davasının hamisi ve hamili olan gençler, bu defa da Mûsâ (as) ile tarih sahnesine çıkmıştır... Bugünün gençleri de tarih sahnesine çıkmalı, Yüce Allah'ın onlara yüklediği vazifenin farkına vararak tevhid davasının hamisi ve hamili olmalıdır.

Korku Üzere İman

"(O gençler de) Firavun'un ve ileri gelenlerin kendilerine işkence etmesinden korkarak iman etmişlerdi."

Gençler korku üzere iman etmişler. Dikkat edilirse gençler iman ettikten sonra anne babalarından, toplumdan, arkadaşlarından... değil, sistemi yönetenlerden çekiniyorlar, onlardan yana bir ezaya maruz kalmaktan endişe duyuyorlar. Bu böyledir; peygamberlerin davetine iman eden her genç, bir şirk ve sömürü düzeni olan tağuti sisteme "La/Hayır" demiştir. Kurulu düzene başkaldırmış ve Allah'a (cc) itaat etmeyen hiçbir sistemin boyunduruğu altına girmeyeceğini ilan etmiştir. Hâliyle tağuti sistem bu insanlardan rahatsız olacak ve onların sesini kısmaya çalışacaktır. Bu uğurda ellerinden geleni yapacak; küfrün değişmez sünneti olan suikast, sürgün ve hapsedip işkence yapma yollarına başvuracaktır.[12] Başvuracaktır ki Allah'a (cc) kulluk dışındaki tüm seçenekleri reddeden bu ses kısılsın, sistemin çarkları arasında ezilen mustazaflara örnek olmasın! İşte öncülerimiz olan bu gençler de endişe içerisindeler. Her ân haklarında soruşturma açılabilir, kapıları kırılabilir ve tüm hayatları ters yüz edilebilir...

"Çünkü Firavun, yeryüzünde üstünlük taslayan bir despot ve haddi aşan bir taşkındı."

Ayetin son cümlesi, öncesinin illetini/gerekçesini açıklar.[13] Gençlerin korku nedeni düzenin despot ve haddi aşan tabiatıdır. Tağuti sistemler despot ve müsriftir, bir tehdit algılandığında zulümde hiçbir sınır tanımaz. OHAL ilan edip tüm insani ve evrensel ilkeleri rafa kaldırır. Kadın, çocuk, yaşlı demeden önüne çıkan herkesi ve her şeyi ezip geçer. Bazen de Firavun gibi soykırım yapar, bir kavmin erkek çocuklarını boğazlar...

Korkunun İlacı

"Mûsâ demişti ki: 'Ey kavmim! Şayet Allah'a inanıp O'na teslim olduysanız yalnızca O'na tevekkül edin.' (Bunun üzerine,) 'Allah'a tevekkül ettik.' demişlerdi."

Mûsâ (as) korku içerisindeki gençlere sesleniyor, "Allah'a tevekkül edin!" diyor. Evet, şayet Allah'a inanıp O'na teslim olduysanız yalnızca Allah'a tevekkül edin, diyor. Demek ki müstekbirlerin tehdit ve baskıyla oluşturduğu korkunun ilacı tevekkül, yani Allah'ı (cc) El-Vekîl edinmektir. Tevekkül, Allah'a (cc) güvenmek, bir vekile işleri emanet eder gibi yaptıklarımızın neticesini O'na emanet etmektir. Sorumluluklarımızı yerine getirdikten sonra sonucu O'na (cc) bırakmaktır. Yazımıza konu olan gençler üzerinden düşünecek olursak Mûsâ'nın (as) yanında yer alıp Firavun düzenine karşı çıkmak, Firavun ve ileri gelenlerin yapabilecekleri hakkında "Allah benim vekilimdir, O (cc) beni zayi etmeyecek ve benim için en hayırlı olanı takdir edecektir." diye inanmaktır. Bu tevekkülün kaynağı ise O'na olan iman ve teslimiyettir. Bu sebeple Mûsâ (as), "Şayet Allah'a inanıp O'na teslim olduysanız yalnızca O'na tevekkül edin." demiştir.

Allah'a (cc) tevekkül etmek, O'nu (cc) tanımanın semeresidir:

"(O) doğunun ve batının Rabbidir. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Öyleyse) O'nu Vekil edin."[14]

Ayet, önce Allah'ın tek rabb oluşuna, sonra hak ilah oluşuna vurgu yapmış ve bunun üzerine "(Öyleyse) O'nu vekil edin." hükmünü inşa etmiştir. Tevekkül ehli olabilmek için Allah'ı (cc) tanımak gerekir. Her insan Rabbini tanıdığı oranda O'na dayanır, güvenir ve işlerinin akıbetini gönül rahatlığıyla O'na (cc) teslim eder:

"Ne diye Allah'a tevekkül etmeyelim ki? Kuşkusuz O, bize (dosdoğru) olan yollarımızı göstermiştir. Elbette, bize yaptığınız eziyetlere sabredeceğiz. Tevekkül edecek olanlar yalnızca Allah'a tevekkül etsinler."[15]

Kral, 'O nedir?' diye sordu.

Genç, 'İnsanları geniş bir düzlükte topla, beni bir kütüğe as ve sadağımdan bir ok al. Sonra oku, yayın ortasına yerleştir ve 'Gencin Rabbinin adıyla!' de. Sonra oku bana at. İşte, eğer bunu yaparsan beni öldürürsün.' dedi.

Hükümdar, hemen halkı bir düzlükte topladı. Genci bir kütüğe astı. Sadağından bir ok aldı. Oku yayının ortasına yerleştirdi. Sonra, 'Gencin Rabbinin adıyla!' dedi ve oku fırlattı. Ok, gencin şakağına isabet etti. Genç, elini şakağına, okun isabet ettiği yere koydu ve Allah'ın rahmetine kavuşup öldü.

Halk, 'Gencin Rabbine iman ettik!' dedi ve bu sözü üç kere tekrar etti. Sonra adamları Krala, 'Ne emredersiniz? Vallahi korktuğunuz başınıza geldi. Halk, gencin Rabbine iman etti!' dedi. Kral hemen yolların başına hendekler kazılmasını emretti. Hemen hendekler kazıldı. İçlerinde ateşler yakıldı. Kral, 'Kim dininden dönmezse onu buraya atın!' diye emir verdi. İstenen derhâl yerine getirildi. Bir ara, beraberinde çocuğu olan bir kadın getirildi. Kadın oraya düşmekten çekinmişti. Çocuk, 'Anneciğim sabret. Zira sen hak üzeresin!' diye dile geldi." (Müslim, 3005)

11. İlk iman eden sahabilerin özellikleri için bk. https://www.youtube.com/watch?v=oEk6eHozHXw
12. "(Hatırlayın!) Hani kâfirler seni hapsetmek, öldürmek ya da (yurdundan) çıkarmak için tuzak kuruyorlardı..." (8/Enfâl, 30)
13. bk. Et-Tahrîr ve't Tenvîr, 11/260
14. 73/Muzzemmil, 9
15. 14/İbrâhîm, 12

Bu ayette müminler, Allah'a tevekkül gerekçelerini açıklıyorlar: "Kuşkusuz O, bize doğru yolları göstermiştir." Allah'ın (cc), kullarına yol göstermesi, O'na tevekkül gerekçesidir. Kısa bir cümleyle çok derin ve anlamlı bir hakikat ifade edilmiştir: "Yeryüzünde yüzlerce din, ideoloji, görüş, yaşam biçimi vardır. Biz, doğruyu bulmak konusunda Allah'a güvendik ve O'nun elçilerine/vahye uyduk. Gördük ki bizi yolların en doğru ve müstakim olanına hidayet etmiş. Demek ki O'na dayanan, en güzel ve müstakim olana erişiyor. Öyleyse biz, bu konuda aynı şeyi yapacak, sizin tehdit ve eziyetlerinize karşı O'na (cc) tevekkül edeceğiz." demişlerdir.

"(Allah'a ibadet ettiğinizi de iddia ediyorsunuz ya!) Allah dışındaki (tüm ibadet ettiklerinizden de uzağım). Hep beraber bana tuzak kurun (ve tuzağın gereğini yapmayı da) ertelemeyin/bana göz açtırmayın. Hiç şüphesiz ben, benim de sizin de Rabbiniz olan Allah'a tevekkül ettim. Hareket eden her canlıyı perçeminden tutan (kontrol edip yönlendiren) O'dur. Şüphesiz ki Rabbim, dosdoğru yol üzeredir."[16]

Hûd (as) niye tevekkül ediyor? "Hareket eden her canlıyı perçeminden tutan (kontrol edip yönlendiren) O'dur..." diyor. Kâfirlerin meydan okuması karşısında ona bu eşine az rastlanır cesareti veren güç, Allah'a (cc) tevekkül etmiş olmasıdır. Tevekkülün sebebi ise Allah hakkındaki doğru inançtır. Madem her şeyi O kontrol etmektedir, öyleyse O'nun izni olmadan müşrikler muvahhidlere hiçbir zarar veremeyecektir!

Sonuç olarak tevekkül, Allah'ı (cc) tanımanın semeresidir. Allah ise güzel isimleri, yüce sıfatlarıyla tanınır. Kişinin bunları ve tecellilerini gördükçe Allah'a olan imanı/güveni ve İslam'ı/teslimiyeti, yani tevekkülü artar.[17] Bu davete gönül veren gençlerin de ilk ve önemli önceliği Rabblerini tanımak ve O'nu tanımanın semeresi olarak O'na dayanmak olmalıdır.

Peygamber Metodu

İşkenceye uğramaktan korkan insanlara tevekkülün emredilmesi, bir peygamber metodudur. Onlar tağutlardan korkan insanlara inançlarını gizlemelerini, takiyye yapmalarını veya tağutlar karşısında tavizkâr davranmalarını emretmemişlerdir. Aksine insanları tehdit eden tağutlar karşısında Allah'a (cc) olan iman ve teslimiyetlerinin gereği olarak tevekkülü emretmişlerdir.

Bugünün tağutları aynı yolu izliyor, tabiatları gereği tevhid davetine gönül veren yiğitleri baskı altına alıyorlar. Ancak Mûsâ'nın (as) izinde olduğunu iddia eden çoğu öncü, Mûsâ (as) gibi davranmıyor. Gençlere korkaklığı, taviz fıkhını ve olmadığı gibi görünmeyi öğütlüyor; kendi yaşamlarıyla da kötü örneklik sergiliyorlar. Tağutların gençlerde oluşturduğu korkuyu tevekkülle aşmak yerine taviz ve korkaklıkla iyice büyütüyor, gençleri korkuyla zehirliyorlar.

16. 11/Hûd, 55-56
17. bk. El-Esmau'l Husna, 2/932-936

Dava Bilinci ve Hassasiyeti

"Rabbimiz! Bizi zalimler topluluğuna fitne kılma!"

Gençlerin yaptığı bu dua selef imamları tarafından iki şekilde tefsir edilmiştir:[18]

– Onların bize üstün gelmesine fırsat verme. Zira bize üstünlük sağlarlarsa hak yol üzere olduklarını zanneder, küfürde ısrar ederler. Bizim zayıflığımız onlar için fitne olur.

– Bize üstün gelirlerse bize baskı yapar, dinimizden dönelim diye uğraşırlar. Böylece bizim için fitne teşkil ederler.

Gençlerin duası her iki anlama gelmeye de müsaittir. Birinci anlam, onların dindeki bilinç ve hassasiyetlerini gösterir. Onlar, iman etmekle birlikte bu dini temsil ettiklerinin farkındalardır. Şayet kâfirler onlara üstün gelecek olursa müminlerin zayıflığını onların haksız oluşuna, kendi üstünlüklerini ise haklı oluşlarına delil alacaklar ve müminlerin zayıflığı da İslam'a zarar verecek. Bundan sakınmak için Allah'a (cc) niyaz ediyor, bu durumdan O'na (cc) sığınıyorlar. İkinci anlam ise onların İslam üzere yaşayıp İslam üzere ölme konusundaki hassasiyetlerini gösterir. Onların en büyük korkusu, herhangi bir sebeple dinlerinde fitneye düşmek ve ayaklarının kaymasıdır. Akıbet endişesi, Allah'ı (cc) hakkıyla tanıyan kalplerin endişesidir:

"Rabbimiz! Hidayet ettikten sonra kalplerimizi eğriltme. Bize kendi katından bir rahmet ver. Şüphesiz ki sen, (karşılıksız olarak kullarına hibe eden) El-Vehhâb'sın."[19]

"(Hatırlayın!) Hani İbrâhîm şöyle demişti: 'Rabbim! Bu beldeyi güvenli kıl. Beni ve çocuklarımı putlara tapmaktan uzak tut.' "[20]

Mustazaflığı Kader Görmemek

"Ve bizleri rahmetinle kâfirler topluluğundan kurtar."

Müslimler bazı zamanlarda zayıf kalabilir, Kur'ân'ın ifadesiyle mustazaf olabilirler. Ancak onlar bunu değişmez bir kader olarak görmez, Allah'ın bir kaderinden başka bir kaderine kaçarlar. Onlar kâfir toplumdan kurtulmak ister, içinde bulundukları durumu kabullenmezler. Zira küfrün hâkim olduğu yerlerde insanlar ile İslam arasında sistem engeli vardır. Sistem insanların tevhid davetini duymaması için sürekli baskı yapar; dahası, tevhid davetçileri toplum tarafından yanlış tanınsın diye karalama kampanyalarına başvururlar. Sistemin karalama ve baskı politikasına rağmen İslam'la tanışanlar ise sürgün, hapis ve katledilme baskısı altında yaşarlar.

Allah'tan kurtuluş talebi yalnızca sözde kalan bir dua değildir. Verilen mücadelenin, yani fiilî duanın sözlü duayla desteklenmesidir. Zira onlar öncelikle Mûsâ'nın (as) yanında yer alıp onun Firavun'a karşı verdiği tevhid da-

18. bk. Tefsiru't Taberî, Muessesetu'r Risâle, 15/168 vd.
19. 3/Âl-i İmrân, 8
20. 14/İbrâhîm, 35

vetine ve İsrailoğullarının sömürüden kurtulma mücadelesine destek verdiler. Fiilî mücadelenin yanında Allah'a dua ettiler. Böylece duâu'l ibade ile duâu'l mes'eleyi, yani söz ile ameli bir araya getirdiler. Allah Resûlü'nün (sav) bir yandan Mekke şirk toplumuyla mücadele edip diğer yandan Allah'tan (cc) güç ve kuvvet istemesi gibi:

"De ki: 'Rabbim! Gireceğim yere doğrulukla girmemi, çıkacağım yerden doğrulukla çıkmamı sağla. Kendi katından bana (İslam'ı zafere taşıyacak) yardımcı bir kuvvet ihsan eyle.' "[21]

Onların dualarında şöyle bir incelik fark ederiz: Kâfirlerden kurtuluşun Allah'ın (cc) rahmetiyle olacağının farkındalardır. Allah (cc) rahmet etmese insanoğlu maddi ve manevi olarak hüsran içinde yaşar. Onlar Kur'ân'daki şu temel ilkeyi kavramışlardır: "Allah'ın sizin üzerinizde fazlı ve rahmeti olmasaydı kesinlikle hüsrana uğrayanlardan olurdunuz."[22]

Okuduğumuz ayetlerde iki dua görüyoruz. İlkinde kâfirlere fitne olmamak, ikincisinde ise kâfirlerden kurtulmak istiyorlar. Onların bu dualarıyla dinin maslahatını (kâfirlere fitne olmamak), bireysel maslahatlarına (kâfirlerden kurtulmak) tercih ettiklerine şahit oluyoruz.[23] Bu, nübüvvet medresesinde yetişen tüm öğrencilerin ortak özelliğidir. Onlar için önce dinin/İslam toplumunun maslahatları, sonra kendi bireysel maslahatları gelir.

İslam Toplumunda Mescidlerin Rolü

"Biz Mûsâ'ya ve kardeşine şöyle vahyetmiştik: 'Kavminiz için Mısır'da evler hazırlayın. Evlerinizi (içinde namaz kılınan) kıblegâh hâline getirin. Namazı dosdoğru kılın. Müminleri de müjdele.' "

Allah (cc) Mûsâ (as) ve Hârun'a (as) evlerini mescid olarak inşa etmesini emrediyor.[24] Bazı kaynaklarımız durumu şöyle izah ediyor: "İsrailoğulları, ancak kendi mescid ve mabedlerinde namaz kılarlardı. Mescidleri de açıkça ortalıkta görülüyordu. Mûsâ (as) peygamber olarak gönderilince Firavun emir verdi ve İsrailoğullarının bütün mescidleri tahrip edilerek namaz kılmaları yasaklandı. Yüce Allah da Mûsâ ve Hârun'a (as), İsrailoğullarına Mısır'da birtakım evler, yani mescidler seçip edinin diye emir verdi. Yoksa bununla mesken olarak kullandıkları evler kastedilmemektedir."[25]

Mescid, isminden de anlaşılacağı üzere secde edilen yer, yani kulluğun merkezde olduğu bir mabeddir. Mescid, İslam toplumunun kurucu ögelerindendir. Zira İslam toplumunun şiarı Kelime-i Tevhid, Kelime-i Tevhid'in anlamı da kulluk edilecek tek mabudun Allah olduğudur. Yani İslam toplumunun özü, kulluktur. Mescidler de kulluğun en belirgin olduğu yerlerdir ve bu da mescidleri İslam toplumunun merkezi kılmaktadır.

Aslolan mescidlerin görünür olması, tüm müminleri bir araya toplamasıdır. Şayet arızi bir durum yaşanır da müminler mescidlerini görünür kılamazlarsa o zaman evler birer mescide dönüşmeli, onları bir araya toplayan gizli mabedleri olmalıdır. Firavun Mısır'ında bunun karşılığı kıblegâh evler, Mekke toplumunda ise Dâru'l Erkam'dır.

Mescidler Allah'ı (cc) zikretmek, ilim öğrenmek, namaz kılmak, bir araya gelmek, arınmak... gibi hikmetler için vardır.[26] Ancak Allah (cc) bu ayette mescidleri var eden hikmetlerden birine, namaz kılmaya işaret etti. Demek ki Müslimlerin hayatında en önemli ibadet namaz, daha açık bir ifadeyle cemaatle kılınan namazdır.

Zor Zamanlarda Müjde

"Müminleri de müjdele."

Yüce Allah mustazaf olan müminlere karşı Mûsâ'ya (as) bir sorumluluk yükler, müjdeleme sorumluluğu... Demek ki zor zamanlarda insanların ihtiyaç duyduğu destek; İlahi müjdeleri tekrar tekrar duymak ve tağutların oluşturduğu korku iklimini İlahi müjdeyle aşmaktır. Bugün durum tersine dönmüş, ne yazık ki mızmızlanma kültürü mustazaflara egemen olmuştur. Neredeyse her mecliste müstekbirlerin ne denli güçlü, mustazafların ne denli zayıf olduğu vurgulanmaktadır. Bu, insanın kendi diliyle kalbini zehirlemesidir. Bize düşen müjde ehli olmak, müjdelemektir.

Bu zamanın Firavunlarına karşı bu zamanın Mûsâlarının yanında olma ümidiyle...

21. 17/İsrâ, 80
22. bk. 2/Bakara, 64
23. Tefsîru'r Râzî, 17/290
24. Ayetin bu kısmı üç farklı şekilde tefsir edilmiştir (bk. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 11/131 vd.)

İlki, ayete verdiğimiz meali destekleyen cumhurun tefsiridir. "Evlerinizi kıble edinin." ifadesi evlerin birer namazgâha dönüştürülüp mescid olarak kullanılmasıdır. Cümlenin devamında zikredilen "Namazı kılın." emri, bu tefsiri desteklemektedir.

İkincisi, evlerin kıbleye bakacak şekilde inşa edilmesidir.

Üçüncüsü, evlerin birbirine bakacak şekilde inşa edilmesidir.

Tefsirlerimiz bu üç tefsiri, üç farklı açıklama olarak aktarırlar. Allah (cc) en doğrusunu bilir, benim kanaatim şudur: Yüce Allah, insan zihninde üç ayrı anlam çağrıştıracak tek bir kelime kullanmış, böylece az sözle çok anlam kastetmiştir. Buna göre firavun baskısı altında yaşayan azınlık durumdaki mustazaflar; evlerini mabede dönüştürmeli, ibadetlerini birlikte ifa etmeli, baskılar onların bedenlerini birbirinden uzaklaştırmamalıdır. Yine bu evler aynı yöne bakmalı, aynı hedefe yönelmeli, inanç ve eylem birlikteliği kazandırmalıdır. Yine bu evler birbirine bakmalı, birbirini görmeli ve içerisinde yaşayanlar birbirlerini örnek almalı, başkalarına benzememelidir.

Bu tercihimizin iki nedeni vardır: İlki, zikredilen anlamlar arasında tercihi zorunlu kılan bir zıtlık olmamasıdır.Her üç anlam da şer'i esaslarla uyumludur. İkincisi, Yahudilerin tarihidir. İsrailoğulları baskılar nedeniyle inançlarını gizlediklerinde, bölündüklerinde ve başka milletlere benzediklerinde dinlerini tahrif etmiş, İlahi gazaba uğramışlardır. Ayet, bir kelimeyle onların tüm tarihî sorunlarına ışık tutmuştur. Allah (cc) en doğrusunu bilir.

25. bk. Tefsîru'l Kurtubî, Dâru'l Kutubi'l Mısriyye, 8/371 vd.
26. "(O nur) Allah'ın yüceltilmesine ve içerisinde Allah'ın adının anılmasına izin verdiği evlerde (mescidlerdedir). Orada, gece ve gündüz O'nu tesbih ederler." (24/Nûr, 36)

Enes ibni Mâlik'ten (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Bu mescidler ancak Allah-u Teâlâ'yı zikretmek, (namaz kılmak) ve Kur'ân okumak içindir." (Müslim, 285)

BEN-İ KURAYZA MUHASARASI

Enes YELGÜN

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a; salât ve selam Resûl'üne olsun.

Hendek Savaşı, İslam tarihindeki önemli dönüm noktalarından biridir. İlk ândan itibaren sürekli baskı ve muhasara altında olan, saldırı tehditleri hiç eksilmeyen İslam Devleti artık rahat bir nefes almıştı. Hatta Peygamberimizin de (sav) ifadesiyle Müslimler artık saldıran pozisyonuna geçmişlerdi.

Suleymân ibni Surad'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) Ahzab Günü şöyle demişti:

"(Bundan sonra) biz onların üzerine gazaya gideceğiz. Fakat onlar gaza ederek üzerimize gelemeyeceklerdir."[1]

Hendek Savaşı'nın müşrikler açısından askerî anlamda kaybıyla ilgili çok fazla bir şey söylemek mümkün değil. Çünkü meydan muharebesinden daha çok bir muhasara olduğunu söyleyebiliriz.

Ancak savaştan umduklarını elde etme açısından net bir mağlubiyet olarak adlandırmak mümkün. Birkaç madde hâlinde özetleyecek olursak:

- Müşrikler toplayabilecekleri tüm güçleri bir araya getirerek bu harekâtı yapmışlardı. Hedefleri İslam Devleti'ni ortadan kaldırmak, ganimet elde etmek, ticaret yollarını güvenli hâle getirmekti. Bu hedeflerin hiçbirisi yerine gelmediği gibi artık böyle bir topluluğu bir araya getirecek kredileri de kalmamıştı.
- İslam Devleti'ni ortadan kaldırmak bir yana çok daha kenetlenmiş, kuvvetlenmiş, hatta muhasara bittiği gibi başka bir savaşa gidebilecek güce sahip bir devlet bırakmışlardı geride.
- Ticaret yollarının güvenli olması bir yana artık kendilerine gelecek buğdaylar için bile Peygamber'den (sav) izin isteyecek duruma düşmüşlerdi:

"Mücahidler Kurta Seferi'nden dönerken, (umre yapmak için Mekke'ye giden) Yemame halkının efendisi Sumame ibni Usal'i Medine yakınlarında esir aldılar, onu getirip mescidin direğine bağladılar. Fakat onun kim olduğunu bilmiyorlardı.

Resûlullah (sav) Sumame'yi görünce tanıdı ve ona iyi muamele yapılmasını emretti. Kendisi de yiyecek ve içecek gönderdi. Resûlullah (sav) mescide geldiğinde Sumame'ye, 'Ey Sumame! Hâlin nedir?' buyurdu. Sumame:

'Gönlümde hayır var ya Muhammed! Eğer sen beni öldürürsen kanlı bir caniyi öldürmüş olursun. Ve eğer beni

Peygamber Hendek gibi ciddi bir savaşı atlatmasının üzerinden saatler geçmeden Cibrîl'in gelmesiyle yeni bir savaşa çıkıyor. Açık bir şekilde bizler bir kez daha görüyoruz ki hem Allah'ın hem de müminlerin yanında ihanet çok çirkin bir amel ve cezasının kesilmesi için araya zaman bile girmemeli. Ben-i Kurayza'ya bu kadar hızlı hesap sorulmasının temel sebebi de bu.

1. Buhari, 4110

bağışlarsan nimete karşı şükreden bir kişiyi bağışlamış olursun. Eğer mal istiyorsan ne kadar dilersen, işte malım!' dedi.

Bu konuşmadan sonra Sumame bağlı olarak bırakıldı.

Ertesi gün Resûlullah (sav), yine Sumame'ye, 'Ey Sumame! Gönlünde ne var, ne umuyorsun?' dedi.

O da, 'Dün belirttiğim gibi, bana af nimeti ihsan edersen nimete karşı şükreden kimseye ihsan etmiş olursun.' dedi.

Resûlullah (sav) o gün de onu bağlı olarak bıraktı.

Üçüncü gün Resûlullah (sav) yine, 'Ey Sumame! Hâlin nedir?' buyurdu.

Sumame, 'Dün arzettiğim gibidir.' dedi.

Resûlullah (sav), 'Sumame'yi salınız!' buyurdu.

Sumame serbest kalınca hemen mescidin yakınındaki suya koştu ve gusül abdesti aldı, sonra mescide girdi ve 'Eşhedû en la ilahe illallah ve eşhedû enne Muhammeden Resûlullah!' diyerek Resûlullah'a, (sav) İslam üzere biat etti.

Sonra şöyle dedi: 'Ey Muhammed! Vallahi, şu yer üzerinde bana senin yüzünden daha düşman yüz yoktu. Fakat bu sabah, senin yüzün bana yüzlerin en sevimlisi göründü. Vallahi, dinlerden hiçbir din bana senin dininden daha düşman gelmezdi. Fakat bu sabah senin dinin benim için dinlerin en üstünüdür. Memleketlerden hiçbir şehir bana senin belden kadar çirkin görünmezdi. Fakat bu sabah senin belden benim için şehirlerin en sevimlisidir.'

Sumame devamında, 'Ey Allah'ın Resûlü! Ben umre etmeye niyet ettiğim sırada süvarilerin beni yakaladı. Şimdi ne dersiniz?' dedi. Resûlullah (sav), Sumame'yi müjdeledi ve umreyi yerine getirmesini söyledi. [2]

Sumame, 'Lebbeyk Allahumme lebbeyk! Lebbeyk la şerike leke lebbeyk! İnne'l hamde ve'n nimete leke ve'l mulk, la şerike leke!' diye telbiye getirerek Mekke'ye girince Kureyş müşrikleri onu yakaladılar ve 'Sen bize karşı yiğitlenerek kafa mı tutuyorsun?' dediler. [3]

Boşboğazın birisi de ona, 'Sabii mi oldun?' diye sordu.

Sumame onlara şöyle karşılık verdi: 'Hayır, vallahi! Ben, Allah'ın Resûlü Muhammed'e tabi olup Müslim oldum. Vallahi ben bu hak dinden dönmem. Şunu iyi bilin ki Nebi izin vermedikçe size Yemame'den bir buğday tanesi bile gelmeyecektir.' [4]

Sumame umreyi yaptıktan sonra Yemame'ye gitti. Yemame halkını Mekkelilerle ticaret yapmaktan menetti. Bunun üzerine Mekkeliler (kıtlıktan deve yününü kanla yoğurup yemek zorunda kaldılar ve sonunda) Resûlullah'a (sav) şöyle bir yazı yazdılar:

'Sen, hem akraba hukukunu gözetmeyi emretmekte hem de bizimle akrabalık bağlarını koparıp babaları kılıçtan geçirmekte, çocukları da açlıktan öldürmektesin!'

Ayrıca Ebû Sufyan da Medine'ye gelip Resûlullah'tan (sav) bu ambargonun kaldırılmasını istedi.

Mekkeli müşriklerin ricaları üzerine Resûlullah (sav), Mekkelilere zahire satılmasına ve çıkışına engel olmaması için Sumame'ye yazı yazdı. Sumame de Resûlullah'ın (sav) isteğine tabi oldu." [5]

2. Buhari, 4372; Müslim, 1764
3. Sîretu İbni Hişâm, 2/639
4. Buhari, 4372; Müslim, 1764

• Ganimet almak bir yana haftalar boyunca savaş için harcadıkları maddiyat onların yanına kâr(!) kalmıştı.

• En büyük yenilgi ise birbirlerine olan güvenin sıfırlanmasıydı. Allah Resûlü (sav) muharasadan hemen sonra Ben-i Kurayza ile savaşmaya gidince aslında Ben-i Kurayza'ya güvenmemekle yanlış yaptıklarını anladılar. Arada onları birbirine düşüren birileri olduğunu da gördüler, ama iş işten geçmiş oldu.

Âişe Annemiz'den (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Resûlullah (sav) Hendek Harbi'nden (Medine'deki evine) dönüp geldiğinde silahını çıkarıp yerine koymuş ve yıkanmıştı. Öğle vakti olduğu zaman Cibrîl (as) atlastan bir sarık takmış ve üzerinde ipek atlastan bir kadifenin bulunduğu bir eyerle eyerlenmiş bir katırın üzerinde Resûlullah'a (sav) geldi ve şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resûlü! Silahını bıraktın mı?'

Allah Resûlü (sav), 'Evet.' dedi.

Bunun üzerine Cibrîl dedi ki: 'Melekler henüz silahı bırakmadılar ve henüz geri de dönmediler. Onları peşi sıra takip ediyorlar. Ey Muhammed! Allah-u Teâlâ sana Ben-i Kurayza ile savaşmaya gitmeni emrediyor. Ben de onların üzerine gidiyorum. Onları sarsacağım.' " [6]

Peygamber (sav) Hendek gibi ciddi bir savaşı atlatmasının üzerinden saatler geçmeden Cibrîl'in gelmesiyle yeni bir savaşa çıkıyor. Açık bir şekilde bizler bir kez daha görüyoruz ki hem Allah'ın hem de müminlerin yanında ihanet çok çirkin bir amel ve cezasının kesilmesi için araya zaman bile girmemeli. Ben-i Kurayza'ya bu kadar hızlı hesap sorulmasının temel sebebi de bu.

Diğer bir mesele ise söz bozmanın, arkadan vurmanın, anlaşmaya ihanet etmenin normalleşmesine engel olmak. İslam daveti artık bir güç. Dostları da düşmanları da kendilerine ne yaparlarsa nasıl muamele edilmesi gerektiğini çok iyi bilmeliler. Ben-i Kurayza'ya yapılan ani bir saldırı Arap Yarımadası'na bunu öğretiyor.

En önemli nokta ise Cibrîl'in gelip bunu haber vermesi. Yani Hendek Savaşı boyunca gördüğümüz tüm mucizeler öylesine yaşanmış şeyler değil. Rahmân'ın eli müminlerin üzerinde, orduları İslam erlerinin hizmetinde. Bu ne kadar da güven verici bir şey, değil mi?

Şuna iman etmişiz ki kâinattaki tüm ordular, müminlere hizmet etmeyi sürdürüyor. Bize düşen buna layık olmaya çalışmak ve gerçekleşen yardımları müşahede edebilmek adına basiretli bir şekilde bakmayı öğrenebilmek.

Tabii ki pek çok olayda gördüğümüz gibi burada da şahitlik ediyoruz ki sahabe itaatkâr ve fedakâr bir toplumdu. Haftalarca açlıktan karınlarına taş bağlayanlar, Peygamber'in (sav) emriyle bir ânda savunma pozisyonundan saldırı pozisyonuna geçen bir orduya dönüşüyorlardı…

Duamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

5. Sîretu İbni Hişâm, 2/639
6. Buhari, 2813; Müslim, 1769

CİMRİLİK ETTİKLERİMİZ

Talha AKMAN

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَآ اٰتٰيهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِه۪
هُوَ خَيْرًا لَهُمْۜ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْۜ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِه۪
يَوْمَ الْقِيٰمَةِۜ وَلِلّٰهِ مِيرَاثُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ وَاللّٰهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَب۪يرٌ۟

"Allah'ın lütuf ve ihsanından verdiği (nimetler) konusunda cimrilik edenler, (bu cimriliğin) onlar için hayır olduğunu sanmasınlar. (Hayır, öyle değil!) Bilakis onlar için şerdir. Cimrilik ettikleri şey Kıyamet Günü'nde bir bağ olarak boyunlarına dolanacaktır. Göklerin ve yerin mirası Allah'a aittir. Allah yaptıklarınızdan haberdardır."[1]

Allah'ın (cc) adıyla,

Allah'a (cc) hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Rabbimizin (cc) biz kulları üzerindeki nimetleri, sayılamayacak kadar fazladır. Kur'ân'ın birçok yerinde bu hakikatin kullara hatırlatıldığını görüyoruz:

"O'ndan istediğiniz her şeyi size vermiştir. Şayet Allah'ın nimetlerini saymaya kalksanız, O'nun nimetlerini saymakla bitiremezsiniz. Şüphesiz ki insan, çokça zulmeden ve pek nankör bir varlıktır."[2]

Nimetlere karşı şükür konusu Rabbimiz (cc) katında öyle önemli bir konudur ki kulluğun bir şartı olarak zikredilmiştir:

"Ey iman edenler! Size rızık olarak verdiğimiz temiz yiyeceklerden yiyin. Şayet yalnızca O'na kulluk ediyorsanız (bir tek) Allah'a şükredin."[3]

"Allah'ın sizi rızıklandırdığı şeylerden helal ve temiz olarak yiyin. Yalnızca Allah'a kulluk ediyorsanız, O'nun nimetlerine şükredin."[4]

Bununla birlikte Kur'ân-ı Kerim'e "Peygamberlerin ortak özellikleri nedir?" diye soracak olursak onların nimetlere karşı sorumluluklarını yerine getirenler/şükredenler oldukları cevabını alırız:

Allah'ın kullarına verdiği nimetler sadece dünyevi ve mali olmadığı gibi kişinin cimriliği de sadece bu alanlarla sınırlı değildir. Allah'ın yasakladığı cimrilik, kullarına verdiği bütün iyilik ve güzellikleri kapsar.

1. 3/Âl-i İmrân, 180
2. 14/İbrâhîm, 34
3. 2/Bakara, 172
4. 16/Nahl, 114

Allah'ın verdiği nimetlere karşı sorumluluklarımızı yerine getirirken dünyevi sonuçlarını düşünmememiz gerekir. Çünkü dinî sorumluluklarımıza karşı dünyevi bakış açısı kulluğumuzun afetidir. Bize düşen, Allah'ın verdiğine karşı Allah'ın yüklediği sorumlulukları yerine getirmektir.

"Hiç kuşkusuz İbrahim, tek başına bir ümmetti. Gönülden Allah'a kulluk yapan, (şirki terk edip dini Allah'a halis kılan bir) hanifti. Müşriklerden de değildi/olmadı. (Allah'ın) nimetlerine şükreden biriydi. (Allah) onu seçti ve dosdoğru yola iletti."[5]

"Ey Nuh ile birlikte (gemide) taşıdığımız kimselerin çocukları! Şüphesiz ki o (Nuh), çokça şükreden bir kuldu."[6]

"(Süleyman, karıncanın) sözü nedeniyle tebessüm ederek güldü. Dedi ki: 'Rabbim! Bana ve anne babama verdiğin nimetlerden ötürü sana şükretmemi ilham et/beni şükre sevk edip yönlendir. Razı olacağın salih ameller yapmaya muvaffak kıl. Ve beni rahmetinle salih kulların arasına dâhil et.' "[7]

Rabbimizin üzerimizdeki nimetlerini saymak mümkün değildir. Bundan dolayı nimetlere karşı sorumluluklarımız konusu çok kapsamlı ve geniş bir konudur. Allah'ın (cc) izniyle bu ayki yazımızın konusu olan ayetin gölgesinde nimetlere karşı sorumluluklarımızla ilgili hususi olarak cimrilik konusunu ele almaya çalışacağız.

Allah'ın (cc) lütuf ve ihsanına karşı cimrilik

Rabbimizin (cc) biz kullarını mükellef kıldığı emir ve yasaklara karşı sorumluluklarımızı hakkıyla yerine getirebilmemiz için ilk olarak bunların ne demek olduğunu bilmemiz gerekir. Her bir kavramın hem lugavi anlamda hem Kur'ân ve Sünnetin kullanımında hem de sahabenin anlayışında nasıl geçtiğini bilmemiz gerekir. Bilmediğimiz bir şeye karşı sorumluluğumuzu tam bir şekilde yerine getirmemiz mümkün değildir. Doğru yaptığımızı düşündüğümüz şey ya eksiktir ya da yanlıştır.

Ayeti kerimede cimrilik olarak tercüme ettiğimiz بخل kelimesinin anlamı iyiliklerin ihtiyaç sahiplerinden ve hak sahiplerinden gizlenmesi, onlarla paylaşılmamasıdır.[8]

Ayetin devamında geçen fazl/فضل kelimesi normalin üstünde artış, üstünlük gibi manalara gelir. Kelimenin ifade ettiği fazlalık ve artış, iyilik ve güzellik için kullanılır. Kötü ve olumsuz şeylerin fazlalığı için bu kelime kullanılmaz.[9]

Bu ayette bahsedilenlerin kimler olduğu konusunda farklı görüşler vardır ve selefin cumhuru, burada bahsedilen kişilerin mallarından infak etme konusunda cimrilik edenler olduğu görüşünü tercih etmişlerdir. Bu tercihin sebebi ise Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edilen şu hadistir:

"Allah (cc) birine bir mal verdiği zaman kişi o malın zekâtını vermezse bu mal Kıyamet Günü'nde gözlerinin üzerinde iki siyah nokta olan ve aşırı zehrinden dolayı kafasının üzerindeki tüyleri dökülmüş bir yılan hâlinde sahibinin boynuna dolanır. Çenesiyle sahibinin başını yakalar ve 'Ben senin malınım, senin hazinenim!' der. Resûlullah (sav) devamında şu ayeti okudu:

'Allah'ın lütuf ve ihsanından verdiği (nimetler) konusunda cimrilik edenler, (bu cimriliğin) onlar için hayır olduğunu sanmasınlar.' "[10]

İbni Abbâs (ra) bu ayet hakkında şöyle demiştir: "Burada Ehl-i Kitap'tan bahsedilmektedir. Onlar, Allah'ın (cc) kendilerine vermiş olduğu Kitabı açıklama konusunda cimrilik ettiler ve onu gizlediler. Sen Allah'ın (cc) şu ayetini bilmiyor musun:

'Onlar ki; cimrilik eder ve insanlara da cimriliği emrederler. Allah'ın lütuf ve ihsanından verdiği (nimetlerini) gizlerler.'[11]

Ehl-i Kitap, kendilerine verilen Kitabı gizlediler ve insanlara da gizlemelerini emrettiler."[12]

Suddi'den (rh) ise şöyle aktarılmıştır: "Bu ayet mallarını Allah (cc) yolunda infak etmeyen kâfirler ve münafıklar hakkındadır."[13]

Nimet kelimesinin zihnimizde yaptığı ilk çağırışım genel olarak mal ve dünyalıkla ilgilidir. Bununla birlikte cimrilik de yine mal ve dünyalıkla ilgili çağrışımlar yapar. Yani cimri dediğimizde parasını veya dünyalık olarak imkânlarını vermeyen kişi aklımıza gelir. Bu bir noktaya kadar doğru olsa da şeriatın ıstılahına göre eksiktir. Şöyle ki, buhl kelimesine baktığımızda Kur'ân'da Allah'ın (cc) fazlı/nimeti/iyiliği bağlamında kullanıldığını görmekteyiz. Buna göre, Allah'ın (cc) kullarına verdiği nimetler sadece dünyevi ve mali olmadığı gibi kişinin cimriliği de sadece bu alanlarla sınırlı değildir. Allah'ın (cc) yasakladığı cimrilik, kullarına verdiği bütün iyilik ve güzellikleri kapsar. İbni Abbâs'ın (ra) tefsirinde olduğu gibi.

Her nimetin/faziletin/güzelliğin bir verilme sebebi vardır. Rabbimiz El-Hakîm olandır, kullarına verdiği her şeyin bir hikmeti ve kul üzerinde sorumluluğu vardır. Bununla birlikte her nimetin sorumluluğu kendisine özeldir. Mal

5. 16/Nahl, 120-121
6. 17/İsrâ, 3
7. 27/Neml, 19
8. El-Mufredât, s. 109, b-h-l maddesi
9. bk. El-Mufredât, s. 639, f-d-l maddesi
10. Buhari, 1403
11. 4/Nisâ, 37
12. İbni Cerir, 6/270; İbni Ebî Hâtim 3/762
13. İbni Cerir, 2/629; İbni Ebî Hâtim, 3/826

sahibinin kendisine verilen bu fazl/nimet karşılığında sorumluluğu vardır. İlim ehlinin öğrendikleri bir fazilettir ve buna karşı sorumluluğu vardır. Bunların yanı sıra tecrübe, beden kuvveti, yetenek ve zaman da birer nimettir. Bu nimetlere sahip kişilerin bunlara karşı cimrilik etmemesi gerekir. Örneğin bir konuda geçmişten bir tecrübesi olan kişinin o konuda tecrübesini paylaşmaması Allah'ın (cc) kendisine vermiş olduğu fazlına karşı cimriliktir. Ya da bir kişinin sahip olduğu hitabet, güzel yazı yazma, insanlarla güzel ilişki kurma gibi yetenekleri Allah'ın (cc) kuluna verdiği nimetlerdendir. Kişinin bu özellikleri İslam'a hizmette/davette kullanmayarak bu nimetlere cimrilik etmemesi gerekir. Hepimizin ortak sermayesi olan zaman da aynı şekilde Allah'ın (cc) kullarına verdiği bir nimettir. Zamanımızı İslam'a davette/hizmette harcamayarak bu nimete karşı cimrilik etmememiz gerekir.

Neyin hayır, neyin şer olduğunu Allah (cc) bilir

Rabbimizin (cc), cimrilikten nehyederken "Onlar için hayır olduğunu sanmasınlar. (Hayır, öyle değil!) Bilakis onlar için şerdir." buyurması dikkat çekicidir. Bir nevi cimriliğin sebebini açıklamaktadır. Yani bir kişi malı konusunda cimrilik yaparken bunun kendisi için, ailesi için veya ticareti için kârlı olduğunu düşünür. Ya da ilim ehli bir kişi hakikati açıklama konusunda cimrilik yaparken böylesinin kendisi için daha güvenli olduğunu düşündüğü için bu sorumluluğunu yerine getirmeyebilir. Bu ayette ise kişinin kendince hayır veya güvenli sandığı şeylerin aslında o kişi için hem dünyada hem de ahirette bir şer olacağını görüyoruz. Allah'ın (cc) verdiği nimetlere karşı sorumluluklarımızı yerine getirirken dünyevi sonuçlarını düşünmememiz gerekir. Çünkü dinî sorumluluklarımıza karşı dünyevi bakış açısı kulluğumuzun afetidir. Bize düşen, Allah'ın (cc) verdiğine karşı Allah'ın (cc) yüklediği sorumlulukları yerine getirmektir.

"Cimrilik ettikleri şey Kıyamet Günü'nde bir bağ olarak boyunlarına dolanacaktır. Göklerin ve yerin mirası Allah'a aittir. Allah yaptıklarınızdan haberdardır."

Kulun sahip olduğu herhangi bir nimet/fazilet/imkân karşısında cimrilik yapması durumunda nasıl bir karşılıkla cezalandırıldığını, zikrettiğimiz hadiste okuduk. Dünyadayken kendisinden feragat edemediğimiz güzellikler, bakınca içimizi rahatlatan imkânlar ahirette çirkin bir şekilde karşımıza gelecek ve boynumuza dolanacak, tabiri caizse **yakamızı bırakmayacaktır.** Bu akibetten Allah'a (cc) sığınırız.

SÜNNET ÜZERİNE

Enes DOĞAN

MUKSİRÛN SAHABİLER VE HADİS RİVAYETİ

İbni Abbâs'ın Allah Resûlü'nden doğrudan aldığı anlaşılan rivayetlerin tekrarsız sayısı altmış beş, tekrarlarıyla birlikte yüzden fazladır.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Muksirûn sahabilerin çok hadis rivayet etme nedenlerini işlemeye devam ediyoruz. Geçen sayılarımızda Abdullah ibni Abbâs'ın rivayetlerinin çok olma nedenlerinden ikisi üzerinde durduk. Bu sayımızda kaldığımız yerden devam ediyoruz, inşallah.

5. Abdullah ibni Abbâs'ın (ra) rivayetleri neden çoktur?

c. Hem Allah Resûlü (sav) döneminde hem de o vefat ettikten sonra İbni Abbâs'ın temel meşguliyetlerinden biri Sünneti öğrenmektir. Bu çabası meyvesini vermiş ve Sünnetin önemli nakilcilerinden biri olmuştur.

İbni Abbâs, Allah Resûlü (sav) ile otuz ay gibi az bir vakit geçirmiş olsa da[1] bu süre içinde Sünneti öğrenme gayretinde bulunmuştur. Bu esnada yaşça küçük olduğu için başka sahabilerin vaktini alan birçok meşguliyetten uzaktır ve bu durum o süre içinde hadise yoğunlaşmasını kolaylaştırmıştır. Hatta Nebi'nin (sav) evinde birçok defa yatıya kalmış ve bunun nedenini "Allah Resûlü'nün (sav), Meymûne'nin (r.anha) evinde olduğu bir gece, kendisinin gece namazının nasıl olduğuna bakmak için Meymûne'nin evinde kaldım."[2] diyerek açıklamıştır. Teyzesi ve Allah Resûlü'nün eşi Meymûne Annemizi de, "Allah Resûlü (sav) gece vakti kalktığında beni de uyandır."[3] diyerek tembihlemiştir.

Allah Resûlü (sav) vefat ettiğinde İbni Abbâs, on üç on beş yaşlarındadır. Allah Resûlü'nün (sav) vefatından sonra Sünneti öğrenme gayretini kendi dilinden dinleyelim:

İbni Abbâs (ra) şöyle der:

"Resûlullah (sav) vefat ettiğinde Ensâr'dan bir adama, 'Haydi gel, Resûlullah'ın ashâbına soralım. Bugün onlar çoklar (henüz hayattalar, fırsat bu fırsat).' dedim. Bana dedi ki: 'Ne acayip adamsın ey İbni Abbâs! İnsanlar arasında Resûlullah'ın ashâbı olduğu hâlde sana ihtiyaç duyacaklarını mı düşünüyorsun?' Adamı bırakıp Allah Resûlünün (sav) ashâbından hadis sormaya başladım. Bir adamda bir hadisin olduğunu duyduğumda ona giderdim. O öğle uykusundaysa kapısında abamı yastık yapar, başımı yastığa dayardım. Rüzgâr üzerime toz toprak saçardı. Adam dışarı

1. bk. Siyeru A'lâmi'n Nubelâ, 5/20
2. Müslim, 763
3. Müslim, 763

çıkar, beni görür ve ‘Ey Allah Resûlü’nün amca oğlu! Seni buraya ne getirdi? Haber gönderseydin yanına ben gelirdim.’ derdi. Ben de, ‘Hayır, benim senin yanına gelmem daha haktır.’ der ve ona hadisi sorardım. O Ensârî adam, insanların benim etrafımda toplanıp bana soru sorduklarını görene kadar yaşadı ve şöyle derdi: ‘Bu genç benden daha akıllıymış.’ ”[4]

İbni Abbâs yine şöyle der:

“Bana hiçbir kimse hadis söylemiş olmasın ki, onu mutlaka kavramış olmayayım. Ubey ibni Ka’b uykudayken kapısına gelir, dinlenirdim. Peygamber’e (sav) olan yakınlığımdan dolayı eğer benim geldiğimi bilseydi kendisinin uyandırılmasını arzu ederdi. Ancak onu bıktırmak istemiyordum.”[5]

İbni Abbâs bir başka yerde de şöyle der:

“Resûlullah (sav) ashâbından Muhâcir ve Ensâr’ın büyükleriyle oturur, kalkardım. Onlardan Resûlullah’ın (sav) gazvelerini ve bu konuda inen ayetleri sorardım. Yanlarına gittiklerimin hepsi Resûlullah’a (sav) yakınlığımdan dolayı gelişime sevinmişlerdir. Bir gün Ubey b. Ka’b’dan Medine’de inen Kur’ân’ı sormaya başladım. Kendisi ilimde derinleşen kimselerdendi. Bana, ‘Yirmi yedi sure Medine’de indi. Diğerleri ise Mekke’de indi.’ dedi.”[6]

Öğrencisi Tâvus’un (rh) aktardığına göre İbni Abbâs (ra) şöyle der:

“Hiç şüphesiz ben bir meseleyi, Muhammed’in (sav) ashâbından otuz kişiye sorardım.”[7]

“İlme olan düşkünlüğü sebebi ile İbn Abbâs, Peygamber’in (sav) vefatından sonra da hadis öğrenmeye devam etmiş ve sahabenin önde gelenlerinin hemen hepsinden hadis rivayetinde bulunmuştur. Bu isimler onun ilmî gelişimine son derece katkı sağlamışlardır. Kaynaklarda zikredilen ve İbn Abbâs’ın kendisinden rivayette bulunduğu kişiler arasında şu isimler yer almaktadır:

Peygamber (sav), babası Abbâs, annesi Lübâbe, kardeşi Fadl, teyzesi Meymûne, Ebû Bekir, Ömer, Osman, Ali, Abdurrahman b. Avf, Muâz b. Cebel, Ebû Zur’a, Ubey b. Kâ’b, Temim ed-Dârî, teyzesinin oğlu Halid b. Velid, Usâme b. Zeyd, İmran b. Yâsir, Ebû Said el-Hudrî, Ebû Talha el-Ensârî, Ebû Hureyre, Muâviye b. Ebû Süfyan, Ebû Sufyan, Âişe, Esma bnt. Ebû Bekir, Ümmü Seleme, Ebû Zer, Zeyd b. Sâbit.[8]

Etrafında bu kadar sahabenin bulunması ve onların ilimlerinden faydalanıyor olması, yaşadığı ortamın bir okul niteliğinde olduğunun bir göstergesidir. Nitekim sahabe Peygamber’den (sav) sadece hadis rivayet etmiyor, rivayet ettikleri hadisleri hayatlarına tatbik de ediyorlardı. Dolayısıyla İbn Abbâs sünnetin sadece nakledildiği değil yaşandığı ve uygulandığı bir muhitte yetişmiştir. Bu da İbn Abbâs’ın ilmine katkı sağlayan bir diğer faktördür.”[9]

Yukarıda zikrettiklerimizden hareketle birkaç noktanın altını çizelim:

– Yukarıdaki bilgiler, Nebi’yle (sav) kısa birlikteliğine rağmen İbni Abbâs’ın muksirûndan sayılacak kadar hadis rivayet etmesinin sebeplerine ışık tutmaktadır. Abdullah ibni Abbâs’ın direkt Allah Resûlü’nden aldığı hadisler başkalarından aldıklarına nispeten azdır. Yukarıdaki bilgilerden de anlaşıldığı gibi rivayetlerinin çoğunu sahabenin büyüklerine öğrencilik yaparak toplamıştır. Bu sebeple “Nebi’yle birlikteliğinin az ama hadislerinin çok olması” İbni Abbâs’a bir itiraz olarak getirilemez.

– İbni Abbâs hadis naklederken kimi zaman hangi sahabeden aldığını belirtmiş kimi zaman da belirtmeyip direkt Allah Resûlü’ne (sav) nispet ederek aktarmıştır. Sahabeden aldıktan sonra kim olduğunu belirtmemesi rivayetlerine hiçbir zarar vermez. Zira birçok sahabe birbirinden duydukları hadisi doğrudan Nebi’ye nispet ederek aktarmakta bir beis görmemiştir. Çünkü sahabe adaletlidir, Nebi’nin (sav) sünnetini rivayet etmek hususunda asla yalan söylememiştir.

Humeyd’den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

“Enes ibni Mâlik, Allah Resûlü’nden (sav) bir hadis rivayet etti. Bir adam, ‘Bunu Allah Resûlü’nden mi işittin?’ diye sordu. Enes (ra) onun bu sorusu üzerine çok kızdı ve ‘Allah’a yemin olsun ki, size aktardığımız her şey Allah Resûlü’ndendir. Ancak hadisleri bazımız diğerlerine aktarırdı ve biri diğerini töhmet altında bırakmazdı.’ dedi.”[10]

Berâ ibni Âzib şöyle der:

“Biz her hadisi bizzat Allah Resûlü’nden duymuş değiliz. Onları bize Peygamber’den (sav) arkadaşlarımız nakledelerdi. Çünkü deve gütmek bizi Allah Resûlü’yle birlikte bulunmaktan engellerdi.”[11]

Eş’as, babası Selîm’in şöyle dediğini rivayet etmiştir:

“Ebû Eyyûb’ün, Ebû Hüreyre’den hadis rivayet ettiğini işittim. Bunun üzerine Ebû Eyyûb’e dediler ki: ‘Sen, Resulullah’ın sahabesisin. Ama yine de Ebû Hureyre’den hadis rivayet ediyorsun. Olacak şey mi bu?’ O dedi ki: ‘Ebû Hureyre, bizim duymadığımızı duymuştur. Benim ondan hadis rivayet etmem, kendisinden duymadığım şeyi Resûlullah’tan rivayet etmemden daha çok hoşuma gider.”[12]

4. Et-Tabakât, 2/373; Darimi, 590; Müstedrek, 363, 6294
5. Et-Tabakât, 2/376
6. Et-Tabakât, 2/377
7. Siyeru A’lâmi’n Nubelâ, 5/29
8. İbn Esir, Üsdü’l-Ğabe, C. 3, s. 292; ez-Zehebî, Siyer, C. 3, s. 332; İbn Hacer, Tehzibu’t-Tehzib, C. 5, s. 276.
9. ‘Allah’ım Ona Kitabı ve Hikmeti Öğret’ Hadisi Çerçevesinde Abdullah B. Abbâs’ın Hadis İlmindeki Yeri, Abdurrahman SAYILGAN, (Yüksek Lisans Tezi), s. 52-53
10. El-Câmi’ li Ahlâki’r Râvî ve Âdâbi’s Sâmi’, 100; Müstedrek, 6458
11. Ahmed, 18493
12. El- Bidâye ve’n Nihâye, 8/188

– İslam âlimleri arasında İbni Abbâs'ın direkt Allah Resûlü'nden aldığı rivayetlerin dört (Gazali), dokuz (Gunder Muhammed ibni Ca'fer), on (Yahya ibni Saîd el-Kattân) veya yirmi (İbn Kayyim) olduğunu söyleyenler vardır.[13]

Bu görüşlerin kişisel araştırma ve tahmin olduğunu gözden kaçıranlar, Gunder (H 193) ve Yahya ibni Saîd (H 198) gibi ilk muhaddislerin görüşlerinden de cesaret alarak İbni Abbâs'ın (ra) geri kalan tüm rivayetlerinin asılsız/onun adına uydurulmuş olduğunu ileri sürebilmişlerdir. Tabii bunu söylerken İbni Abbâs'ın direkt duymayıp bizzat Nebi'den (sav) duyan sahabeden öğrendiğine, hatta kimi zaman bir meseleyi otuz ayrı sahabeye sorduğuna da kör kesilmişlerdir.

İbni Abbâs'ın direkt Allah Resûlü'nden (sav) olan rivayetleri bu görüşlerde ifade edildiği kadar az değildir. Örneğin, Hint asıllı müellif Muhammed ibni Ahmed El-Ensârî (H 1257) İbni Abbâs'ın direkt Nebi'den rivayet ettiği hadislere dair hazırladığı eserinde[14] yetmiş beş hadis tespit etmiş ve bu sayının kesin olmadığını, başka ilavelerin de yapılabileceğini söylemiştir.[15] Son dönemlerde yapılan başka bir araştırmaya göre[16] İbni Abbâs'ın Allah Resûlü'nden doğrudan aldığı anlaşılan rivayetlerin tekrarsız sayısı altmış beş, tekrarlarıyla birlikte yüzden fazladır. Bu sayının daha fazla olma ihtimali de vardır. Çünkü İbni Abbâs'ın (قَالَ رسول الله) "Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu:" formuyla zikrettiği rivayetlerin en azından bir kısmı, direkt Nebi'den işitmiş olma olasılığı taşımaktadır.

* * *

Gelecek sayımızda buluşmak duası ile...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

13. bk. Abdullah ibni Abbas ve Rivayetleri Bağlamında Hz. Peygamber'le İlişkisi, s. 403
14. "Keşfu'l Bâs amma Revâhu İbn Abbâs Muşâfeheten an Seyyidi'n Nâs" adlı eser
15. Sahabeye Yöneltilen Tenkitler, s. 298
16. bk. Abdullah ibni Abbas ve Rivayetleri Bağlamında Hz. Peygamber'le İlişkisi, Nihat Yatkın

ALLAH'IN, KULLARINI SEVMESİNİN ÖNEMİ

Emre ACAR

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Aziz Kardeşim,

Her Müslim'in kalbinde Rabbine (cc) karşı sevgi vardır ve bu imani bir zorunluluktur. Nasıl sevmesin ki Rabbini? Onu en güzel surette yaratan, hastalandığında şifa veren, karşılıksız nimetlendiren; yeri, gökleri ve ikisi arasındaki diğer varlıkları ona hizmetkâr kılan Allah'tır (cc).

Her Müslim, Rabbini sevdiği gibi O'nun da (cc) kendisini sevmesini ister. Kalbi ölmemiş her kulun en büyük hedefidir Rabbinin sevgisine ve rızasına ulaşmak.

Allah'ın, Kulunu Sevmesi Neden Önemlidir?

– Allah (cc) kulunu sevdiği zaman onu salih amellere muvaffak kılar ve dininde kullanır.

Enes ibni Mâlik'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

Peygamberimiz (sav), " 'Allah bir kuluna hayır murat ederse (onu severse) onu 'istimal' eder.' buyurdu. Sahabe, 'Ey Allah'ın Resûlü! Onu nasıl istimal eder?' diye sorunca, 'Onu ölümünden önce salih ameller (Allah'ın sevdiği işler) yapmaya muvaffak kılar.' diye cevap verdi."[1]

İmandan sonra en önemli konu, dinde sebat etmektir. Bunun yolu ise salih amel işlemek ve Allah'ın dinine yardım etmektir. Ancak herkes amele ve Allah'ın dinine yardım etmeye muvaffak olamayabiliyor. Namaz kılacak, dua edecek, sadaka verecek, fakat bir şeyler engel oluyor ve yapamıyor. Hakeza İslam için hizmette de durum aynıdır. Bütün sebepler oluşmuş, ancak bir türlü kardeşimiz İslam için hizmetin ucundan tutamıyor. Bütün sebepler oluşmasına rağmen neden amele ve hizmete muvaffak olamıyoruz? Bunun önündeki engel, Rabbimiz bizi bundan korusun, Allah'ın (cc) sevdiği kullardan olmayışımız olabilir mi?

Yukarıdaki hadiste Allah Resûlü (sav) bizlere bunun çözümünü söylemektedir: İnandığımız İslam'a/mücadeleye hizmet etmek ve aynı şekilde salih amellere muvaffak olmak için Allah'ın sevdiği kullardan olmamız gerekir, ki Rabbim bizleri de salih amellere muvaffak kılsın ve dinine hizmetkâr eylesin.

İnsanlar tarafından sevilmek, kabul edilmek çok büyük bir nimettir. Aile içinde, İslami çalışmada, arkadaş çevresinde, ticarette ve hayatın her alanında insanlarla birlikte olmak, iş yapmak ve birlikte mücadele etmek sevilmekle mümkündür. Bundandır ki insan sevilmediği insanlarla yan yana duramaz. Bunun yolu da Allah sevgisini elde etmektir.

1. bk. Tirmizi, 2142

– Allah (cc) **kulunu sevdiği zaman onun işiten kulağı, gören gözü ve yürüyen ayağı olur. Onu günahlara karşı korur.**

Bu kalkana ne kadar da ihtiyacımız var, değil mi? Kendi imkânlarımız ve gücümüzle günahlara karşı duramıyoruz. Nefsin kötülüğü istemesi ve şeytanın tuzaklarının çokluğu, bilhassa yaşadığımız dönemde destekçilerinin fazlalığından, çoğumuz günahlara yeniliyoruz. Bu durumda Rabbimizin yardımına ve korumasına ihtiyacımız vardır. Allah kulunu sevdiği zaman göze, kulağa, ayağa ve diğer organlara manevi bir koruma kalkanı kılmaktadır. Ki böylelikle kurtuluşa erenlerden oluyoruz.

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre, Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah buyurdu ki: 'Kim benim dostuma düşmanlık ederse ben de ona harp ilan ederim. Kulumu bana yaklaştıran şeyler arasında en çok hoşuma gideni, ona farz kıldığım şeyleri eda etmesidir. Kulum bana nafile ibadetlerle yakınlaşmaya devam eder, sonunda sevgime erer. Onu sevdiğimde artık ben onun işittiği kulağı, gördüğü gözü, tuttuğu eli, yürüdüğü ayağı olurum. Benden bir şey isteyince onu veririm, benden sığınma talep ettiğinde onu himayeme alır, korurum.' "[2]

Dijital bir dünyada yaşıyoruz. Dijital dünyayı yönetenler ise toplumu ve nesli ifsad edenlerdir. Eski dönemlerde fuhşiyat, gizli saklı yapılırdı. Açıktan yapılsa bile sadece o mahalle ya da bölgede yaşayanlar şahitlik ederdi. Şimdi ise durum tam zıddıdır. Sosyal medya dünyaya açılan bir kapıdır ve herkes ona şahitlik etmektedir. Bu dönemde kalbimizi en fazla etkileyen organ gözümüz ve kulağımızdır. İzlenilen ve işitilenler bir nehre düşse orayı necis eder, kaldı ki kalp temiz kalsın. O daha fazla nasibini almaktadır. Anlaşılan odur ki âhir dönemde Müslimlerin göz ve kulaklarını muhafaza edecekleri Rahmâni bir kalkana ihtiyaçları vardır. Bunun yolu da Rabbimizin sevgisine ulaşmaktır.

Aslında Rahmâni kalkana sadece göz ve kulakta değil, tüm organlarımızda ihtiyacımız vardır. Dilimizi düşündüğümüzde dilin de fazlasıyla Rahmâni kalkana ihtiyacı vardır. Dilimiz; annemize, babamıza, eşimize, çocuklarımıza, kardeşlerimize, hocalarımıza ve İslami mücadelemize karşı önemli bir rol oynamaktadır. Öyle ki ya bizi kurtarır ya da ifsad eder.

Dil için usul bellidir. Ya hayır konuşmalı ya da susmalıdır. Ancak durum bu kadar da kolay değildir. O kadar ki insanlar her aklına geleni veya her duyduğunu rahatlıkla söyleyebiliyor. Dil yüzünden topluluklar ifsad oluyor ve mücadele sekteye uğruyor. Dilimizi hayırda kullanmak için Rahmâni kalkana ihtiyacımız vardır ki o da Allah'ın sevgisini elde etmektir.

2. Buhari, 6502

– Allah (cc) **kulunu sevdiği zaman yeryüzündeki insanların kalbinde ona karşı sevgi koyar.**

"İman edip salih amel işleyenlere Er-Rahmân sevgi kılacaktır."[3]

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu:

"Allah (cc) bir kulu sevdiği zaman Cibrîl'i (as) çağırır ve der ki: 'Allah (cc) falanı sever, sen de onu sev.' Cibrîl (as) onu sever ve semadakilere nida eder: 'Allah (cc) falanı sever, siz de onu sevin.' Onlar onu severler ve yeryüzü halkı arasına onun için bir kabul konur."[4]

İnsanlar tarafından sevilmek, kabul edilmek çok büyük bir nimettir. Aile içinde, İslami çalışmada, arkadaş çevresinde, ticarette ve hayatın her alanında insanlarla birlikte olmak, iş yapmak ve birlikte mücadele etmek sevilmekle mümkündür. Bundandır ki insan sevilmediği insanlarla yan yana duramaz. Bunun yolu da Allah sevgisini elde etmektir.

Bununla beraber sevgimizin temelinde menfaat değil, Rahmâni bir sevgi olması gerekir. Aksi hâlde birliktelikler baki olmaz. O kadar ki o sevgi düşmanlığa dönüşür. O hâlde toplumda sevilmek ve kabul görülmek istiyorsak, ki bu bir zorunluluktur, Allah'ın sevgisini elde etmek gerekir. Eş, dost, arkadaş tarafından sevilemeyen insanların Allah sevgisini elde etmenin yollarını araştırması gerekir.

Kıymetli Kardeşim,

"Allah sevgisine nasıl ulaşabiliriz?" veya "Allah hangi kullarını sever?" diye sorduğunu duyar gibiyim. Bir sonraki yazımızda bu başlık üzerine muhabbetimizi devam ettireceğiz, inşallah.

Rabbim bizleri sevdiği ve razı olduğu kullarından eylesin. Bizleri sevdiği amellere muvaffak kılsın ve sevmediği amellere karşı korusun. Allahumme âmin.

Davamızın sonu, âlemlerin Rabbine hamdetmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşmek üzere...

3. 19/Meryem, 96
4. Buhari, 3209; Müslim, 2637

Ömer AKDUMAN

İLAHİ MUHAFAZANIN ÖN ŞARTI

Abdullah ibni Abbâs'tan şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir defasında Peygamber'in (sav) ardındaydım. Bana dedi ki: 'Ey çocuk, sana birkaç kelime öğreteceğim. Sen Allah'ı koru ki Allah da seni korusun. Sen Allah'ı koru ki Allah'ı karşında bulasın. İstediğin zaman Allah'tan iste, yardım dilediğin zaman Allah'tan yardım dile. Bil ki ümmet sana bir şeyle fayda vermek üzere toplansa, sana ancak Allah'ın senin lehine yazdığı şeyle fayda verebilirler. Sana bir şeyle zarar vermek üzere toplansa ancak Allah'ın senin aleyhine yazdığı şeyle sana zarar verebilirler. Kalemler kaldırılmış ve sahifeler kurumuştur.' "[1]

* * *

Peygamber'in (sav) bir çocuğa (İbni Abbâs'a) tavsiyeleriyle karşılaştığımız bu hadis, itikad, ahlak ve amelle bağlantılı geniş bir anlam sahasına sahiptir. Hayatta, bir mümin olarak kendi önümüze koyacağımız prensipleri, imanlı bir hayatın köşe taşlarını, Allah'ın (cc) hayat içerisindeki müdahalelerini hadiste açık seçik görebiliyoruz. Özellikle bu hadis, cahilî bir yaşam tarzından İslam'a intikal etmiş, eğitim ve terbiyesinin köklerini cahiliyede almış müminler için ayrı bir öneme sahiptir. Zira inananlar sınıfına dâhil olurken tereddütsüz kabul ettiğimiz bu önemli direktif ve bilgilerin kalbimizde yer etmesi, en kritik duygusal zamanlarımızda dahi bize eşlik etmesi gereklidir. Dümdüz ilerleyen bir yaşam çizgisinde bu yönergeler bağlamında pek sorun yaşamıyor görünsek de inişli çıkışlı, badireli günlerde hakikat kendisini gösterir. Allah'ı (cc) her daim muhafaza ediyor muyuz, istediğimiz her şeyi Allah'tan (cc) istiyor muyuz, başımıza gelen kaza ve kaderin değişmez olduğunu ve ondan kaçınmanın mümkün olmadığını biliyor muyuz? Bu soruların cevabı; zor ve çileli zamanlarda belli olur.

Geriye yaslanıp bir lahza düşünmeden ve kendinden emin bir şekilde her zaman İlahi emirleri muhafaza edip yasaklardan içtinab ettiğini, istediklerini Rabbinden talep ettiğini ve kaderine razı olup asla isyan etmediğini söyleyenler olacaktır. Bu yanlış, aceleci ve nefsinin tarafında bir anlayışa sahip olan için ne yapılabilir ki! Her insanı tefekküre, her insanı itidale ve kendisi hakkında adil olmaya davet etmekten başka elden ne gelir! Muhasebeden kaçınmış ve

Allah'ın kulunu koruması açıktır. Afetlerden, felaketlerden korur. Dinî sapmalardan, savrulmalardan korur. İlkelerin ve güzel ahlakın eriyip tükenmesinden korur. Gördüğümüz ve görmediğimiz türlü düşmanlardan korur.

1. Tirmizi, 2516

Allah ile muamelemizde davranış ve düşüncelerimiz oldukça önemlidir. Âdeta sesimizin yankısı gibi eylemimiz ve düşüncemiz bize döner.

kendisini tanımamış insan için ve bu konuda en ufak bir çabası olmayan insan için dua dışında bir atom parçacığı kadar yapılabilecek bir şey yoktur.

Burada yazacaklarımız, itidal ve izan sahibi, kendisini tartmayı bilip güzelliklerinin ve eksiklerinin farkında olan kimselere faydalı olur umuyoruz. Allah'ım, bu hadisten faydalanmayı bize nasip et! Âmin.

"Allah'ı (cc) koru ki Allah da seni korusun."

Allah korunmaya ve himayeye muhtaç olmayan, aksine kullarını koruyup kollayan ve onlara güvence verendir. Allah'ı (cc) korumaktan kasıt, dinini, emirlerini ve nehiylerini korumaktır. Âdeta Allah'ın hudutlarının muhafızlığını yapmak, haddi aşmak ve günah konusunda nefse yol vermemektir.

Allah'ın (cc) kulunu koruması açıktır. Afetlerden, felaketlerden korur. Dinî sapmalardan, savrulmalardan korur. İlkelerin ve güzel ahlakın eriyip tükenmesinden korur. Gördüğümüz ve görmediğimiz türlü düşmanlardan korur.

Bir Kaide: Allah'ın Vereceği Karşılık Eylemimiz Türünden Olur.

"El-cezâu min cinsi'l amel" kaidesinin bir örneğidir hadis. Yani alacağımız karşılık eylemimizin türünden olur. Allah'ın sınırlarını koruyan kimseyi Allah (cc) korur.[2] Kim Allah'a (cc) yürürse Allah da (cc) ona yürür.[3] Ona yakınlaşana Allah (cc) da yakınlaşır. Ondan hayâ edene Allah da (cc) hayâ eder.[4] Ona yönelene Allah da (cc) yönelir.

Bunun tam aksi de mümkündür. Allah'ın (cc) yolundan sapanı Allah da (cc) saptırır.[5] Yüz çevirenden yüz çevirir.[6] Unutanı unutur.[7] Tuzak kuranın tuzağını başına geçirir.[8]

Netice olarak Allah (cc) ile muamelemizde davranış ve düşüncelerimiz oldukça önemlidir. Âdeta sesimizin yankısı gibi eylemimiz ve düşüncemiz bize döner. Nitekim bu söylediğimizi doğrular nitelikte kudsi hadiste Allah (cc) şöyle buyurur:

"Ben kulumun bana olan zannı üzereyim. Beni dilediği gibi zannetsin."[9]

İlahi Muhafaza

Allah'ı muhafaza etmek amellerle olur. Kendisine takdim ettiğimiz duamız, namazımız, sadakamız ve başkaca amellerimiz başlangıçta Allah'ı korumaktır, sınırlarını korumaktır. Bunun sonucunda amellerimizle Allah (cc) bizi korur.

Duasında Allah'a (cc) sığınan, ondan yardım dileyen, afiyetini arzulayan kimsenin korunması duasına icabet edilmesidir. Allah (cc) rızası için bir fakirin eline yarım hurma da olsa sadaka koyanın korunması ateşten uzaklaştırılmasıdır.[10] Namazını ikame eden insanın korunması fahşa ve münkerle arasında İlahi bir engelin, nefretin konmasıdır.[11] Takvalı kimsenin korunması şeytanın vesveseleri ve tuzakları karşısında hakikati görüp hatırlamasıdır.[12] Ayrıca takvalı kimsenin korunması Allah (cc) tarafından kendisine bir furkan/basiret ve ferasetin verilmesidir.[13] Sabır ve takvayla kuşanan müminlerin korunması düşmanlarının tuzaklarından onlara bir zararın dokunmamasıdır.[14]

Allah'ın Koruması

Hududullah'ı koruyan kimsenin Allah (cc) tarafından korunduğunun pek çok örneğini burada anmamız mümkündür. İbrâhîm Peygamber rüyasında kendisine gösterilen evladını kesme emrini muhafaza edince Allah da (cc) onun biricik evladı İsmâîl'i muhafaza etti. Hanımı Hacer Mekke çölüne kocası tarafından bırakıldığında Allah'ın (cc) emrini gönülden boyun eğerek muhafaza etti, Allah da (cc) onu ve evladını korudu ve hatta o toprakları ileride teşekkül edecek çok önemli bir medeniyetin, İslam medeniyetinin beşiği yaptı. Yûsuf sarayda maruz kaldığı kadının fitnesinden sakındı, Allah'ın (cc) sınırını muhafaza etti, Allah da (cc) onu tuzağa düşmekten muhafaza etti. Ancak burada bir nüans var. Allah (cc) onu

2. Şerh ettiğimiz hadis bunu ifade eder.
3. "Kulum bana bir karış yaklaşırsa ben ona bir zira' yaklaşırım, o bana bir zira' yaklaşırsa ben ona bir kulaç yaklaşırım. O bana yürüyerek gelirse ben ona koşarak giderim." (Buhari, 7405; Müslim, 2675)
4. Buhari, 66
5. "Onlar sapınca, Allah da kalplerini saptırdı. Allah, fasıklar topluluğunu hidayet etmez." (61/Saff, 5)
6. Buhari, 66
7. "Allah'ı unuttular, Allah da (onları yardımsız ve nefisleriyle başbaşa bırakarak) unuttu. Şüphesiz ki münafıklar, fasıkların ta kendileridir." (9/Tevbe, 67)
8. "(Küfre meyil gösterenler) tuzak kurdular, Allah da (onların tuzaklarını bozmak ve müminlere yardım etmek için onların tuzaklarına karşı) tuzak kurdu. Allah, tuzak kuranların en hayırlısıdır." (3/Âl-i İmrân, 54)
9. Darimî, 2773
10. Buhari, 6023
11. "Sana vahyedilen Kitab'ı oku ve namazı dosdoğru kıl. Şüphesiz ki namaz, insanı fuhşiyat ve münkerden alıkoyar. (Kıldığınız namaza karşılık) Allah'ın sizi anması daha büyüktür. Allah yaptıklarınızı bilir." (29/Ankebût, 45)
12. "Korkup sakınan (muttakileri), şeytanlar (vesvese ve kışkırtmalarıyla) kuşattığında, (Allah'ı) anıp hatırlarlar. (Bir de ne göresin hemen o hâlden kurtulmuş, şeytanın vesvesesine karşı) basiretli hâle gelmişlerdir." (7/A'râf, 201)
13. "Ey iman edenler! Allah'tan korkup sakınırsanız size (hakla batılı, doğruyla yanlışı, faydalı olanla faydasızı rahatlıkla birbirinden ayıracağınız) bir furkan verir, kusurlarınızı örter, günahlarınızı bağışlar. Allah, büyük lütuf ve ihsan sahibidir." (8/Enfâl, 29)
14. "Size bir iyilik dokunması onları üzer, başınıza bir musibetin gelmesiyle sevinirler. Şayet sabreder ve korkup sakınırsanız, onların tuzakları size hiçbir zarar vermez. Allah, onların yaptıklarını (çepeçevre kuşatan) Muhit'tir." (3/Âl-i İmrân, 120)

zindanda muhafaza etti. O bizi korur ve muhafaza eder, kat'iyyen doğru. Lakin her zaman bizim beğendiğimiz ve arzuladığımız şekilde olmayabilir bu koruma. Çünkü açığın ve gizlinin bilgisinin sahibi Mâliku'l Mulk olan, senin ve benim için en doğru olan planı bizden daha iyi bilir, kuşkusuz. Bazen maruz kalacağı bir fitnede sapmasın diye kulunu bu hıfzı nedeniyle katına alır.[15] Bu da onun muhafazasıdır.

Burada esas mesele şudur: Allah'ın (cc) korunmasını istediği dinine sahip çıkan insan Allah (cc) tarafından yalnız bırakılacak değildir. Allah (cc) her daim onunladır. Kul O'nun koruması ve gözetimi altındadır.

"Onlara karşı **Allah sana yetecektir.**"[16]

"Şayet seni aldatmak isterlerse, **hiç şüphesiz Allah sana yeter.** Seni, yardımıyla ve müminlerle destekleyen O'dur."[17]

"Ey Nebi! Sana ve sana tabi olan müminlere **Allah yeter.**"[18]

Hadisin ilk cümlesini izah etmeye çalıştık. Önümüzdeki yazımızda nasip olursa hadisi irdelemeye devam edeceğiz, inşallah.

Selam ve dua ile...

15. Nitekim Peygamberimiz de bunun için Allah'a (cc) dua etmiştir. (bk. Tirmizi, 3235)
16. 2/Bakara, 137
17. 8/Enfâl, 62
18. 8/Enfâl, 64

KISSADAN HİSSE

Kaç Takipçin Var?

Geçen gün sosyal medyada şöyle bir videoya denk geldim. Konuşmacının kim olduğunu bilmiyorum.

“Bir sosyal medya fenomenine, ‘Kaç takipçin var?’ diye sordum. Uçuk bir rakam söyledi. ‘Sizin de çoktur herhâlde?’ diye beni yokladı.

‘Yok.’ dedim, ‘Benim hepi topu sekiz tane takipçim var.

Birinci ve en büyük takipçim **âlemlerin Rabbi olan Allah’tır.** Uykuda bile takip eder beni. O’ndan (cc) gizli kalmak hiç mümkün değildir.

Sonraki iki adet takipçim ise **şerefli yazıcılardır.** İyi kötü, hayır şer ne yapsam kayda geçerler.

Dördüncü takipçim **şeytandır.** Ve takipçilerimin en tehlikelisidir. Hayırla hiç işi olmaz. Hep çelme takıp düşürmeye çalışır beni.

Beşinci takipçim **nefsimdir.** Tıpkı boynu bükük, masum yüzlü ama şımarık bir çocuk gibidir. Aç gözlüdür, doymak nedir bilmez.

Altıncı takipçim **rızkımdır.** Şimdiye kadar bir vefasızlığını görmedim.

Yedinci takipçim imtihan için olduğunu bildiğim **musibet ve sıkıntılarımdır.** Çoğunlukla hafif sarsar ve geçerler. Ama bazı zaman da ziyareti uzayan bir misafir gibi oturdukları yerden bir türlü kalkmak bilmezler.

Sekizinci ve son takipçim ise **ölümdür.** Her ân yanında taşıdığı bir bahanesi muhakkak vardır; trafik kazaları, kalp spazmları, nefes yetmezlikleri, doğal afetler, yaşlılık ve hastalıklar... Ben onu unutsam da o beni unutmaz, ense kökümde dolaşır durur.

Takipçilerimin hepsi bu kadar.

Aslında bir tane daha var.

O da siz beni mezarlıkta bırakıp gittikten sonra benimle kalacak olan **salih amellerimdir.** Kabirde bile benimle kalacak olanlar: Dünyada esas çabaladıklarım...’ ”

MUVAHHİD BABANIN MUVAHHİD OĞLU: SAÎD İBNİ ZEYD

Salim KANDEMİR

سعيد بن زيد Saîd ibni Zeyd ibni Amr ibni Nufeyl

Saîd ibni Zeyd'in (ra) hayatını anlatmaya devam ediyoruz. Geçtiğimiz yazıda ailesinden ve akrabalarından bahsetmiştik. Ayrıca iman edişini anlatmıştık. Bu yazımızda ise hicretini, cihadını ve duasını anlatmaya çalışacağız. Böylelikle Saîd ibni Zeyd'in (ra) kıymetli hayatını bu yazımızla noktalamış olacağız.

Hicreti ve Cihadı

Saîd ibni Zeyd (ra), Medine'nin kapısı açılıp hicret izni verilince Medine'ye hicret etmişti. Büyük hicrete katılarak hicretin ecrine ve faziletine nail olmuştu. Medine'ye vardığında Rıfaa ibni Abdulmunzir'in (ra) evine misafir olmuştu. Sonraları ise Ubey ibni Ka'b (ra) ile kardeş kılınmıştı.[1]

Tabiin, Saîd'in de (ra) aralarında bulunduğu cennetle müjdelenen sahabiler için bir ifade kullanırlar.

Saîd ibni Museyyeb'den (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ebû Bekir'in, Ömer'in, Osmân'ın, Alî'nin, Sa'd'ın, Saîd'in, Talha'nın, Zubeyr'in ve Abdurrahman ibni Avf'ın Nebi'nin (sav) yanındaki konumu birdi. Onlar savaşta Allah Resûlü'nün (sav) önünde, namazda ise arkasındaydılar."[2]

Evet, onlar savaşta Allah Resûlü'nün (sav) önünde, namazda ise arkasındalardı... Allah Resûlü'ne (sav) bir zarar gelmesin diye bedenlerini siper etmişlerdi. Gösterdiği hedefe tereddüt etmeden koşup şecaatle savaşmışlardı.

Saîd de (ra) hicretten sonra cihat için izin verilince Allah Resûlü (sav) ile birçok savaşa katılmış, bu savaşlarda büyük fedakârlıklarda bulunmuştu.

Allah Resûlü'nün (sav) verdiği bir görevden ötürü Bedir Savaşı'nda bulunamamıştı. Ancak Allah Resûlü (sav) onu savaşa katılmış saymış ve ganimetten kendisine pay ayırmıştı.

Muhammed ibni Amr ve başkalarından şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) Kureyş kervanının Şam'dan ayrıldığını öğrenince, Talha ibni Ubeydullah'ı ve Saîd ibni Zeyd ibni Amr ibni Nufeyl'i Medine'den çıkmadan on gün önce ker-

Onun sözlerini işitir işitmez ve kılıcını çekip düşmanla vuruşmak üzere ilerlediğini görür görmez kendimi hışımla yere attım ve dizlerimin üzerine çökerek okumu hedefe yöneltip bize doğru gelen ilk düşman askerini vurdum. Ardından yılmadan savaştım. Allah kalbimden korku namına ne varsa çekip almıştı. Müslim askerler Rumlara karşı tüm güçleriyle karşı koydular ve Allah müminlere zaferi takdir edene dek savaştılar.

1. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbnu Sa'd, Dâru Sâdr, 3/386
2. El-İsâbe fî Temyîzi's Sahâbe, İbnu Hacer El-Askalânî, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 3/88

Saîd ibni Zeyd'in bir özelliği de duasının müstecab olmasıdır. O dua ettiğinde Allah mutlaka onun duasına icabet etmiştir. Günahlardan sakınmasından ve davası uğruna gösterdiği fedakârlıklardan olsa gerek Allah'tan kendisine böyle bir lütuf bahşedilmiştir.

vanın durumunu öğrenmeleri için gönderdi. O ikisi yola çıktılar ve El-Havra'ya vardılar. Kervan oradan geçene kadar oradan ayrılmadılar. Talha ve Saîd dönmeden önce kervanın haberi Allah Resûlü'ne (sav) ulaştı. Allah Resûlü (sav) ashâbını kervanı ele geçirmek için görevlendirdi, kendisi de yola çıktı. Kervan sahil yoluna girdi ve oldukça hızlandı. Gece gündüz yolculuk yaptılar ve Talbe'den ayrıldılar. Talha ibni Ubeydullah ve Saîd ibni Zeyd kervanın haberini Allah Resûlü'ne ulaştırmak için Medine'ye doğru yola çıktılar. Ancak Allah Resûlü'nün (sav) yola çıktığını bilmiyorlardı. Allah Resûlü'nün (sav) Bedir'de Kureyş'ten bir toplulukla karşılaştığı gün Medine'ye vardılar. Allah Resûlü'ne ulaşmak için Medine'den çıktılar. Mulel ve Es-Siyale arasında Turban mevkiinde Bedir'den ayrıldıkları yol üzerinde onunla karşılaştılar. Talha ve Saîd savaş vakıasında bulunmadılar. Ancak Allah Resûlü (sav) onlara sanki Bedir'e katılmış gibi Bedir'den düşen paylarını ve ücretlerini verdi. Saîd (ra) Uhud, Hendek ve Allah Resûlü'nün (sav) bulunduğu tüm savaşlara onunla birlikte katıldı."[3]

İşte Saîd (ra) rivayette de geçtiği üzere Bedir'e katılamamıştı, ama hem ecrini hem ücretini almıştı. Bakın, Allah Resûlü'nü (sav) zaten kaçırdık deyip Medine'de kalabilirdi. Ama bunu yapmadı ve onlara yetişmek için yola devam etti. Bu samimiyetinden ötürü savaşın büyük faziletine nail oldu. Daha sonra da Bedir'den sonraki tüm savaşlara katılarak Nebi'nin (sav) yanında yer aldı. Uhud, Hendek gibi gazvelerde büyük kahramanlıklar sergiledi ve Hudeybiye'de ismini razı olunanlar listesine yazdırdı.

Saîd (ra) Allah Resûlü (sav) yaşarken nasıl mücadele etmişse Allah Resûlü'nden (sav) sonra da Raşid Halifeler Dönemi'nde mücadele etmiştir.

Ecnâdeyn Savaşı'nda büyük bir kahramanlık sergiledi. Süvarilerin komutanıydı. Ordu gerilemeye ve zayiat vermeye başlayınca ordunun komutanı olan Hâlid ibni Velîd'e (ra) önemli bir uyarıda bulunmuştu. Onun uyarısıyla müminler toparlanmış ve sonra zafer elde etmişlerdi.

"Okçular Müslimlere ok attılar. Saîd ibni Zeyd seslendi, ki o insanların en şiddetlisiydi: 'Ey Hâlid! Ne diye bu münkirlere hedef oluyoruz! Bize o kadar ok atıldı ki artık atlarımız ürktü, binicisini üzerinden atıyor!' Bunun üzerine Hâlid Müslimlere, 'Haydi, Allah'ın adıyla saldırın, Allah size rahmet etsin.' diye seslendi. Sonra kendisi ve tüm insanlar saldırıya geçti. Ölüm hâlindeki son hareketlerinden başkasını yapamadılar. Allah onları hezimete uğrattı. Müslimler onları diledikleri gibi öldürdü..."[4]

Onun kahramanlıklarının en muhteşemi belki de Yermuk Savaşı'nda tarihe geçen kahramanlığıdır.

Saîd ibn Zeyd ibn Amr ibn Nufeyl (ra) şöyle anlatır:

"Biz Yermuk Günü yirmi dört bin kişi yahut ona yakın bir sayıdaydık. Rum ordusu ise yüz yirmi bin kişiyle karşımıza çıktı. Bize doğru öyle kararlı adımlarla ilerliyorlardı ki, sanki karşımızda gizli eller tarafından hareket ettirilen dağlar vardı. Ordunun ön tarafında haç taşıyan ve dualar okuyan piskoposlar, patrikler ve keşişler vardı. Okudukları duaları arkalarındaki ordu tekrar ediyordu. Sesleri gök gürültüsü gibi geliyordu. Müslimler onları bu hâlde görünce çokluklarından ürktüler ve kalplerine küçük de olsa bir korku düştü.

İşte tam o esnada Ebû Ubeyde ibnu'l Cerrâh kalkarak Müslimleri savaşa teşvik için şöyle konuştu: 'Ey Allah'ın kulları, Allah'ın dinini destekleyin ki, o size zafer versin ve ayaklarınızı sabit kılsın. Ey Allah'ın kulları, sabredin; zira sabır küfürden kurtarır, Rabbi razı eder, utanç verecek durumlardan korur. Oklarınızı hedefe yöneltin, kalkanlarınızla korunun ve inşallah ben size emredene kadar, içinizden Allah'ı zikretmek dışında sessizliğinizi koruyun.'

(Saîd şöyle devam eder:) O sırada Müslimlerin saflarından bir adam ileri çıkarak Ebû Ubeyde'ye, 'Ben şimdi ölmeye azmettim; Resûlullah'a göndermek istediğin bir mesaj var mı?' dedi. Ebû Ubeyde, 'Evet.' dedi, 'Ona benden ve Müslimlerden selam götür ve kendisine de ki: 'Ey Allah'ın Resûlü, biz Rabbimizin bize vaadinin hak olduğunu gördük.'

(Saîd şöyle der:) Onun sözlerini işitir işitmez ve kılıcını çekip düşmanla vuruşmak üzere ilerlediğini görür görmez kendimi hışımla yere attım ve dizlerimin üzerine çökerek okumu hedefe yöneltip bize doğru gelen ilk düşman askerini vurdum. Ardından yılmadan savaştım. Allah kalbimden korku namına ne varsa çekip almıştı. Müslim askerler Rumlara karşı tüm güçleriyle karşı koydular ve Allah müminlere zaferi takdir edene dek savaştılar."[5]

Habîb ibni Seleme şöyle der:

"Yermuk Savaşı'nda Saîd ibn Zeyd'in bize çok yararı dokundu. O gün o bir aslan kadar muhteşemdi. Rumları görüp de içinde korku duyunca kendini dizleri üzere

3. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, İbnu Sa'd, Dâru Sâdr, 3/383

4. Târihu'l Hamîs fî Ahvâli Enfesi Nefîs, Diyarbekrî, Daru Sâdır, 2/234
5. Hayâtu's-Sahâbe, Mahmud el-Mısrî, Polen Yayınları, s. 249-250

yere attı ve düşman askerleri kendisine yaklaşınca bir aslan gibi karşılarına çıkarak, gelen ilk düşman askerini okuyla vurup öldürdü. Ardından -vallahi- kahramanca savaşmaya devam etti." [6]

İşte Saîd (ra), Yermuk'a katılan ve Şam'ı fethedenlerin arasındadır. [7] İlk düşman askerini vuran kişidir. Fetihten sonra Ebû Ubeyde (ra) onu Şam gibi büyük ve önemli bu bölgeye vali olarak seçmiştir. Bu göreve ilk gelen, yani Şam'ın ilk valisidir. [8] Uzunca bir müddet önce cihad ederek sonra yönetimini üstlenerek İslam'a hizmet etmiştir.

Duası Makbul Sahabe

Saîd ibni Zeyd'in (ra) bir özelliği de duasının müstecab olmasıdır. O dua ettiğinde Allah (cc) mutlaka onun duasına icabet etmiştir. Günahlardan sakınmasından ve davası uğruna gösterdiği fedakârlıklardan olsa gerek Allah'tan (cc) kendisine böyle bir lütuf bahşedilmiştir.

Hişâm ibni Urve, babasından şöyle rivayet etmiştir:

"Ervâ binti Uveys, cennetle müjdelenen sahabi Saîd ibni Zeyd'in (ra) ona ait topraktan bir kısmını gasbedip kendi arazisine kattığını iddia etti. Bu konuyu Müslimler arasında yaymaya ve konuşmaya başladı. Daha sonra bu durumu Medine'de olan Mervân ibni El-Hakem'e iletti. Mervan ona bu konuda konuşacak insanlar gönderdi. Bu durum, Allah Resûlü'nün (sav) sahabesi olan Saîd ibni Zeyd'i zor durumda bıraktı. Bunun üzerine, 'Beni ona zulmetmekle suçluyorlar! Allah Resûlü'nü (sav), 'Yeryüzünden zulümle bir karış toprak alanın Kıyamet Günü'nde yedi yeryüzü kadar toprak boynuna dolanır.' [9] buyururken işitmişken ben ona nasıl zulmedeyim ki? Allah'ım, o benim zulmettiğimi iddia ediyor. Eğer yalan söylüyorsa onun gözlerini kör et ve onu benimle tartıştığı yerin kuyusuna at.' dedi.

Allah (cc), bu olaydan çok geçmeden, daha önce görülmemiş bir seli El-Akîk'e akıttı. Onların anlaşmazlık içinde oldukları sınırı açığa çıkarttı. Müslimlere Saîd'in doğru söylediğini gösterdi. Bu olaydan sonra aradan bir ay geçmeden kadın kör oldu. Bu topraklarda dolaşırken bir kuyuya düştü ve öldü." [10]

"Ervâ binti Uveys, Saîd ibni Zeyd arazisinden bir miktar aldı diye davacı oldu. Onu Mervan El-Hakem'e dava etti. Saîd, 'Resûlullah'tan (sav) işittiklerimden sonra onun topraklarından ben mi bir şey alacak mışım!' dedi. Mervan, 'Resûlullah'tan (sav) ne işitmiştin ki?' dedi. Saîd, 'Resûlullah'ı (sav),'Her kim hakkı olmadan bir yerden bir karış alacak olursa bu toprak yerden yedi kat onun boynuna dolanacaktır.' buyururken işittim.' dedi. Bunun

Saîd Allah Resûlü'nün kutlu ashâbını müdafaa etmeyi bırakmamıştı. Ki dudaklarından bu cümleler dökülmüştü. Allah Resûlü Dönemi'ndeki insanların ve bu insanların amellerinin onun zamanındakilerden kat kat faziletli olduğunu belirtmişti. Belli ki artık fitnelerden bunalmış ve Allah Resûlü ile birlikte olduğu günleri arar olmuştu.

üzerine Mervan, 'Artık bundan sonra ben senden ayrıca bir delil sormayacağım.' dedi. Saîd, 'Allah'ım, eğer bu kadın yalan söylüyorsa gözlerini kör et ve kendi yerinde onun canını al.' dedi.

(Ravi dedi ki:) Gerçekten de gözleri kör olmadan ölmedi. Sonra o kendi arazisinde yürümekteyken bir çukura düşüp öldü." [11]

Fitnelerden Sakınışı

Saîd ibni Zeyd (ra) âhir yaşına kadar İslam için mücadele etmişti. Ömrünün sonuna geldiğinde İslam toplumunda derin fitneler baş göstermişti. Öyle ki artık hutbelerden cennet ehlinden olan sahabilere lanet okunmaya başlanmıştı. Saîd (ra) ise zalimin elinden tutmuş, haktan yana tavrını koymuş ve kötülüklere müdahale etmişti.

Abdullah ibni Zâlim El-Mâzinî'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Muâviye Kufe'den (yönetici olarak) çıkınca Muğîre ibni Şu'be'yi vali olarak atadı. Hatipleri Alî'ye lanet okutmaya başlattı. Ben, Saîd ibni Zeyd ibni Amr ibni Nufeyl'in yanındaydım. Saîd (bu duruma çok) öfkelendi. Kalktı ve elimi tuttu. Ben de peşinden gittim. Bunun üzerine dedi ki: 'Cennet ehlinden bir adama lanet edilmesini emrederek kendi nefsine zulmeden şu adamı görmüyor musun? Ben dokuz kişinin cennet ehlinden olduğuna şahitlik ederim. Onuncuya da şahitlik etsem günah işlemiş olmam.' Dedim ki: 'Bu konuda ne biliyorsun?' Dedi ki: 'Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu: 'Dur Hira! Şüphesiz ki senin üzerinde bir nebiden veya bir sıddıktan veya bir şehitten başkası yok.' Bunun üzerine dedim ki: 'Kim onlar?' Dedi ki: 'Allah Resûlü (sav), Ebû Bekir, Ömer, Osmân, Alî, Zubeyr, Talha, Abdurrahman ibni Avf, Sa'd ibni Mâlik.' Sonra sustu. Dedim ki: 'Onuncu kim?' Dedi ki: 'Ben.' " [12]

6. Hayâtu's-Sahâbe, Mahmud el-Mısrî, Polen Yayınları, s. 250
7. El-İsâbe fî Temyîzi's Sahâbe, İbnu Hacer El-Askalânî, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 3/87
8. El-İsâbe fî Temyîzi's Sahâbe, İbnu Hacer El-Askalânî, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 3/88
9. bk. Müslim, 1610
10. Min Acâibi'd Duâi, Hâlid ibni Suleymân, Dâru'l Gâsım Li'n Neşri, s. 48
11. Müslim, 1610
12. Ahmed, 1644

Riyâh ibni El-Haris'ten şöyle rivayet edildi:

"Muğîre ibni Şu'be büyük mesciddeydi, Kufe ehli, yanında, sağında ve solunda oturmaktaydılar. Yanına Saîd ibni Zeyd diye anılan bir adam geldi. Muğîre onu selamladı ve ayaklarının yanındaki minderin üzerine oturttu. Kufe ehlinden bir adam geldi ve Muğîre'ye doğru yöneldi. Hakaret üzerine hakaret etti. Saîd, 'Kime hakaret ediyor bu ey Muğîre?!' dedi. Muğîre, 'Alî ibni Ebî Tâlib'e hakaret ediyor.' dedi. Saîd üç defa, 'Ey Muğîre ibni Şu'be! Ey Muğîre ibni Şu'be!' dedi ve sözlerine şöyle devam etti: 'Yanında Allah Resûlü'nün (sav) ashâbına hakaretler edildiğini duyuyorsun da sen bunu inkâr edip değiştirmiyor musun?! Ben, Allah Resûlü'nü (sav) şahit tutarım ki söylediklerini kulaklarımla işittim ve kalbimle kavradım. Şüphesiz ki hiçbir yalanı ondan rivayet etmem ki Kıyamet Günü bana soracaktır. Şüphesiz ki o şöyle buyurmuştur:

'Ebû Bekir cennettedir, Ömer cennettedir, Alî cennettedir, Osmân cennettedir, Talha cennettedir, Zubeyr cennettedir, Abdurrahman cennettedir, Sa'd ibni Mâlik cennettedir ve dokuzuncu mümin de cennettedir. İstersem onun ismini söyleyebilirim.' Bunun üzerine mescidde bulunanlar büyük bir merakla, 'Ey Resûlullah'ın sahabisi, dokuzuncu kim?' dediler. Ben de, 'Allah adına bana yalvarıyorsunuz, Allah'a yemin ederim ki ben dokuzuncu müminim ve Resûlullah (sav) onuncudur.' dedi.

Sonra bir yemin daha ederek, 'Allah'a yemin ederim ki, bir kişinin Resûlullah (sav) ile birlikte yüzünün tozla kaplanması, sizden birinin Nûh'un (as) ömrü kadar yaşayıp yapacağınız amelden daha faziletlidir.' dedi."[13]

Saîd (ra) Allah Resûlü'nün (sav) kutlu ashâbını müdafaa etmeyi bırakmamıştı. Ki dudaklarından bu cümleler dökülmüştü. Allah Resûlü (sav) Dönemi'ndeki insanların ve bu insanların amellerinin onun zamanındakilerden kat kat faziletli olduğunu belirtmişti. Belli ki artık fitnelerden bunalmış ve Allah Resûlü (sav) ile birlikte olduğu günleri arar olmuştu.

Bu karmaşıklıkları gören Saîd bir taraf olmamış ve tüm insanlardan uzak durmaya çalışmıştı. Fitnelere karışmadan, günahlara bulaşmadan yaşamını sürdürmeyi yeğlemişti. Medine dışına çıkarak sakin bir mevkide hayatına devam etmişti. H 50. yıllara gelindiğinde artık kendisine ölüm gelmişti. El-Akîk bölgesinde yetmiş küsur yaşında vefat etmişti. Sahabiler onu Medine'ye taşımış ve Cennetu'l Bakî'ye defnetmişlerdi. Cenazesini Sa'd ibni Vakkâs (ra) yıkamış ve İbni Ömer (ra) ile birlikte kabrine defnetmişlerdi.[14]

Selam olsun Saîd ibni Zeyd'e... Allah kendisinden razı olsun...

13. Ahmed, 1629
14. El-Bidâye ve'n Nihâye, İbnu Kesîr, Dâru İhyâi't Turâs, 8/62

SORUN VARSA ÇÖZÜM DE VAR!

Kerem ÇAĞLAR

Eşler arasındaki sorunların çözümüne yönelik çabalar genel olarak iki kısımdır. İlki, problemin ortaya çıkmasına fırsat verilmemesine yönelik önleyici tedbirlerin alınmasıdır. İkincisi de problemler ortaya çıktıktan sonra mümkün olduğunca erken, yapıcı müdahaleyle telafi ve toparlanma çabalarıdır.

Şu hakikat bilinmelidir ki hiçbir ailede sıfır problem veya her şey sütlimanmış gibi bir hayat yaşanmamaktadır. Eşlerden her biri hem bireysel hem de ailevi olarak hayatlarını mütemadiyen başkalarının hayatıyla karşılaştırırsa "Öteki Oda Sendromu"na kapılmaları kaçınılmaz olacaktır. Biz böyleyiz, ama başkaları hep mutlu, müreffeh, huzurlu vs. gibi bir duyguya kapılmak olarak tanımlanabilir bu sendrom. Böyle bir hisse kapılmak dahi evdeki huzuru ve saadeti baltalamaya yeter. Eşler arasındaki sorunların asgari düzeyde olduğu bir aile hayatı hedeflendiğinde her birinin işi daha da kolaylaşacaktır. Allah'ın yardımıyla bu da mümkün ve aslında çok zor olmayan bir gayedir. Böyle bir şuur ve hassasiyete sahip eşler arasında ortaya çıkması muhtemel sorunlar dahi onların hayatında müspet neticelere vesile olabilecektir.

Sorunların ortaya çıkmasına fırsat verilmemesi yönündeki tedbirler aynı zamanda güzel ahlakın şubelerindendir. Mutlu bir aile yuvasının yüce Allah'ın lütfuyla âdeta ebedî saadet yurdu cennetin dünya hayatındaki minik bir şubesi mesabesinde olduğu hakikatini daha önce zikretmiştik. Resûlullah (sav) bir kimseyi cennete girdirecek başta gelen iki hasletin takva ve güzel ahlak olduğunu bildirmektedir.[1]

Yaratılışından kıyamete kadar Âdemoğullarına düşmanlığını her türlü tuzak ve entrikalarla sürdürmekte olan şeytan, mümin kulun ebedî cennetlere ulaşmasına vesile olacak bütün hayır yollarının önünü kapatmak için azami gayret göstermektedir. Hâl böyleyken mümin için ebedî cennet hayatının tadımlık bir sevinç efiltisi olan aile saadetini bozmaya yönelik habis gayretlerinin kesintisiz olarak devam edeceği gerçeğinden gafil olunmamalıdır.

İnsan psikolojisi, yönelimleri, davranış biçimleri, yetenekleri ve zaafiyetleri hakkında büyük bir birikim ve tecrübe sahibi olan şeytan, tüm sermayesini insanın hakka ulaş-

Kadın da erkek de nikâh akdiyle beraber çok güçlü bağlarla birbirlerine bağlanmış olurlar. Müslim aile açısından evli çiftler çok güçlü iki bağla birbirlerine bağlılardır. Bunlar, müminleri birbirine bağlayan "iman kardeşliği bağı" ve kadın ile erkeği birbirine helal kılan "evlilik bağı"dır.

1. İbni Mace, 4246

İnsan psikolojisi, yönelimleri, davranış biçimleri, yetenekleri ve zaafiyetleri hakkında büyük bir birikim ve tecrübe sahibi olan şeytan, tüm sermayesini insanın hakka ulaşmasına mâni olmak ve hakka tabi olmuş müminlerin bireysel yahut ailevi saadetine engel olmak için seferber eder. Dünya hayatı itibarıyla Âdem ile yaşıt olan şeytan, hangi insana nasıl yaklaşması gerektiği hususunda âdeta uzmanlaşmıştır.

masına mâni olmak ve hakka tabi olmuş müminlerin bireysel yahut ailevi saadetine engel olmak için seferber eder. Dünya hayatı itibarıyla Âdem (as) ile yaşıt olan şeytan, hangi insana nasıl yaklaşması gerektiği hususunda âdeta uzmanlaşmıştır. Kişi, hakka ittibada ve iradesini o istikamette güçlü bir şekilde kullanmakta zaafiyet gösterdiği ân, şeytanın en mutlu olduğu ândır.

Ferâgatte Ferahlık Vardır!

Eşler arasındaki ilişkilerde karşılıklı anlayış ve yeri geldiğinde birinin diğeri lehinde olmak üzere fedakârlıkta bulunması övgüye değer bir davranıştır. Eşlerden her birinin şunu çok iyi bilmesi gerekir ki hakkından ferâgat etmek veya fedakârlıkta bulunmak evlilik kurumunun ayakta kalmasının temel taşlarından biridir. İnsan, yapısı itibarıyla hangi ortamda ve konumda olursa olsun daimî olarak muhatabından kendi lehine ferâgat beklemeye meyyaldir.

Ferâgat; vazgeçmenin ve gönül tokluğunun verdiği rahatlık ve huzurdur. Aile içerisinde eşlerden birisinin herhangi bir sıkıntıya uğrama ihtimali bulunmamakla beraber hakkından yahut menfaatinden sarf-ı nazar etmesidir, kendi hakkı olan bir şeyden el çekmesidir. Ortaya çıkması muhtemel bir problemi önleyecek ise eşlerden birisinin olası bir sıkıntıya katlanmayı göze alarak velev ki haklı dahi olsa o hakkından yahut menfaatinden vazgeçebiliyor olması ferâgatte bulunması anlamına gelir. Ferâgatte bulunabilecek veya fedakârlık yapabilecek kadar olgun ve yüksek karakter sahibi bir hanımı olan erkek yahut bu özellikleri haiz bir kocası olan kadın böyle bir nimet için ne kadar şükretse azdır.

Ailedeki huzur ve saadetin korunması için bu tavrı gösterebilmek de yüce gönüllülüğün ve gönül tokluğunun güçlü bir işaretidir. Eskilerin deyimiyle "Ferâgatte ferahlık vardır." Yani hakkından ve hattâ menfaatinden isteyerek gönül hoşluğuyla vazgeçmekte huzur, rahatlık ve sekinet vardır.

Aile içerisinde anlaşmazlık ve problemlerin henüz başlamadan önünü kesmek yahut ortaya çıktıktan sonra dallanıp budaklanarak hoş olmayan gelişmelere sebebiyet vermemesi için alınması gereken tedbirlerden bir tanesi de önleyici sorumluluk şuurunun sürekli olarak diri tutulmasıdır. Bu şuur eşlerden her birinin, sık sık empati yapmasıyla daha canlı bir şekilde süreklileştirilebilir. Kadın kocasının, erkek de hanımının haklarını ifa etme noktasında daha hassas ve adil davranacaktır. Eşlerin birbirlerini anlamak için empati yapmaları, aralarında adil ve merhametle muamele etmeyi kolaylaştıracaktır. Zira kıyas-ı nefs mizan-ı adalettir. Yani eşlerden her birinin kendisini eşinin yerine koyarak karar verip davranması insanı adalete götürür. Zira empatiyle davranmak adil olmanın ölçüsüdür.

Eşlerden her biri doğup büyüdükleri ve evlenene dek yaşadıkları büyük ailelerindeki kendilerine özgü yaşam tarzını olduğu gibi yeni kurdukları yuvaya taşımaya çalışmaları hâlinde problem yaşamaları kaçınılmaz olur. Her bir insanın karakteri farklı olabileceği gibi her birinin aile yapısı da farklı olabilir. Hem erkeğin hem de kadının baba evindeki rahatlığını ve kısmen de olsa yeni ergenlere özgü sorumsuzluğunu aile yuvasına taşımaktan özenle kaçınmaları gerekmektedir. Evlenmeden önceki hayatında nasıl da rahat ve özgür olduğunun özlemini dile getiren bir eş, bu tavrıyla evdeki memnuniyetsizliğin ve hoşnutsuzluğun artmasına sebep olacaktır.

Yabancı insanların belirli bir süre bir arada yaşamak zorunda kaldıkları ortak yaşam alanlarında dahi belli başlı birtakım kurallar vardır. Ömür boyu sürecek olan ve hayatın büyük bir kısmının birlikte yaşandığı ev ortamında da ortak yaşam kurallarının olması gayet tabiidir. Uyulması gereken kuralların belirlenip post-itlere yazılarak panoya asılması anlamına gelmez bu durum. Bu kuralların genel çerçevesini İslam belirler. İslam'ın reddetmediği örf de bu çerçevede değerlendirilir.

Sınırlayıcı Değil, Kolaylaştırıcı Kurallar

Aile mutluluğu için eşlerden her birinin yetişmiş olduğu ailesinden ve çevresinden edindiği bilgi ve görgüsünü yeni yuvasını sağlamlaştıracak bir çimento gibi değerlendirmelidir. Eşlerden her biri; büyük ailelerinden ve çevrelerinden hayatla ilgili edinmiş oldukları bilgiler ve âdâb-ı muaşeretle tıpkı ağızları tatlandıracak bir helva olmayı bekleyen un, yağ ve şeker misali gibidir. Bu malzemelerin hiçbiri tek başına helva tadını vermez. Eşlerden her biri de nezih bir aile ortamı oluşturabilmek ve mutluluklarını perçinleyebilmek maksadıyla içinden çıkıp geldiği kültürü eşine dayatmadan, tabiri caizse eteğinde ne varsa ortaya koymalıdır.

Her bir eşin beraberinde getirdiği farklılıklar "aile yuvası potası"nda eritilerek herkesin gıpta edeceği mutlu ve huzurlu, örnek bir aile modeli oluşturulması mümkündür. Erkek ve kadının evlenmeden önceki hayatlarında

büyük ailelerinin yahut yetiştikleri çevrenin kültürel izlerini üzerlerinde taşımaları doğaldır. Fakat bu durum evlilikten sonra eşler arasında problem değil, ülfet ve muhabbet vesilesi kılınmalıdır.

Halis bir niyet, ihsan üzere bir çaba ve yüce Allah'tan yardım talep edilerek temelleri sağlam, mutlu ve huzurlu bir aile yuvasına kavuşmak için eşlerin hayırlarda ortaklaşmaları gerekmektedir. Aksi takdirde evlilik hayatı eşlerden her biri için azaba dönüşecektir.

Erkek eğer, karı koca ilişkilerini büyük ailesinin evindeyken şahit olduklarıyla sınırlandırırsa hanımıyla geçinmeleri oldukça zorlaşacaktır. Babasının annesine yönelik, yer yer cahiliye izleri de barındıran katı ve hoşgörüsüz uygulamaların aynısını taklit etmesi, eşiyle olan ilişkilerini sürdürülemez boyutlara taşıyacaktır.

Evdeki hayat eşlerden birisi için zorlaşmaya başlarsa bu zorluk başkaca sıkıntıları tetikleyecektir. Bu durumda hayat eşler için tahammül edilemez bir hale dönüşecektir. Bu sebeple her bir erkek hanımının, her bir kadın da kocasının doğal hâlini kabul etmeli, benimsemeli ve içselleştirmelidir ki kalplerinde sevgi tohumları çatlayıp yeşererek boy verebilsin.

Eşler Arasında Tevazu

Eşlerden her biri diğerine karşı tevazu ve ülfet göstermeye çabalamalı ve gerektiğinde geri adım da atabilmelidir. Bilinmelidir ki aile saadeti için gerekli olduğu durumlarda tevazuyla atılacak geri adım, kadını ya da erkeği aziz kılacaktır. Allah'ın (cc) razı ve hoşnut olacağı çerçevede aile içerisinde sulh ve huzurun sağlanması için gösterilecek tevazu kadın veya erkeğin kıymetini ve saygınlığını arttıracaktır.

Kadın da erkek de nikâh akdiyle beraber çok güçlü bağlarla birbirlerine bağlanmış olurlar. Müslim aile açısından evli çiftler çok güçlü iki bağla birbirlerine bağlılardır. Bunlar, müminleri birbirine bağlayan **"iman kardeşliği bağı"** ve kadın ile erkeği birbirine helal kılan **"evlilik bağı"**dır.

Burada vurgulanması gereken bir husus da kadının, Allah (cc) tarafından üzerine yaratılmış olduğu fıtrî mahiyetidir. Bunu en güzel bir şekilde Resûlullah'ın (sav) şu hadisinden öğreniyoruz.

Ebû Hureyre'nin (ra) rivayet ettiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

اسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ ؛ فَإِنَّ الْمَرْأَةَ خُلِقَتْ مِنْ ضِلَعٍ، وَإِنَّ أَعْوَجَ شَيْءٍ فِي الضِّلَعِ أَعْلَاهُ، فَإِنْ ذَهَبْتَ تُقِيمُهُ كَسَرْتَهُ، وَإِنْ تَرَكْتَهُ لَمْ يَزَلْ أَعْوَجَ، فَاسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ

"Kadınlara iyi davranmanızı tavsiye ediyorum. Zira kadın kısmı kaburga kemiğinden yaratılmıştır. Kaburga kemiğinin en eğri yeri üst tarafıdır. Eğri kemiği doğrultmaya kalkarsan kırarsın. Kendi hâline bırakırsan yine eğri kalır. Öyleyse kadınlar hakkındaki tavsiyemi tutunuz."[2]

İnsanın iskelet yapısını tasavvur ediniz. Göğüs kafesini oluşturan kaburgaların her biri eğridir. Bu kaburgaların en eğri olanı da en üsttekidir. Müslim erkeğin bu hususa çok dikkat etmesi gerekir. Bu hadislerden anlaşıldığı üzere kadında belli bir oranda kapris potansiyeli bulunmaktadır. Saliha ve itaatkâr kadınlar bunu takva ve ihlasla terbiye veya izale ederler. Fakat kadının doğal yapısı budur.

Kadınla güzel geçinmenin yollarından biri de ortaya çıkan ve bağışlanıp hoş görülebilecek kusurlara göz yummaktır. Şer'î şerife aykırı olmamakla beraber şikâyetvari ve hatta bazı incitici sözlerine ve kusurlarına karşı bir gözü kapalı, bir kulağı da sağır gibi olunmalıdır. Erkek eğer kuvvetli radar alıcıları gibi hanımının küçük büyük her sözüne tepki gösterir de en azından misliyle karşılık vermeye kalkarsa, bizzat kendi nefsinin ve aile saadetinin aleyhinde olacak bir çaba içine girmiş olur. Bu şekilde davranan bir Müslim'in yukarıda naklettiğimiz hadis-i şerifteki Nebevi mesajı da doğru anlamadığı ortaya çıkar.

On Üçüncü (13.) Bölümün Sonu

Devam Edecek İnşallah...

2. Buhari, 3331; Müslim, 1468

Zeynep BAYANCUK

BOYKOT KIRICILAR

Gazze gündemimiz hiç bitmedi. Zalim ırk, mazlumlara eşine az rastlanır bir soykırım uyguluyor. Bu sırada sayısız gözaltı ve baskın yapıyor. Tutukladığı insanlara işkence ve tecavüz etmekle kalmayıp organlarını da çalıyor. Tecavüzde de seviye atlamışlar. Artık bu işi köpeklere yaptırıyorlar. Bu o kadar acı bir gerçek ki aklını yitiren insanlar var.

Bize çok yakın bir coğrafyada tüm bunlar olurken üzerimize düşen sorumluluklar defalarca konuşuldu, yazıldı, çizildi. Ben özet geçeyim. Filistin davasında üç sorumluluğumuz var.

İlki mazlumlar için dua etmek. Bu, sorumlulukların en büyüğü. Devlet değiliz ki asker ve silah yollayalım yardıma. Ancak bir devletten daha etkili olabilecek silahı kullanalım: "Dua, müminin silahıdır."[1]

Kendisinden istenen Allah (cc) olunca, ismi ve sıfatı El-Metîn, El-Kahhâr, El-Mucîb, El-Kadîr, Zuntikâm olunca duanın geri çevrilmesi ve işe yaramaması imkânsız. Öyleyse bu silaha sarılalım.

İkinci sorumluluğumuz zulmü anlatmak. Gerek çevremizdeki yetişkinlere gerek de çocuklarımıza zalimi tanıtmak. Planlarını deşifre etmek. Tuzaklarından haberdar etmek... İsrail'in ve aslında zulmün en güçlü silahı sessizliğimizdir. Yalnızca söylenen sözlerin bedeli yoktur. Söylenmeyen sözler de bedel ödetir. Bu nedenle zulmü dillendirmek gerekir.

Özellikle iki hususun altını çizmek önemlidir:

• İslam ümmeti olarak bizler Yahudileşince Allah da (cc) İsrailoğullarını bize musallat etti. Yahudileşmek, bir Müslim'in kendi eliyle öz nefsine yaptığı zulümdür.[2]

• Başımıza yönetici diye seçilenler, bizden değildir. Bunu İsrail'le ticaretlerini hâlâ kesmemelerinden, koca ordulara sahip olmalarına rağmen kınama mesajlarından öteye gitmeyen tepkiler vermelerinden anlamalıyız.

Üçüncü sorumluluğumuz ise boykot etmek. İsrail'e destek veren her firmayı kara listeye almak. Maddi olarak zarar vermek. Yahudi'nin asıl ilahı para olduğu için umulur ki maddi kayıp onlara geri adım attırır.

Hâl böyleyken tek yapabildiğimiz dua etmek, boykot etmek ve evlatlarımıza mazlumu ve zalimi tanıtmakken maalesef bu üç sorumluluğu bile hakkıyla yerine getiremiyoruz.

Boykot listesinden habersiz kardeşlerle karşılaşıyoruz. Sofrada, giyimde, temizlik malzemelerinde boykot markalarını tercih edenleri görüyoruz. Dışarıdan herhangi bir insan bunu yapsa anlarız, fakat bunu biz yapmamalıyız. Bu konuda hassas davranmalıyız. Alternatifi çokken ısrarla bu ürünleri almamalıyız. Bırakın almayı; alanları uyaran dil, engelleyen el biz olmalıyız.

Vazgeçemeyeceğimiz hiçbir deterjan olmamalı alışveriş listemizde. Giydiklerimiz arasında bize en yakışan renk ve desenleri üreten firma boykotsa gözünün yaşına dahi bakmamalıyız. Gerekirse çuval giymeli, ama onu giymemeliyiz. Çünkü çuvalla daha güzel görünebileceğiz, fakat boykotu delersek maskemiz düşecek ve gerçek yüzümüzle yüzleşeceğiz. Markalı bir bez parçasına yenik düşen nefsimizin yüzüyle...

Kendimize gelmeliyiz. Boykot listelerimizi güncellemeli, bu konuda hassasiyet geliştirmeliyiz.

Azıcık Sabredin

Filistin'de yaşananlar duyarlı insanları çok zorluyor. Görüntüleri kaldıramayanlar, tüm bu yaşananlara Allah'ın (cc) neden müdahale etmediğini soruyor. Bakın bu soruya Filistinli bir genç nasıl cevap veriyor:

"Sabredin, siz istiyorsunuz ki bunca felaketin müsebbibi hemen yerin dibine geçirilsin. Hayır hayır, sabredin. Daha tüm maskeler düşmedi. Biz İslam ülkeleriyiz(!) diye geçinen devletlerin gerçek yüzleri tam görülmedi. Kızıldeniz'de Mûsâ ve taraftarlarının karşıya geçmesi için açılan deniz, Firavun ve ordusunun tamamı koridora girmeden kapanmadı. Herkes girince sahne kapandı. İşte şimdi sizler de acele etmeyin. Bakalım daha kimlerin maskesi düşecek, kimler denize girecek... Bekleyin."

Bunu devletler bazında söylüyor Filistinli genç. Biz, bireyler bazında düşünelim. Mümin olarak zalimin karşısında mazlumun yanında olduğumuzu iddia ediyoruz hep. İşte iddiamızı ispatlama zamanı. Aksi hâlde mühlet bitecek, maske düşecek, oyun sona erecek...

1. Musnedu Ebî Ya'lâ, 439
2. Bu konuda şu iki hutbeyi dinlemenizi öneririm:

   https://www.youtube.com/watch?v=PmCPQfSngE0&t=8s

   https://www.youtube.com/watch?v=0KnffhYMeeM&t=7s

BEYNİN BÖLGELERİ: SAĞ BEYİN VE SOL BEYİN

Dr. Gözde TERCUMAN

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Önceki sayılarımızda beynimizin daha otomatik, refleksif çalışan alt kısmından ve iradeyle çalışan üst kısmından bahsetmiş; insana insan olma özellikleri sağlayan perçem bölgesini (frontal lobu) konuşmuştuk. Bu sayımızda da sağ ve sol beyinden bahsetmeye çalışacağız, Allah'ın izniyle. Çaba bizden, başarı Allah'tandır (cc).

Doğduktan sonra da gelişimini sürdüren beynimiz, Rabbimizin düzenlemesiyle özel bölgelerin özel görevler yaptığı ve hepsinin de iş birliği içerisinde çalıştığı harika bir yapıya sahiptir. Zaten varoluşsal açıdan baskın mıydı yoksa zaman içerisinde kazandığı beceriler nedeniyle mi sol beyin sağa baskın oldu, bu kısmı henüz tam olarak bilmiyoruz ama yetişkinlerin %99'unda beyninin sol tarafı baskındır ve vücudun sağ tarafını aktif olarak kullanır. Sağ elle yazı yazar ve yemek yer, spor yaptığında sağ kol ve sağ bacağını daha aktif kullanır. Vücudun sol tarafını aktif kullanan solak insanların da çok büyük bir kısmında beyninin sol tarafı baskındır. Çok çok nadir insanlarda beynin sağ tarafı baskın hâlde bulunur ve bu insanların sanatsal yönlerinin çok kuvvetli olduğu görülür.

Beynimizin haritalamasını çıkarttıkça sol tarafta konuşma, anlama ve dil merkezlerinin bulunduğunu keşfettik. Zekâyla ilişkili işlevlerin sol tarafta toplandığını anladığımızda sol beyni sayısal beyin, sağ beyni de duygusal beyin olarak ayırıp tasnif etmek anlama ve uygulama kolaylığı sağladı. Beynin işlevsel haritalaması devam ettikçe sınıflamalar da değişebilir, Allah (cc) en doğrusunu bilir.

Beynin sol bölgesinde hareket kontrol merkezi, konuşma, anlama ve dil işlevlerini idare ettiğimiz alanlar bulunur; zekâ, zihin ve dil işlevlerini yönetir. Sol beyin düzeni sever; yerli yerine koymaya, sıralamaya ve dizmeye bayılır. Olaylara ve zamana karşı çizgisel yaklaşım sergiler; oluş sırasına göre sıraya koyar, düzenli ilerleme sağlar. Zaman bilinci kazanır. Mantıksal çıkarımlar yapar. Olayları dizme şekli ve mantıksal çıkarım sayesinde olaylar arasında neden sonuç ilişkileri kurar. Bilimsel verilerin kodlandığı bölge beynin sol tarafıdır. Matematik, fizik ve kimya formülleri gibi

İçinde yaşadığımız toplum yıllardır sol beyne değer veriyor ve sol beyin insanı yetiştirmeye çalışıyor. Bu toplumun başarı ölçülerini sadece sol beynin aktiviteleri belirliyor. Başarının kanıtı; sınavlarda alınan notlar ve diplomalar. Çalışmanın sırrı ise iyi bir zaman planlaması ve disiplinli olmak. Problem çözümü için gerekenler; şartları iyi okumak, olayları doğru değerlendirmek ve doğru çıkarımlar yapabilmek. İdeal insan; düzenli, kurallara uyan ve sorumluluk sahibi… Bu toplumun içerisinde büyüyen bir insana bunların gölgesinin düşmesi çok doğal bir sonuç.

denklemlerin kurulduğu ve çözüldüğü alandır. Sol beyin listelere bayılır; alışveriş listeleri, yapılacaklar listesi, ödev listesi, insan listesi gibi birçok listesi vardır. İletişimde sözel verilere odaklanır. Kelimelerin tek tek anlamlarını kavrar, metnin içeriğine ve detaylarına odaklanır. Sol beyin gerçekçidir. Gerçekler ve mevcut şartlar üzerinden olaylara bakıp sebep sonuç ilişkisi kurar. Sorumluluk alan kısım beynimizin sol tarafıdır. Olayları idrak eden, yorumlayan, çözüme kavuşturan bölümdür. Sağ beynin hissettiği duygulara anlam verir, adını koyar.

Sağ beynimiz ise ayrıntılara ve düzene değil, büyük resme odaklanır. Olaylara bütüncül yaklaşım sağlar. Yaşanan olaylarda neden sonuç ilişkisi kurup çözüm üretmek yerine yaşanan olayların anlamlarına odaklanır ve insanda oluşturduğu hisleri anlamaya çalışır. İçgüdüsel duygular, içten gelen sesler ve sezgiler beynin bu bölgesinden kaynaklanır. İletişimde yüz ifadelerini tanır, jestlerin ve mimiklerin farkına varır, ses tonu ve duruş pozisyonundan hisler elde eder. Hayallerin ve beklentilerin kökleri buradadır. Duyguları hisseden beyin bölgesi sağ taraftır.

İnsanın sağ ve sol beyne dair yukarıdaki özellikleri okuduğunda sol beyne gıpta etmesi ve "sol beyin insanı" olmayı hedeflemesi çok insanidir. Fakat sağ beyin olmadan sol beyinle yaşamak, katı düzen demektir; değişmez ve esnemez, her şey keskin kurallara tabidir. Saf sol beyin insanı tahammülsüz, hoşgörüsüz ve uyumsuzdur; müzakereye kapalı, uzlaşmayan ve anlaşmaya varılması mümkün olmayan insandır. Her şeyi kontrol etme dürtüsüyle hareket eder. Sol beyinde her şey 2+2=4 şeklindedir. Despot, katı kuralları olan, baskıcı ve zorlayıcı bir yönetim gibi tepemize dikilir. Saf sol beyin hayatın algoritmasına uymaz, çünkü yaşam katı kurallarla akmaz, kuralların yanında istisnalar da oldukça yaygındır ve istisnalar esneme alanları doğurur...

Sol beyin olmadığında ise kaos olur. Saf sağ beyinde zihin karışıklığı ve karmaşa beyne hakîm olur. Duygular birbirine girer. Çözümleyici sol beyin olmadığında her şey düğümlenir ve düğümler git gide büyür. Hiçbir düzenin olmadığı, kontrolün kaybedildiği kaotik bir alan oluşur. Gerçeklerle bağını koparan saf sağ beyin, hayaller ve beklentiler dünyası kurar ve değer yargılarını buradan alır. Duygular sol beynin süzgecinden geçmediğinde ve düzenlenmediğinde en yüksek tonda yaşanır, kontrol altına alınamayan davranışların yıkıcı etkileri çok belirgin olur.

Rabbimiz (cc) beynimizin iki tarafını yaratıp iki tarafın da kendine ait özelliklerini düzenledikten sonra insanın tek tarafla hareket etmesini engelleyecek bir bölge yaratmıştır. Bu bölge sağ ve sol beyin arasında bağlantı kurar ve insana denge kazandırır. Corpus callosum (korpus kallozum) olarak isimlendirilen oldukça büyük bu yapının görevi farklı çalışan beyin bölümleri arasında iletişim köprüleri kurarak hem bölgeleri birbirine bağlamak hem de iş birliği içerisinde çalışmalarını sağlamaktır. Bu bölge aynı zamanda yüz tanıma alanlarını da içerisinde barındırır. Beyin işlevleri içerisinde yüz tanıma alanına bu kadar büyük yer ayrılması ve bağlantı kurulan bölgede konumlandırılması şaşırtıcı gelebilir. Fakat günlük hayatın tamamının insanları tanımak üzerine kurulu olduğunu ve etkileşimde dengenin önemini düşündüğümüzde bizim için ne kadar hayati olduğunu anlayabiliriz.

Doğduğumuz ânda sağ beynimizin bazı bölümleri ve beynin alt bölgeleri, yani duygular ve refleksler aktiftir. Sol beyin ve bağlantı bölgesi, gelişim için uzun bir sürece ihtiyaç duyar. Anlamak, konuşmak, dil öğrenmek, zekâ işlevleri zaman içerisinde gelişir. Bir çocuk büyüdükçe mantık kurmayı, zaman kavramını, problem çözmeyi, düzenli olmayı, kurallara uymayı, sorumluluk almayı öğrenir, muhakeme yeteneği gelişir. Hayal, istek ve beklenti dünyasından çıkıp yaşadığı dünyanın gerçekleriyle dünyayı algılamaya başlar. Uygun zamanın geldiğini bir çocuğun "Neden? Nasıl?" sorularını sormaya başlamasından anlarız. Neden sorularını sormaya başlayan bir çocuğun sol beyni devreye girmeye başlamıştır; olayları anlamaya çalışıyor, sıralamak istiyor ve sebep sonuç ilişkisi kurmak istiyordur. Bir çocuk düşüncenin, değer yargılarının, olaylara yaklaşımın, kuralların ve uygulanışının, sorumlulukların, duyguların ve davranışların tohumlarını içinde yaşadığı toplumdan aldığı için toplum, bir bireyi sanıldığından çok daha fazla etkiler...

İçinde yaşadığımız toplum yıllardır sol beyne değer veriyor ve sol beyin insanı yetiştirmeye çalışıyor. Bu toplumun başarı ölçülerini **sadece** sol beynin aktiviteleri belirliyor. Başarının kanıtı; sınavlarda alınan notlar ve diplomalar. Çalışmanın sırrı ise iyi bir zaman planlaması ve disiplinli olmak. Problem çözümü için gerekenler; şartları iyi okumak, olayları doğru değerlendirmek ve doğru çıkarımlar yapabilmek. İdeal insan; düzenli, kurallara uyan ve sorumluluk sahibi... Bu toplumun içerisinde büyüyen bir insana bunların gölgesinin düşmesi çok doğal bir sonuç.

Biz toplum olarak aslında zor olanı başardık, sol beynimizi geliştirdik. Şimdi sol beyne sağ beyni entegre edelim, estetik katalım, işlerimizde zarafet olsun. Bütüncül bakmayı öğrenelim, olaylara "geneli iyi" diyelim. Kendimizin ve insanların duygularına ve beklentilerine de önem verelim, hatta bunlar üzerinde konuşalım. Bir olay yaşandığında sıraya koyup motamot sebep sonuç ilişkisi çıkarmanın yanı sıra "Bu olayda ne hissettin? Senin için anlamı neydi?" demeyi de öğrenelim mesela. Yaşadıklarımızı anlamlandırıp üzerine konuştukça değerler hiyerarşisini yeniden düzenleyelim. Velhasıl, beynin tek tarafını kullanarak yürüdüğünü zanneden, ama aslında topallayan tarafımızı diğer beynimizle destekleyelim.

Bir sonraki sayımızda sağ ve sol beyin üzerinden örnekler inceleyeceğiz, Allah'ın (cc) izniyle.

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

HER DAİM TAZE OLAN YARA

Psikotevhid Birimi
Elif DURUK

Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) kavramını hiç duydunuz mu?

Adından da anlaşılacağı üzere TSSB travmatik bir olay **yaşandıktan sonra** meydana gelen psikolojik bir bozukluktur. Bu rahatsızlığın başlıca semptomları ise günlük yaşamda tetikte olma hâli, **yaşanmış ve bitmiş olan olayın** canlı yaşanıyormuşçasına flashbacklerini (geçmişe dönüşlerini) deneyimlemek, bu flashbacklere korku ve dehşetin eşlik etmesi, yaşanan travmatik olayı **hatırlatan** herhangi bir uyaran karşısında aşırı uyarılmış olma ve bu uyaranlardan kaçma ya da kaçınmadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) internet sitesinde de alıntılanan araştırmaya göre dünya nüfusunun tahminî %3,9'u hayatlarının **bir döneminde** TSSB ile yüz yüze geliyor,[1] yani yanı başımızdan gelip geçen her yüz kişinin neredeyse dördü...

Vurgulanan bölümler dikkatinizi çekti mi? Evet, bu rahatsızlık travma "sonrası" gelişiyor. Yani bu rahatsızlığın gelişmesi için bile travmanın bittiği bir "sonra"ya ihtiyaç var. Ancak Filistinliler için travmanın sonrası bile mümkün değil. Yaklaşık yetmiş beş senedir süregelen bir zulüm. Aralıksız dokuz aydır devam eden bir katliam, sonrası olmayan travmalar... Gazzeli anneler flashbacklere maruz kalamıyorlar, çünkü zaten zulüm her gün aynı canlılığıyla devam ediyor. Babalar travma hatırlatıcılarından kaçma ya da kaçınma hâlini yaşayamıyorlar. Çünkü hâlâ çocuklarının ceset parçalarını topladıkları enkazların başındalar. Küçücük çocuklar dehşet ve korkudan irileşmiş gözleriyle zalimlerin mahvettikleri hayatlarını her saniye izliyorlar, onlar için güvenli hiçbir yer yok.

Yapılan araştırmalar TSSB'li kişilerin %40 kadarının bir yıl içinde iyileştiğini söylüyor.[2] Ama başınızdaki zulüm hâlâ devam ediyorsa ve bu zalimlik her ân kapıdaymış gibi ne zaman tekrar edeceğini bilmediğiniz bir toprak parçasında yıllarca yaşıyorsanız; açlıktan ölme ihtimali, bir hastanede uyanıp ailenizin hayatta kalan son üyelerinden biri olduğunuzu öğrenmek, hava saldırısında ölen bir çocuğun enkazdan çıkarılışını izlemek ân meselesiyse; ikinci, beşinci ya da

Bazı bilimsel açıklama çabaları önümüzde büyük bir engel oluşturarak algımızı manipüle edebiliyor.

1. Koenen KC, Ratanatharathorn A, Ng L, McLaughlin KA, Bromet EJ, Stein DJ, et al. Posttraumatic stress disorder in the World Mental Health Surveys. Psychol Med. 2017 Oct;47(13):2260–74. doi:10.1017/S0033291717000708.
2. Kessler RC, Aguilar-Gaxiola S, Alonso J, Benjet C, Bromet EJ, Cardoso G, et al. Trauma and PTSD in the WHO world mental health surveys. Eur J Psychotraumatol. 2017;8(sup5):1353383. doi:10.1080/20008198.2017.1353383.

onuncu kez yerinizden, topraklarınızdan ediliyorsanız... Kısacası yaşanılanların hep tekerrür ettiği bir dünyanızın olması. Böyle bir dünyada hayatta kalanların parçalanmış zihinleri ve duyguları kendini nasıl onarabilir ki!

Bu hakikatlerle beraber Gazze'de yaşananlar literatürdeki bilgileri tekrar gözden geçirmeyi öğütlüyor gibi. Çocuğunun parçalanmış cesedini tutan bir baba sinik bir tavırdan ziyade dik bir duruşla, sadece ama sadece Allah'tan yardım beklediğini, O'nun her şeye kadir olduğunu haykırıyor dünyaya. Vakur bir edayla "Hasbunalllah!" nidaları yükseliyor enkazların başından, yıkık dökük hastanelerden, bombalanan şehirden. Hasbunallahu ve ni'mel vekîl... "Asıl güçlü olanlar bizleriz, siz evlerinde bizi sadece izlemekle yetinenler değil!" diye haykırıyor her bir duruş. Bir yandan zulüm devam ederken bir yandan ekmek açan, tatlı yapan anneler, bayramlıklarını giymiş minik kızlar ya da enkazların üzerinde kayma yarışı yapan ufaklıklar... Peki, nerede kaldı bu Batı ilminin bize sunduğu TSSB?

Elbette bu etnik soykırım hareketine maruz kalan her birey az önce bahsedilen kişiler kadar esnek olamayabiliyor. Yukarıdaki araştırma bilgisinden yola çıkarsak yüz kişiden neredeyse dördü ağır deneyimlerden, daha fazla ve uzun vadeli yaralar alabiliyor. Peki, daha az yara alanların özellikleri nedir, neden daha az yarar alıyorlar?

Ampirik araştırmalar, dinî inançların travmatik deneyimlerden kurtulan insanları psikolojik olarak desteklediğini gösteriyor.[3] Aslında araştırma sonuçlarına hacet var mı, pek emin değilim. Keza sosyal medyada ya da herhangi bir haber sitesinde yer alan o yürekler acısı videolardan birini açmanız, bireylerdeki psikolojik sağlamlığın nedenini fark edebilmeniz için yeter de artar bile. Daha önceki satırlarda da kaynağın ne olduğu geçti aslında: "Hasbunallahu ve ni'mel vekîl!" Yani kendinden daha büyük, engin ve aşkın olan ilaha tutunmak; O'na kul olduğunu ve O'nun mülkü olduğunu kabul edip "Mülk sahibi mülkünü zayi etmez!" demek. Bu metanetli duruşu hangi bilim, hangi psikolojik yardım sağlayabilir ki bir insana? Ünlü Varoluşçu Psikoterapist Viktor Frankl'ın da dediği gibi "Din, bir psikoterapinin size verebileceğinden çok daha fazlasını verir."[4] Hatta arttırmak gerekirse din, size yeryüzündeki hiçbir canlının veremeyeceklerini bahşeder.

Peki, bu katliamın faili? Ona dair neler söylenebilir? İsrail'in yapısı psikolojik perspektif ışığında birçok ekol üzerinden anlamlandırılmaya çalışılabilir. Örneğin bireysel psikoloji yaklaşımına göre **aşağılık kompleksiyle** geçmişte azınlık olarak görülen, ezilen İsrail ırkının bu kompleksi aşmak için üstünlük duygusuna yöneldiğini, üstünlük duygusunu elde edebilmek için aşırılıklar/zalimlikler sergilediğini ya da tarihsel horlanma ve sevilmemelerinin analitik psikoloji yaklaşımına göre **kolektif bilinç dışıyla** nesiller üzerinden birbirine aktarıldığını ve psikanalitik yaklaşıma göre bu aktarımı yönetmek için **yön değiştirme savunma mekanizmasını** kullandıklarını, yani kendilerine yapılan ötekileştirme ve acımasızlıkları onlara yapan muhataplara iletmek ve onlara tepki göstermek yerine üzerinde güç kurabileceği başka bir gruba bu öfkeyi yönelttikleri ve zalimleştiklerini söyleyebilir; İsrail halkının bu zulme ses çıkarmamasını ve hatta bu zulmü onaylamasını ise sosyal psikolojideki uyma/itaat etme fenomenleri üzerinden açıklayabilir; içerisinde bulundukları halkalar tarafından dışlanma/cezalandırılma, sosyal uyum sağlamadıkları için ötekileştirilme gibi korkulardan kaynaklandığından bahsedebiliriz. Ancak bu açıklamaların hiçbiri bu zulmün bir vahşet ve bir soykırım olduğu, bunu yapan ve destekleyen kişilerin insandan daha aşağılık varlıklar olduğu gerçeğini bize söylemiyor. Hatta bazı bilimsel açıklama çabaları önümüzde büyük bir engel oluşturarak algımızı manipüle edebiliyor. Katile katil demekten, kötüye kötü demekten imtina eder hâle getiriyor. Bu katliamı görmek, karşı tavır almak ve hakkı söylemek için koca koca bilimsel laf salatalarına ihtiyacımız yok. Vicdanlarımızın sesini duyabileceğimiz kadar zalimleşmemiş olalım yeter. Çünkü günümüzdeki insanların çoğu için artık bu da mümkün değil. Bu kokuşmuşluk her yere sirayet etmiş durumda. Batı'nın iki yüzlülüğünü, sarışın ve mavi gözlü olmayan canlara sadece birer rakamdan ibaret yaklaştığını, insan haklarının para karşılığı yok hükmünde olduğu gerçeğini söylemekten dahi çekinen; boykot çağrılarına "Ölen çocuklar mı? Benim kahvem, çikolatam, hamburgerim daha kıymetli!" diye karşılık veren kurumuş yürekler var. Bunlar öyle çok uzaktaki kişiler de değiller. Senin, benim, bizim ailelerimizde yer alan fertler.

Bu vahşetler, zulümler, hep banacılıklar, zayıfsan ezilmeye/sömürülmeye mahkûmsun düzeni, dünya yanarken bananecilikler; aslında dört bir koldan yeryüzünde hüküm süren otoritelerin, doktrinlerin, sözde nizamların bayağılığını ve kokuşmuşluğunu haykırıyor insanoğluna. Yeryüzünün tekrar capcanlı bir sistemle nizama sokulması gerektiğini salık veriyor.

Savaş psikolojisi hangi koşulda olursa olsun yaralayıcı. Ama tarih boyu süregelen katliam ve sömürülere karşı gelmek, mazlum ve mustazafların yardımcısı olmak ve yeryüzünde adaleti ayakta tutmak istiyorsak fıtratımıza ve özümüze, yani İslam'a dönmeli; tevhidimize dört elle değil, tüm azalarımızla sarılmalıyız. Rabbime duam; beni ve tüm Müslimleri dinine hakkıyla sarılanlardan kılması, öncü muvahhidlerin yolundan ayırmaması, atamız İbrâhîm'in (as) sünnetine muvaffak kılmasıdır. Allahumme âmin.

3. Leo, D., Izadikhah, Z., Fein, E. C., & Forooshani, S. A. (2021). The Effect of Trauma on Religious Beliefs: A Structured Literature Review and Meta-Analysis. Trauma, Violence, & Abuse, 22(1), 161-175. https://doi.org/10.1177/1524838019834076
4. Psikoterapi ve Din, Viktor Frankl, Say Yayınları, s. 68

Psikotevhid Birimi
Melek ŞEREF

EBEVEYNLİKTE SON DEM

Yolumuzu aydınlatan kandillerimiz olduğu sürece inişleriyle, çıkışlarıyla ebeveynlik bambaşka bir şey. Ana babalık zor iş, yorucu ama çok kıymetli. Allah'ın hakkının ardından zikredilecek kadar yüce, cennet vaadiyle ödüllendirilecek kadar değerli.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne ve onun ehline selam olsun.

Siz Kıymetli Müslimlerle, Dergimizin 122. sayısında "Gençlerle Muamele" adlı bir seriye başlamıştık. Bu köşede gençlerle ilişkimizi mercek altına aldık. İlk yazımızdan bu yana siz ebeveynlerle "Evladımın yerinde ben olsam..." adlı uygulamalar yaptık ve gençlerin yaşadıkları bazı duyguları ve değişimleri anlamaya çalıştık. Aynı zamanda gözlerimizi sizlerin gençliğine çevirdik. Gençlik döneminizde yaşadığınız fizyolojik (bedensel) ve psikolojik değişiklikleri; bu değişimlere eşlik eden duygu, düşünce ve davranışlarınızı ele aldık. Bu ay sizlerle bir yılı tamamlamış bulunuyoruz. Hâliyle uygulamalarımıza dönüp bir bakmayı ve bazı noktalar üzerinde durmayı bir ihtiyaç olarak görüyorum.

Bu seriye başlama amacımız, İslam'ın belirlediği hak ve sorumluluklar üzerinden tesis edilmiş sağlıklı bir ilişki kurmak demiştik. Bu ilişkiyi tesis ederken birinci kabulümüz şuydu: İletişim iki taraflıdır. Ebeveynler olarak çocuğunuzla konuşurken yaşadığınız bir problemde genelde çocukları suçlamaya meyilliyiz. Biz de burada diyoruz ki bilinçli ebeveynler olarak benim de bir hatam olabilir, diyebilelim. Yine ilk sayılarda bahsettiğimiz bir diğer kabulümüz ise evladımla olan ilişkimde her iki taraf da birbirine bir şeyler anlatmaya çalışıyor düşüncesiyle hareket etmekti. Yani genç evladım bana tavır aldığında, agresif davrandığında veya kendini kapatıp konuşmak istemediğinde dahi bana iç dünyasından bir şeyler anlatmaya çalışıyor. Bu bakış açısıyla yaklaştığımız zaman sürekli bir anlama çabası içinde olduğunuzu göreceksiniz.

Genç evladınızın buna çok fazla ihtiyacı olacak. Zira daha önce hiç yol almadığı bir hayat yolculuğunda hayata dair bir fikri, bir düşüncesi, bir deneyimi olmadan yürümeye çalışmaktadır. Hâliyle sizinle beraber bu yolculukta hayatı ve insanları keşfetmeye, kimliğini bulmaya, yaratılış amacını bulup kendisine bir yol çizmeye ihtiyaç duyacaktır. Bu noktada ebeveynlerin rehberliği çok kıymetlidir. Zira Allah Resûlü (sav) ebeveynlerin rehberliğinin çocuğun dinini etkileyecek kadar önemli bir noktada olduğunu bize iletmiştir. Burada önemli olan nokta ise bir çocuğa rehber ve yol arkadaşı olabilmektir. Zira eğitme kaygısıyla genç

evladınıza muamele ettiğinizde kendinizi sürekli nasihat eden, eleştiren veya yargılayan bir konuma taşımanız çok muhtemel. Peki, bir rehber olarak size ne gibi görevler düşüyor, diye sorgulayabilirsiniz. Hadi, gelin bunu bir örnek üzerinden düşünelim:

Bir turist kafilesinde olduğunuzu varsayalım. Kafilenin bir lideri bulunmakta. Hiç bilmediğiniz yabancı bir ülkedesiniz ve bu kafilenin lideri sizi yönlendirmekte. "Şuraya gelin, şöyle yapın, bunu yapmayın..." vb. emirler veriyor. Siz bu lideri hiç tanımadığınızda onunla bir ilişki kurabilir misiniz? Bu tanımadığınız kişi size yönergeler verdiğinde ona hiç şüphe duymadan güvenebilir misiniz? Yapmanızı ve yapmamanızı söylediği şeylerde yakinen inanarak dediklerini yapabilir misiniz? **Burada sizin ihtiyaç duyduğunuz şey önce güvenilir bir ilişki, ardından yapmanızın ve yapmamanızın gerektirdiği şeyleri açık bir şekilde ileten bir rehberdir.** Genç evladınızla olan ilişkinizde de bu böyledir. Siz evladınıza önce onu olduğu gibi kabullendiğiniz ve güven verdiğiniz bir ilişkiyle bağlanmalısınız. Ardından ona İslami çerçevede haram ve helalleri açıklıkla göstermelisiniz. Helal ve haramların çizdiği sınırlar içerisinde genç evladınız artık özgürdür. Bu noktada daha önceki yazılarda bahsettiğimiz gibi genç evladınıza kendi başına karar alma yetkisi vermeli, fikirlerini dinlemeli, onları dikkate almalı, kendi kararlarının sonuçlarını üstlenmesine izin vermelisiniz. Kendi deneyimlerini bu çizgiler dâhilinde yaşama imkân ve özgürlüğünü bulabilmeli. Bunları yapabildiğiniz takdirde genç evladınız anlaşıldığını hissedecek, fikirlerine, duygu ve düşüncelerine saygı duyulduğunu görecek ve tüm benliğiyle kabul edildiğini hissedecektir. Böyle bir ilişkide iletişime açık ve yönlendirmelerinize kabulü artmış olacaktır Allah'ın izniyle. Beğenildiğini, onaylandığını, bağımsız bir birey olduğunu hisseden genç daha fazla deneme cesareti gösterip farklı deneyimleri tadacaktır. Böylelikle keşfeden, düşünen iyi ve kötüyü ayırt eden bir zihin yapısı elde etmeye başlayacak ve kendi benliğini oluşturup daha sağlam tutunabilecektir.

Bu sürecin en önemli unsuru helal ve haramları doğru üsluplarla genç evladınıza sürekli bir şekilde, defaatle, gerekirse 5000 kere hatırlatmaktır. Zira hatırlatmakta fayda vardır. Keza Rabbin bunu sana defalarca söylüyor, seni defalarca uyarıyor. "Bak sen babasın. Ben sana Kitabımda Ya'kûb ile Yûsuf'u, İbrâhîm ile İsmâîl'i, Lût Peygamber ve oğlunu anlattım, örnek babaları gör, çocuklarını gör, üzerine düşün ve dersler çıkar." diyor. "Bak sen annesin, İsmâîl ile Hacer'i, Meryem ile Îsâ'yı, Mûsâ ile annesini sana anlattım. Onlara bak, benzer yanlarınızı gör ve kendine dersler çıkar." diyor. Hangimiz Lût (as) gibi senelerce süren bir çağrı ile hakka çağırdık, doğruları göstermeye çalıştık; çocuklarımıza yapması gerekenleri emretmek yerine? Veya hangimiz Ya'kûb (as) gibi çocuğumuzla alakalı derdimizi Allah'a şikâyet ettik, konu komşuya Ayşe ablaya, Mehmet abiye şikâyet etmek yerine? Demek ki ortada doğru olmayan bir şeyler var ve Rabbimiz bize sürekli hatırlatarak bunu düzeltmemizi istiyor. Hem bizim hem genç evlatlarımızın ıslah yolu hatırlatmaktan geçiyor. Bazen Kur'ân kıssalarıyla, bazen sünnetin kıymetli hadisleriyle... Yolumuzu aydınlatan kandillerimiz olduğu sürece inişleriyle, çıkışlarıyla ebeveynlik bambaşka bir şey. Ana babalık zor iş, yorucu ama çok kıymetli. Allah'ın hakkının ardından zikredilecek kadar yüce, cennet vaadiyle ödüllendirilecek kadar değerli.

Peki, ne yapacağımızı bilmediğimiz, kaybolduğumuzu hissettiğimiz zamanlar için sizlere küçük bir uygulama emanet bırakıyorum. Gözlerinizi kapatın ve şu üç soruyu kendinize sorun:

1. Ben de aynı problemi yaşamış mıydım? Nasıl yaşadım?

....

2. Ben aynı durumu yaşadığımda neler hissetmiştim?

....

3. Ben o durumdayken bana o zamanlarda nasıl davranılmasını isterdim?

....

Bu soru sizi çoğu durumda doğru cevap olan davranışa götürecek. İşte o zaman herhangi bir ebeveynlik tekniği veya anne babalık kitabına gerek kalmadan çocuğunuzla iletişiminizde bir mum yakmış olacaksınız. Bu ayki buluşmamızda geçen yazılarımızdan çıkardığımız temel derslere odaklandık ve genç evlatlarımızla tesis edeceğimiz ilişkimizin genel bir çerçevesini çizdik. Rabbimizden niyazım, bizleri ıslah yolunda kendi nuruyla aydınlatmasıdır.

Selam ve dua ile...

Sultan Amed YAŞAR

EĞİTİMDE YAPAY ZEKÂ

Bizlere bilmediğimizi öğreten Allah'a hamd, en güzel öğretmen olan Resûl'üne salât ve selam olsun.

Bir önceki sayımızda yapay zekânın eğitim alanındaki potansiyel etkilerini ve ne gibi dönüşümlerin olabileceğini incelemiştik. Ayrıca yaşadığımız çağda, her işimizde olduğu gibi eğitimin de "nasıl"ını baştan düşünmemiz gerektiğine değinmiştik. Özellikle kişiselleştirilmiş yapay zekânın eğitime yansımasını izlemediyseniz, yazının daha faydalı olması için mutlaka göz atmanızı tavsiye ederim.[1]

Yapay zekâ, pozitif eğitim dünyasının kapılarını ardına kadar aralayacağa benziyor. Bir yandan öğrenmeyi kişiselleştirme, bilgiye erişimde eşitlik ve eğitimcilere destek olma vaatleriyle bizlere heyecan katarken; öte yandan geleneksel öğrenme yöntemlerini ve insani değerleri tehdit etme potansiyeliyle endişelendiriyor. Tıpkı güçlü bir ırmağın doğru yönlendirildiğinde bereketli toprakları sulayıp ürün vermesi, kontrol edilmediğinde ise yıkıcı bir sel olması gibi.

Günümüzde, özellikle çocuklar ve gençler tarafından, yapay zekâ destekli teknolojilerin kullanımı giderek artıyor. Bu durum, geleceğin mimarları olan yeni nesillerin nasıl şekilleneceği sorusunu da gündeme getiriyor. Acaba bu yeni teknoloji, çocuklarımızın manevi gelişimini nasıl etkileyecek? İslami değerlerimizi korurken bu imkânlardan nasıl faydalanabiliriz? Hoca-talebe ilişkisi gibi o kıymetli bağı nasıl muhafaza edebiliriz?

İşte bu yazımızda, yapay zekânın eğitimdeki yerini İslami bir bakış açısıyla değerlendirmeye çalışacağız. Ümmeti ve evlatlarımızın geleceğini yakından ilgilendiren bir konuyu ele alacağız: Eğitimde yapay zekâ kullanımı ve potansiyellerinin değerlendirilmesi. Hem faydalarını hem de olası zararlarını ele alacak, asli sorumluluklarımızdan olan çocuklarımızı bu yeni teknolojiye karşı nasıl koruyabileceğimizi konuşacağız.[2]

Alî'ye (ra) nispet edilen bir sözde, "Çocuklarınızı kendi zamanınıza göre değil, onların yaşayacağı zamana göre

Aşırı teknoloji kullanımı, hoca-talebe arasındaki manevi bağı zayıflatabilir. Oysa İslam geleneğinde bu bağ çok kıymetlidir. Yine Peygamberimizin ashâbıyla kurduğu ilişki, bunun en güzel örneğidir. Özellikle İslam geleneğindeki "icazet" sistemi ve hoca-talebe ilişkisi, salt bilgi aktarımı değil; aynı zamanda ahlak ve edep eğitiminin de aşılandığı bir çalışma düzenidir.

1. Türkçe Dublajlı QR = https://www.youtube.com/watch?v=00rHXWYss34
   Orijinal İngilizce QR = https://www.youtube.com/watch?v=IvXZCocyU_M
2. "Ey iman edenler! Nefislerinizi/Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taş olan ateşten koruyun. O (ateşin) üzerinde sert, güçlü melekler vardır. Onlar, emrettiği şeylerde Allah'a isyan etmez ve emrolundukları şeyi yaparlar." (66/Tahrîm, 6)

yetiştirin." dediği aktarılmaktadır. İşte bu hikmetli sözün ışığında çağımızın gerçeklerini göz ardı etmeden, ama İslami prensiplerden de taviz vermeden bir yol çizmeye çalışacağız. Amacımız hem çağın gerisinde kalmamak hem de İslami değerlerimizi korumaktır.

Rabbimiz (cc), bize hakkı hak olarak görüp ona uymayı, batılı batıl olarak görüp ondan kaçınmayı nasip etsin.

Genel Bakış

Aşağıda eğitimde yapay zekâ kullanımının avantaj ve dezavantajlarını konu alan icmali bir çerçeve bulacaksınız. Her bir maddeyi de münferiden ele almaktan ziyade tek maddede kıyaslamayı daha uygun gördüm. Elbette daha fazla madde de yazılabilirdi, fakat bu kadarla iktifa edebiliriz. Her bir madde, İslami perspektiften değerlendirilmiş olsa dahi eksikliğimi şimdiden itiraf ediyorum. Bu teknolojinin nimetlerinden faydalanırken dikkat edilmesi gereken temel hususları vurgulamaya yönelik bir çalışma olması için çabaladım.

Avantajlar	Dezavantajlar
Kişiselleştirilmiş Öğrenme	**Manevi Bağın Zayıflaması**
Bilgiye Erişim Kolaylığı	**Tefekkür ve Derinlemesine Düşünmenin Azalması**
Zaman Tasarrufu	**Sabır ve Tahammülün Azalması**
Hayat Boyu Öğrenme Fırsatı	**Bağımlılık Riski**
Bireysel Öğrenebilme Yeteneği	Sosyal Etkileşim Eksikliği
Sanal Gerçeklik Deneyimi	İnsan Fıtratından Uzaklaşma
Kaynak Çeşitliliği	Hakikatin Çarpıtılması
Ânlık Geri Bildirim	Veri Gizliliği ve Etik Kaygılar

Kişiselleştirilmiş Öğrenme (Avantaj)	Manevi Bağın Zayıflaması (Dezavantaj)
Yapay zekâ, her öğrencinin kendi hızında ve kendi tarzında öğrenmesine imkân tanır. Onun mizacına uygun tarzda bir müfredat sunabilir. Nebevi eğitimde bunun örneklerini görmek pekâlâ mümkündür. Peygamberimiz (sav) her sahabiye şahsına uygun tarzda yanıtlar vermiş ve mizaçlarına göre yönlendirmiştir. Bu kıymetli hikmeti gözeterek, yapay zekâ destekli araçlarla çocukların özel ihtiyaçlarını anlayıp ona göre eğitim sunmak sünnetin ruhuyla uyumlu olacaktır. Yine yapay zekâ ile çoklu zekâ kuramına uygun konular düzenlenerek tam öğrenme sağlanabilir.	Buna mukabil; aşırı teknoloji kullanımı, hoca-talebe arasındaki manevi bağı zayıflatabilir. Oysa İslam geleneğinde bu bağ çok kıymetlidir. Yine Peygamberimizin (sav) ashâbıyla kurduğu ilişki, bunun en güzel örneğidir. Özellikle İslam geleneğindeki "icazet" sistemi ve hoca-talebe ilişkisi, salt bilgi aktarımı değil; aynı zamanda ahlak ve edep eğitiminin de aşılandığı bir çalışma düzenidir. Bu değerli öğretiyi korumak adına dengeleyici birkaç madde önerilebilir:

- Yapay zekâ uygulamalarını, hocaların yerini alan değil, onlara yardımcı olan bir araç olarak konumlandırmalıyız.
- Yüz yüze eğitim seanslarıyla teknoloji destekli öğrenmeyi dengelemeli, gerçekçilikten kopmamalıyız.
- Çocuklarımızı dinî seminerlere, sohbetlere ve ilim meclislerine götürmede istikrarlı olup müspet anlamda sosyalleşmelerine dikkat etmeliyiz.

3. 49/Hucurât, 10

Bilgiye Erişim Kolaylığı (Avantaj)	Tefekkür ve Derinliğin Azalması (Dezavantaj)
Peygamberimiz (sav), "İlim tahsil etmek her Müslim kadın ve Müslim erkeğe farzdır."[4] buyurmuştur. Bu açıdan, öğrenmeyi kolaylaştıran teknolojilere olumlu bakmak icap eder. Kur'ân-ı Kerim, hadis-i şerifler ve fıkıh gibi İslami ilimlere erişmek artık çok kolay. Yapay zekâ, bu bilgileri interaktif ve anlaşılır bir şekilde toplayıp sunabiliyor. Ayrıca çocuklarımızın dinî bilgilerini arttırmalarına da yardımcı olabiliyor. İlim talep eden kişilerin Ehl-i Sünnet usulü gereği bir konuyla ilgili tüm nasları bir arada görmesi, konunun daha anlaşılır ve berrak olması açısından hayati önem taşıyor. Yapay zekâ destekli uygulamalar erişim eşiğini düşürüyor.	Buna mukabil; hızlı bilgi akışı, Kur'ân-ı Kerim'in teşvik ettiği tefekkür ve derin düşünme pratiğini azaltabilir, derin düşünmeyi engelleyebilir. Zira ilim sadece bilgi yığını değil, kalbi nurlandıran bir ışık gibidir. Bu ışığın sönmemesi ve hikmet pınarının beslenmesi için de yine tefekkür şarttır. "Ayetlerini tedebbür edip (iyice düşünsünler) ve akıl sahipleri öğüt alsınlar diye, (bu Kur'ân) sana indirdiğimiz mübarek bir Kitap'tır."[5] Erişim kolaylığı, beraberinde konforu, konfor da hazır bilgi tüketimini kolaylaştırdığı için; zihin gücü ve beynin esnekliği olumsuz etkilenmektedir. Bir konuda derinleşmenin önüne set çekerek yüzeysel ve hazır bilgiyi kullanmayı alışkanlık hâline getirir.

Zamandan Tasarruf (Fayda)	Sabır ve Tahammülün Azalması (Zarar)
İslam'da zamanın kıymeti büyüktür.[6] Peygamberimiz de (sav) şöyle buyurmuştur: "İki nimet vardır ki insanların çoğu bu nimetleri kullanmakta aldanmıştır: Sıhhat ve boş vakit."[7] Yapay zekâ, rutin görevleri otomatikleştirerek öğretmenlere ve öğrencilere zaman kazandırabilir. Bu sayede, tefekkür, ibadet ve sosyal aktivitelere daha fazla vakit ayrılabilir. Saatlerce aranan bir bilgiyi birkaç saniye içerisinde karşınıza çıkarabilir. Koca bir makaleyi size milisaniyeler içerisinde özetleyerek önemli noktalarını sunabilir. Öğretmenlerin hazırlaması gereken değerlendirme sorularını her çocuğun bilgi ve zekâ tipine göre sınıflandırarak üretebilir. Bu öneriler yapay zekâ destekli uygulamaların bazı işler için nasıl zaman tasarrufu sağlayabileceğine dair bazı örneklerdir. Yapay zekâ destekli bir not uygulaması programıyla ya da zihin haritaları oluşturmanızı kolaylaştıran renkli ve kişisel uygulamalarla üretken çalışmalar oluşturabilirsiniz.[8]	Zaman tasarrufu gerçekliğiyle beraber, sürekli olarak yapay zekâ destekli uygulamaların kullanılması bariz bir afet doğurur: Sabır ve tahammülün azalması. Bu dezavantaj, kısa dönemde etkisi görülmese de uzun dönemde ciddi zararlar ortaya çıkarabilir. Hızlı ve kolay bilgi edinme alışkanlığı, özellikle ilim öğrenmenin gerektirdiği sabır ve tahammülü azaltabilir. İslam'da sabır, imanın yarısı olarak görülür ve büyük bir erdem sayılır. Allah (cc) Kur'ân-ı Kerim'de defaten sabrın önemine ve sabredenlerle beraber olduğuna değinmiş, yüze yakın ayette bu kökten türeyen isim ve fiillerle bizlere öğütte bulunmuştur.

Açıkçası bu iki zıt kutbun dengelenmesi için de şu önerilere başvurabiliriz:

• Yapay zekâ destekli eğitim uygulamaları, bilgiyi aşamalı olarak sunabilir. Her aşamada belirli bir çaba ve zaman gerektiren görevler verilebilir. Örneğin, bir Kur'ân öğrenme uygulaması, her gün sadece birkaç ayet ezberletebilir ve ilerlemek için düzenli tekrar şartı koyabilir.

• Uzun süreli ve sabır gerektiren hedeflere ulaşmak için ödül sistemleri oluşturulabilir. Örneğin, bir ay boyunca her gün düzenli olarak hadis ezberleyen kullanıcılar için özel rozetler veya sanal ödüller verilebilir.

Sonuç olarak, teknolojinin sunduğu kolaylıklardan faydalanırken, İslam'ın öğütlediği sabır ve tahammül erdemlerini de geliştirmeliyiz. Peygamberimizin (sav) "Sabır, imanın yarısıdır."[9] hadisini hatırlayarak, ilim yolunda karşılaşılan zorlukları aşmada sabrın önemini unutmamalıyız.

4. İbni Mace, 224
5. 38/Sâd, 29
6. "Asra/zamana andolsun ki hiç şüphesiz insan, hüsran içindedir." (103/Asr, 1-2); "(Öyleyse) boş kaldığında hemen (ibadet ve taate koyul ve) yorul." (94/İnşirâh, 7)
7. Buhari, 6412
8. ayoa.com, Notion uygulaması
9. bk. Şuabu'l Îmân, 9715

Hayat Boyu Öğrenme Fırsatı (Fayda)	Bağımlılık Riski (Zarar)
İslam'da ilim öğrenmenin ve onu paylaşmanın önemi büyüktür. Peygamber Efendimiz (sav) birçok hadisinde ilmin faziletinden bahsetmiştir.[10] Yapay zekâ destekli uygulamalar, yaş ve mekân sınırı olmaksızın sürekli öğrenme fırsatı sunarak Müslimlere ilim tahsil etme konusunda yardımcı olabilir. Bu teknolojiler sayesinde, İslami bilgileri öğrenmek ve yaymak daha kolay hâle gelebilir. Örneğin, çocuğunuzun yaşına ve anlayışına uygun şekilde İslami konuları öğretmek için yapay zekâ destekli eğitim araçları kullanılabilir. Önümüzdeki yıllarda, bu teknolojilerin daha da gelişeceği ve Müslimlerin eğitim ihtiyaçlarına daha iyi cevap vereceği öngörülmektedir.	Ancak, her teknolojide olduğu gibi yapay zekâ uygulamalarının da aşırı kullanımı bağımlılığa yol açabilir. Bu durum, İslam'ın öğütlediği itidallik prensibine aykırıdır. Özellikle ebeveynin gözetimi olmadan çocukları bu tür uygulamaların başında uzun süre bırakmak, onların sosyal ve duygusal gelişimini olumsuz etkileyebilir. Bu uygulamalar kişi profilini iyi analiz edebildiğinden, kullanıcıları sürekli ekran başında tutarak gerçek hayattaki sosyal ilişkilerini ve ibadetlerini ihmal etmelerine sebep olabilir. Bu nedenle, teknolojinin faydalı yönlerinden istifade ederken, İslam'ın öngördüğü dengeli yaşam tarzını korumak önemlidir.

Tablomuzda kalan maddelerin değerlendirmesini bir sonraki yazımızda ele alacağız, inşallah.[10]

Rabbimiz! Çocuklarımızı ve gençlerimizi muhafaza et. Onlara faydalı ilim öğrenmeyi, teknolojiyi hayırlı işlerde kullanmayı ve her türlü zarardan korunmayı nasip eyle. Onların kalplerini imanla, zihinlerini ilimle, amellerini ihlasla süsle. Allahumme âmin.

10. İlmin önemine dair hadis:
- "İlim talep etmek her Müslümana farzdır." (İbni Mace, 224)
- "Kim ilim tahsil etmek için bir yola girerse, Allah ona cennetin yolunu kolaylaştırır." (Tirmizi, 2646)
- "Âlimin âbide (ibadet edene) üstünlüğü, ayın diğer yıldızlara üstünlüğü gibidir." (Ebû Davud, 3641; Tirmizi, 2682)
- "Allah kimin hakkında hayır dilerse onu dinde fakih (derin anlayış sahibi) kılar." (Buhari, 71; Müslim, 1037)

Hafsa HİLAL

BİR GENÇ İŞİTTİK!

Yaşamda ayrı bir yeri vardır gençliğin. Hem Resûl'ün (sav) bildirdiğine göre ömrümüzü nerede geçirdiğimiz sorusu sorulduktan sonra gençliğimizi nerede geçirdiğimiz de ayrı olarak sorulacak.[1] Bu iki zaman diliminin ayrı şeyler olması gerek.

Yüksek bir potansiyel taşıyan gençlik, dolu dizgin koşan bir at misali gibidir. O, terbiye ve ıslah edildiğinde sahibinin yükünü hafifleten bir bineğe dönüşür. Bu binek yürümekle katedemeyeceği menzillere vardırır ve sahibine zorlu patikalarda dostluk eder. İşte gençlik de yaşam için böyledir. Gençken beden canlıdır, güçlü ve çeviktir.

Bir gencin kalbi daha iyi çalışır ve kalbin pompalama gücü daha yüksektir. Böylece kan her bir hücreye akar ve bedendeki canlılık belirginleşir. Bir gencin ciğerleri daha fazla hava depolar. Göğsü daralmamıştır, hayat bulundurur zerrelerinde. Beden daha esnektir. Nice ağır yükleri kaldırıp taşıyabilir. Bir gencin gözleri daha net görür, kulakları daha iyi işitir. Perdeler gerilmemiş, ağırlıklar konulmamıştır. Dilinde tat tomurcukları sayıca fazladır, böylece nimetlerden daha fazla lezzet alır. Beden, hayat girdabında çok yoğrulmamıştır, bozulma öze inmemiştir. Tüm bunlardan dolayı zihin fıtrata olan hitaba açıktır. Yüksek menzilelere ulaştıran bu dönemi değerlendirebilenlere Resûl'den (sav) bir müjde vardır:

"Başka hiçbir gölgenin bulunmadığı Kıyamet Günü'nde Allah (cc) yedi sınıf insanı Arş'ın gölgesinde gölgelendirecektir:

Rabbine kulluk ederek temiz bir hayat içinde serpilip büyüyen genç…"[2]

İşte İbrâhîm (as) bu gençlere bir örnektir. O, fıtratına hitap eden hakka teslim olmuş ve Rabbi dışında hiçbir varlığa yönelmemiştir. Putlar ve putçuluk onu rahatsız etmiş ve bu zihniyete karşı imani bir duruş sergilemiştir. Seçtiği din çevresindekileri rahatsız etmiş, fakat o, rahatlık için dinini terk etmemiştir. Gençliğinin de etkilediği tertemiz zihniyle şirk ehlinin bâtıl oluşunu ortaya çıkaracak bir plan yapmıştır. Kavminin ibadet ettikleri putları yıkmış ve ardında aralarında en büyük olanı bırakmıştır. Bu durumla karşılaşan putperestler bunu kimin yaptığına dair düşünmüş, tahminde zorlanmamışlardır:

قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُٓ اِبْرٰه۪يمُۜ

" 'Bir genç işittik onları diline dolayan! Onun adı İbrâhîm.' demişlerdi."[3]

İbrâhîm'e (as) bunu onun yapıp yapmadığı sorulunca tevhid imamının dilinden şu şuurlu sözler dökülmüştür:

"(Hayır, düşündüğünüz gibi değil!) Bilakis, onların büyüğü (olan put, öylece sağlam durduğuna göre) bunu o yapmıştır. Şayet konuşabiliyorlarsa (putlara) sorun (bakalım)."[4]

Soru karşısında afallayan kâfirler bir ân düşünürler. Fakat ölçüp biçmeleri bir sonuç getirmemiştir. Allah'ın (cc) yardımıyla İbrâhîm (as) onları aciz düşürmüştür. Fayda ve zarar veremeyen, kendilerini dahi koruyamayan bu varlıkların El-Hâfız olabilmesi olacak iş değildir.

"Yoksa Allah'ı bırakıp da size hiçbir faydası olmayan ve zararı defedemeyen şeylere mi ibadet/kulluk ediyorsunuz? Size de Allah'ın dışında ibadet ettiklerinize de yuh olsun! Akletmez misiniz?"[5]

İşte bize sunulan ve örnek gösterilen bu genç, ne güzel bir temsiliyettir. İbrâhîm (as) gençliğinin fiziki ve zihinsel gücünü fıtratıyla birleştirerek koca bir kavmi aciz bırakmıştır. Gençler olarak bizler bu İbrâhîmi duruşu örnek alıp bir tavır sahibi olmalıyız, şirke ve şirk ehline karşı imani bir tavır sahibi. Rabbimizin bizlere bahşettiği gençlik dönemini bu bâtıl taifenin kerihliğini açığa çıkarmak için kullanalım. Kullanalım ki İbrâhîm (as) misali dünyadayken dahi ateş bize dokunmasın, serin ve selamet olsun. Selam, İbrâhîmi duruşu bir gömlek gibi üzerinde taşıyan yiğit muvahhidlerin üzerine olsun…

1. Tirmizi, 2416
2. bk. Buhari, 1423
3. 21/Enbiyâ, 60
4. 21/Enbiyâ, 63
5. 21/Enbiyâ, 66-67

Osman SADIKOĞLU

NAVÊN ALLAH YÊN HERÎ XWEŞİK

Kesê dibêje Lâ îlâhe îllallâh êdî dizane ku ji bo çi dijî û wê ji bo çi bimire. Meqseda jiyana wî belî ye. Ev însan êdî ji îstîsmara mijokan re girtî ye. Kî çi bibêje jî ji bo wî yek mercîyek heye ku ew jî Allahê wahîdu'l ehed e.

ﷲ/Allah/El-Îlah

El-Îlah, ji navên Rabbê me yên herî xweşik e. Bêguman hemû esmayên Allah (ac) xweşik û giring in. Lê belê navê El-Îlah çatîya/serbana lîsteya El-Esmaû'l Hûsna ye û navê herî muhîm e. Du sebebê vê rewşê heye:

1. Koka peyva lefzetullah e. Lefza Allah, navêkî taybet e ku mexsûsê Rabbê me ye û bitenê ji bo wî tê bikaranîn û El-Esmaû'l Hûsna bitevahî di nava xwe de dihewîne.

2. Kelîmeya Tewhîdê û Kelîmeya Şehadetê ku remz û nîşana qebûlkirina Îslamê ye; tê ser vê maneyê ku ji Allah pê ve qet tu îlah tune û wek îlah bitenê Allah tê qebûlkirin. Hemû pêxemberan (asm) qewmên xwe gazî pejirandina ulûhîyeta Allah (ac) kirine. Îlah, tê ser maneya Allahê ku îbadet û evdîtîyê heq dike.

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ اٰلِهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّاۙ

"Ji bo ku ji wan re bibe rûmet/serdestî/çavkanîya hêzê, ji xeynî Allah ji xwe re îlâhan girtin!"[1]

كَلَّاۜ سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّاࣖ

"Nexêr! (Roja qiyametê) wê îbadetên wan înkar bikin û wê li hemberî wan (wek dijmin) cih bigirin."[2]

وَمَٓا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا نُوحٖٓي اِلَيْهِ اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّٓا اَنَا۬ فَاعْبُدُونِ

"Me berîya te tu pêxemberek ne şandîye ku me wiha lê wehîy nekiribe: 'Bêguman ji min pê ve qet tu îlâh tune. Herwiha bi tenê îbadetê min/evdîtîya min bikin'."[3]

Ji van ayetan fêm bû ku ew ê îlahe ku di heman demê de yê îbadet lê tê kirin e, yanê mabûd e.

1. 19/Meryem, 81
2. 19/Meryem, 82
3. 21/Enbîya, 25

Delîlên Yek Îlahtîya Allah (ac)

• Pergala di gerdûnê de/di kaînatê de ji bo wehdanîyet û yek îlahtîya Allah (ac) delîl e.

لَوْ كَانَ فِيهِمَٓا اٰلِهَةٌ اِلَّا اللّٰهُ لَفَسَدَتَاۚ فَسُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ

"Eger (li erd û esmanan) ji Allah pê ve hin îlâhên din hebûna wê (pergala wan) xera bibûna. Ji ber sifetên ku lêhatîyê/nîsbetê wî dikin, Allahê ku Rabbê arşê ye ji wan munezzeh e."[4]

Tiştên li ser rûyê erdê û li esmanan û di navbera herduyan de û tiştên di kaînatê de ji misqalê zerre bigirin hetanî gersitêrkan her çi hebin bitevahî Allah (ac) xuliqandiye. Ji Allah (ac) pê ve kî dikare van bixuliqîne/çêke?

• Di dirêjahîya dîroka însanîyetê de li ser hebûna Allah (ac) qet tu nîqaş çênebûye.

Di mijara ku Allah (ac) îbadetê heq dike û pêwistîya îbadeta jê re de jî nîqaş çênebûye. Nîqaşa ku çêbûye jî der heqê wehdanîyet û tewhîdkirina wî de çêbûye. Yanê hin kom û qewman gotine gelo em ji Allah (ac) tenê re îbadetê bikin an ligel îbadeta wî em dikarin ji hin navberan re jî perestîyê bikin an na?

Bala xwe bidin, her çi delîlên der heqê wehdanîyet û yek îlahtîya Allah (ac) hene, delîl û huccetên aqlî ne. Lewra însan li ser vê fitretê hatiyê xuliqandin.

Lê belê însan carînan noqî dinyayê dibe û bi lîstik û kêfxweşîya wê pêmijûl dibe. Çiqas noqî dinyayê bibe ew qas ji Allah (ac) xafil dimîne û wî ji bîr dike. Allah (ac) der heqê van kesan de wiha dibêje:

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذٖينَ نَسُوا اللّٰهَ فَاَنْسٰيهُمْ اَنْفُسَهُمْۜ اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

"Hûn nebin wekî wan kesên (ji bo) ku Allah ji bîr kirine, Allah jî ew bi wan daye ji bîr kirin. Evana, yên fasiq bixwe ne."[5]

Vebûna Peyva Lâ Îlâhe Îllallâh

Allah (ac) wek remz û nîşana îslamê kelîmeya "Lâ îlâhe îllallâh" hilbijartîye. Lâ îlâhe îllallâh, îşareta tewhîdkirina Allah (ac) û red kirina hemû heyînên ji xeynî wî ku da'wa îlahtîyê dikin dike. Ji ber vê yekê jê re "Kelîmeya Tewhîd" hatîye gotin.

لا: Kelîmeya Tewhîdê bi "لا/Na" dest pê dike. Ev herf, dema ku tê serê peyvekî maneya wê bi berfirehî neyînî/nefy dike.

إله: Me dît ku îlah tê ser maneya mabûd û ew ê îbadet lê tê kirin e. Ji ber ku لا hatîye serê wê, hemû îlah û mabûd û uluhîyet têne nefykirin.

4. 21/Enbîya, 22
5. 59/Haşr, 19

اَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْاَمْرُۜ تَبَارَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمٖينَ

"...Baldar bin/Dîqat bikin! Xuliqandin jî emir jî aîdê Allah e. Ew Allahê Rabbê aleman e, çi qas mezin e."[6]

Taxut û mustekbîrên her dewrê dîn dikin biçik û parî. Allahê xaliqê her tiştî li esman hepis dikin. Dibêjin Allah (ac) serwer û hikumdarê esmanan e. Li ser rûyê erdê jî îlahên curbicur hene ku li ser navê Allah (ac) teserrûfê dikin û daxwazên însanan digihîjînin wî û di karên însanan de nîyabeta/wekîltîya Allah (ac) dikin.

Taxut û mustekbîrên her dewrê di nava gel/civak de parvekerî û fesadîyê dikin. Doza neteweperwerîyê di navbera wan de bi cih û belav dikin. Hinek ji wan çepgir in hinek jî rastgir; hinek ji wan laîk in hinek ji wan mutesewwif in. Gel di her qadî de bi awayê hizb û kom û grup ji hevdu tên veqetandin.

Taxut û mustekbîrên her dewrê însan bixwe di nava xwe de dikin parî. Wisan dibe ku însan di karên xwe yên rojane de geremolê de dimîne. Dema bixwaze cil û libasan li xwe bike divê çav bide modeyê. Tiştê ku mode dide pêşîya wî cuda ye û daxwaza wî û hêza wî ya madî cuda ye. Tiştên di rêzefilman de dibîne cuda ye û ûrf û kevneşopên derdora ku tê de dijî cuda ye. Dixwaze ku di mijarekî sîyasî de bibe xwedî fikirekî lê ji her serîyekî dengekî cuda dertê.

Ew însanê ku ji hêla dîn û civak û alema derûnî ve bûye biçik û parî êdî bi her awayî dibe ku bê beralîkirin û bê îstîsmarkirin. Ji xwe daxwaza taxutan jî ev e.

Di muqabilê vê de **Lâ îlâhe îllallâh** ku tewhîdkirina Allah (ac) ye. Êdî ji bo kesê muslîm di navenda hemû qada jiyanê de Allah (ac) heye. Ew tiştên mustekbîr û taxûtan dixwestin ku bimijin û parçe bikin bi vê awayê li hevdu dicivîne.

Kesê dibêje **Lâ îlâhe îllallâh** êdî dizane ku ji bo çi dijî û wê ji bo çi bimire. Meqseda jiyana wî belî ye. Ev însan êdî ji îstîsmara mijokan re girtî ye. Kî çi bibêje jî ji bo wî yek mercîyek heye ku ew jî Allahê wahîdu'l ehed e.

Duaya Bi Navê Allah (ac)

قُلِ ادْعُوا اللّٰهَ اَوِ ادْعُوا الرَّحْمٰنَۜ اَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْاَسْمَٓاءُ الْحُسْنٰى

"Bibêje: 'Dixwazin bi (navê) Er-Rahmân (ji Allah re) dûa bikin û dixwazin bi (navê) Allah (dûa bikin.) Hûn dûayên xwe bi kîjan (navê) bikin, navên/esmaên herî xweşik yên wî ne...' "[7]

Dawîya Beşa (2.) Dûyemîn

Dê Bidome Înşaallah...

6. 7/A'raf, 54
7. 17/Îsra, 110

EŞREFTEN ESFELE

Kitabın Yazarı: Naşit Tutar

Yayınevi: Dua Yayıncılık

Basım Tarihi: M 2016

Sayfa Sayısı: 432

Ebat: 135x210 mm

Kitap Hakkında

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Ajanlık, tarihin en eski mesleklerinden; hâkim gücün, zulmünü tatbik etmek ya da ayakta kalabilmek için kullandığı en önemli araçlardan biridir diyebiliriz. Ahirette hesap vereceği inancı olmayan otoriteler ise bunu yaparken ne yazık ki hiçbir kural, kaide ya da ahlaki değere uymanın endişesini taşımamaktadır. Amaç, zararlı(!) unsurları yok etmektir ve bu doğrultuda her yol mübahtır onlar için...

Eşreften Esfele isimli kitapta, İslami çalışmaları nedeniyle 90'lı yılların tamamında etkili olmuş İslami bir cemaatin faaliyetlerini engellemeye çalışan laik rejimin istihbarat güçleri tarafından yürütülen ve hiçbir hukuki ve ahlaki değer gözetilmeden uygulanan faaliyetler bir roman kurgusuyla anlatılmaktadır.

Uygulanan yöntemlerin tamamı ile istihbarat birimleri tarafından kullanılan kişilerin tavır ve davranışları gerçek, yalnızca karakterlerin isimleri kurgudur.

Kitap, aynı zamanda ajanlaştırılan kişilerin karakterlerini, kişilik yapılarını ve ajanlaştıktan sonra kademe kademe iman ve ahlaki yönden nasıl yozlaştıklarını da gözler önüne sermektedir.

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!"
(39/ZUMER, 17)

TEVHİD DERGİSİ

TEVHİD DERSLERİ

TEVHİD MEALİ

ISSN 2148-4635
9 772148 463504

ABONELİK İÇİN
tevhiddergisi@gmail.com
www.tevhiddergisi.org
+90 545 762 15 15